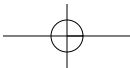
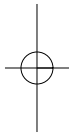
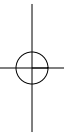
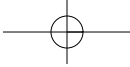

ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ

...τα χρόνια που πέρασαν

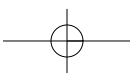
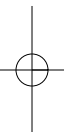
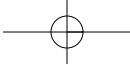

ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ - ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ	5
1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ- ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	13
2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	15
3. Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	18
4. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ	19
5. ΡΩΜΑΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ – ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ	21
6. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ	23
7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΗΜΕΡΑ	24
8. Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤ/ΡΙΑΣ -ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ	24
9. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ «ΝΑΛΜΠΑΝ ΚΙΟΙ»	25
10. ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	38
11. ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ	42
12. ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ 1935-36	44
13. ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	50
14. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	52
15. ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΝΤΟΠΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	60
16. ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΕΡΔΙΚΚΑ	61
17. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ	63
18. Ο ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΔΟΞΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ	68
19. ΦΡΑΓΜΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ	70
20. ΥΔΡΟΔΟΤΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ	71
21. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ	72
22. ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΤΡΑΝΑ	75
23. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	77
24. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	78
25. ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ	80
26. ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ	83
27. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ	86
28. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΠΟΥ ΜΕΤΕΦΕΡΑΝ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	108
29. ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ	117
30. ΘΕΑΤΡΟ	119
31. ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΕΠΕΤΕΙΩΝ	123
32. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	127
33. ΠΕΡΔΙΚΚΕΙΑ	131
34. ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΔΟΞΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ	142
35. ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΕΡΔΙΚΚΑ	157
36. ΠΑΡΚΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ	160
37. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΝΟΥ	163
38. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	164
39. ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ	165
40. ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΙΣ 1974-2007	166
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	168

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια πρώτη απόπειρα συλλογής και επεξεργασίας τόσο γραπτού όσο και προφορικού υλικού, από τον Πρόεδρο του Τοπικού Διαμερίσματος Περδίκκα Σιδηρόπουλο Κοσμά και αφορά στην ιστορική πορεία της κοινότητας Περδίκκα.

Επιχειρήθηκε η ανάδειξη, τόσο της πλούσιας ιστορικής όσο και πολιτιστικής κληρονομιάς της εν λόγω κοινότητας, με έμφαση στις μαρτυρίες των ίδιων των κατοίκων και με

υλικό από τις πηγές.

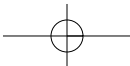
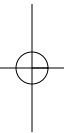
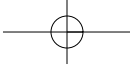
Ξεφυλλίζοντας το βιβλίο, θα διαπιστώσετε μέσα από τις σελίδες του τον αγώνα και την πλούσια δράση των κατοίκων του Περδίκκα.

Μέσα από τα ιστορικά ντοκουμέντα, τις περιγραφές, ακόμη και στις πιο ταραγμένες περιόδους του χωριού μας, ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει την εξέλιξη από ένα μικρό χωριό σε μια σύγχρονη κωμόπολη σήμερα.

Ευχαριστώ όλους του κατοίκους του χωριού, για τον χρόνο και το υλικό που διέθεσαν κατά την ολοκλήρωση αυτού του βιβλίου.

Τέλος, ευχαριστώ τον Δήμο Πτολεμαίδας, που με την οικονομική του στήριξη εκδόθηκε αυτό το βιβλίο.

Περδίκκας Οκτώβριος 2009

Χαιρετισμός του Νομάρχη Κοζάνης Γιώργου Δακί στην έκδοση του Δημοτικού Διαμερίσματος “Περδίκκα” με τίτλο “ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ τα χρόνια που πέρασαν”

Αγαπητοί φίλοι,

Σήμερα περισσότερο από ποτέ αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι, το πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε διαρκώς αλληλάζει, μεταβάλλεται. Κατανοούμε εύκολα λοιπόν ότι, για να γνωρίσεις, να αγαπήσεις και να αναδείξεις τον τόπο σου πρέπει να μελετήσεις την ιστορία και τον πολιτισμό του.

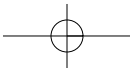
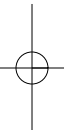
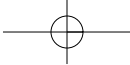
Η αναζήτηση της ιστορικής και πολιτισμικής διαδρομής ενός τόπου, προσφέρει στους κατοίκους του και στον καθένα από εμάς τη δυνατότητα να διεισδύσουμε στο παρελθόν, να έλθουμε σε επαφή με τα τεκμήρια της ιστορίας του τόπου αυτού και να εμπλουτίσουμε το παρόν με στοιχεία από παλαιότερες εποχές, που αναδεικνύουν και υποστηρίζουν την πολιτισμική του ταυτότητα και διασφαλίζουν τη συνέχεια του στο μέλλον.

Το λείκωμα αυτό που ο αναγνώστης κρατά στα χέρια του, κυκλοφόρησε με πρωτοβουλία των ανθρώπων του δημοτικού διαμερίσματος του “Περδίκκα” και την έμπρακτη στήριξη της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κοζάνης. Συνθέτει το δημιουργικό ενδιαφέρον δυναμικών συμπολιτών μας που πρωτοστατούν και καθημερινά υπηρετούν την πολιτισμική κληρονομιά μίας περιοχής με ιδιαίτερη σημασία για το Νομό μας.

Πρόκειται για μία αξιόλογη εκδοτική προσπάθεια, στις σελίδες της οποίας με τρόπο μοναδικό αποτυπώνεται η ιστορική διαδρομή του “Περδίκκα” από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα, με σαφείς αναφορές στην πολιτισμική και χωρική σημασία του τόπου αυτού.

Κλείνοντας το χαιρετισμό μου αυτό, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι, για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης και για μένα προσωπικά, η διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορίας και του πολιτισμού μας, θα συνεχίσει να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση κάθε αισιόδοξου σχεδιασμού μας για το μέλλον.

Ο Νομάρχης Κοζάνης
Γιώργος Δακίς

*Χαιρετισμός του Δημάρχου Πτολεμαΐδας Γρηγόρη Τσιούμαρη
στην έκδοση του Δημοτικού Διαμερίσματος “Περδίκκα”
με τίτλο “ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ τα χρόνια που πέρασαν”*

Αγαπητοί φίλοι,

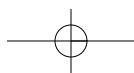
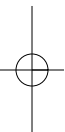
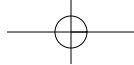
Η ιστορία του κάθε τόπου αποτελεί κομμάτι της συλλογικής μας μνήμης. Ιδιαίτερα δε όταν πρόκειται για την τοπική ιστορία, η οποία κατέχει ιδιαίτερη θέση στην καρδιά και στο μυαλό όλων, είναι σημαντικό να περνά από γενιά σε γενιά χάρη σε γραπτά τεκμήρια. Μαρτυρίες και φωτογραφικά ντοκουμέντα, τα οποία περικλείουν μέσα τους μνήμες, αφηγήσεις και γεγονότα.

Η παρούσα έκδοση αποτελεί μια προσπάθεια του Τοπικού συμβουλίου του Περδίκκα, που με την βοήθεια του Πολιτιστικού συλλόγου επιθυμεί τη διατήρηση αυτής της μνήμης και τη μεταλημπάδυσή της στις επόμενες γενιές. Ξεκινά την εξιστόρηση των γεγονότων της ιστορίας του Περδίκκα από την εποχή της Τουρκοκρατίας και φθάνει μέχρι το σήμερα.

Ο Δήμος Πτολεμαΐδας αγκάλιασε με πολύ αγάπη από την πρώτη στιγμή την προσπάθεια αυτή και θεώρησε χρέος την με κάθε τρόπο υποστήριξή της. Σήμερα είμαστε υπερήφανοι να έχουμε αυτό το πνευματικό πόνημα στα χέρια μας, το οποίο μαρτυρά τη λαμπρή πορεία του τόπου αυτού μέσα στο πέρασμα των χρόνων σε μια σειρά τομέων, στους οποίους έχει επιδείξει ιδιαίτερη πρόοδο.

Θα ήθελα μέσα από την καρδιά μου να συγχαρώ όλους όσοι στάθηκαν και στέκονται πολύτιμοι φύλακες αναλόγων ιστορικών αρχείων, διασώζοντας με αυτό τον τρόπο κομμάτια της ιστορίας μας μέσα στο χρόνο.

**Ο Δήμαρχος Πτολεμαΐδας
Γρηγόρης Τσιούμαρης**

Διακονῶν τήν τοπική Ἐκκλησία μας ἀπό τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1975, παράλληλα μέ τά ποιμαντικά μου καθήκοντα ἀσχολήθηκα στό μέτρο τῶν δυνάμεών μου καί μέ τήν ἱστορία τῆς Ἑορδαίας. Στήν ἐνασχόλησί μου μέ τά ἱστορικά στοιχεία πολλές φορές συναντοῦσα τήν ἔλλειψι. Αὕτη ὀφειλόταν στό ὅτι ἡ δέν εἶχαν καταγραφῇ, ἡ ὑπῆρχαν μὲν ἀλλά ἀπωλέσθηκαν. Αἰτίες τῆς ἀπώλειάς τους εἶναι οἱ πόλεμοι πού πέρασαν ὡς γενικοί καταστροφεῖς τῆς πατρίδος μας, οἱ φυσικές καταστροφές, ἀλλά καί ἡ ἀδιαφορία πολλῶν ἀπό μᾶς.

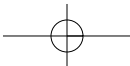
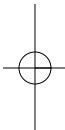
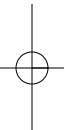
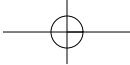
Μέ τήν ἀδιαφορία χρεώνονται καί ὅσοι μποροῦν νά ἀπλώσουν τό χέρι τους καί νά ἀφήσουν γραπτά στοιχεία γιά τά γεγονότα τῆς ἐποχῆς τους, ἀλλά δέν το ἔπραξαν. Ἐστω καί ἀτελῇ, ἔστω καί ἀνορθόγραφα. Διότι ὅταν ἐξετάζεται ὡς μάρτυρας κάποιος σέ μία δίκη δέν καταθέτει πόσα γράμματα γνωρίζει, ἀλλά ἂν ἦταν παρὼν καί εἶδε μέ τά μάτια του τό γεγονός.

Ἀκριβῶς μιά τέτοια κατάθεσι προσπαθεῖ νά καταθέσῃ γιά τήν κοινότητα τοῦ Περδίκκα ὁ Κοσμᾶς Σιδηρόπουλος, γέννημα τοῦ χωριοῦ του, ἀλλά καί Πρόεδρος τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου σήμερα, μέ τό παρόν πόνημα. Ὅσοι θά τό ξεφυλλίσουν ἄλλοι μὲν θά τόν συγχαροῦν καί ἄλλοι θά τόν ἐπικρίνουν γιά τίς τυχόν ἀτέλειες καί ἐλλείψεις του. Οἱ μελλοντικοί ὁμως κάτοικοι τοῦ Περδίκκα θά ἔχουν στό χέρι τους μιά γραπτή μαρτυρία γιά τό χωριό τους, εἰκόνα πού δέν θά ὑπάρχῃ τότε. Τό ἴδιο πράττουμε καί μεις σήμερα μέ τίς μαρτυρίες τοῦ παρελθόντος. Δέν γογγύζουμε γιά τό πόσα δέν μᾶς κατέθεσαν, ἀλλά ἀξιοποιοῦμε ὅσα μᾶς παρέδωσαν.

Γιαυτόν τόν λόγο συγχαίρω τόν Κοσμᾶ Σιδηρόπουλο, πού εἶχε τήν καλή διάθεσι νά συλλέξῃ τά στοιχεία καί νά καταθέσῃ τήν μαρτυρία του γιά τόν Περδίκκα τοῦ παρελθόντος καί τοῦ παρόντος στό δικαστήριο τῆς Ἱστορίας.

Ὁκτώβριος 2009

Μετ' ἐκτιμήσεως καί ἀγάπης ἐν Κυρίῳ
ἀρχιμ.Νικηφόρος π' Χρ. Μανάδης
 Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Ἑορδαίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ - ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Η κοινότητα Περδίκκα βρίσκεται στο Β.Α. τμήμα του Ν. Κοζάνης στην Επαρχία Εορδαίας κοντά στα σύνορα με το Ν. Φλώρινας. Το υψόμετρό της είναι 595μ. και η έκτασή του είναι 226.374 στρέμματα, από τα οποία καλλιεργήσιμη γη ήταν, πριν τις απαλλοτριώσεις της ΔΕΗ (1982) 29.800 στρέμματα, ενώ σήμερα καλλιεργούνται περίπου 17.000 στρέμματα. Το σημερινό της όνομα η κοινότητα το οφείλει στο στρατηγό του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Περδίκκα, ενώ πριν το 1928 ονομαζόταν Ναημπάνκιο.

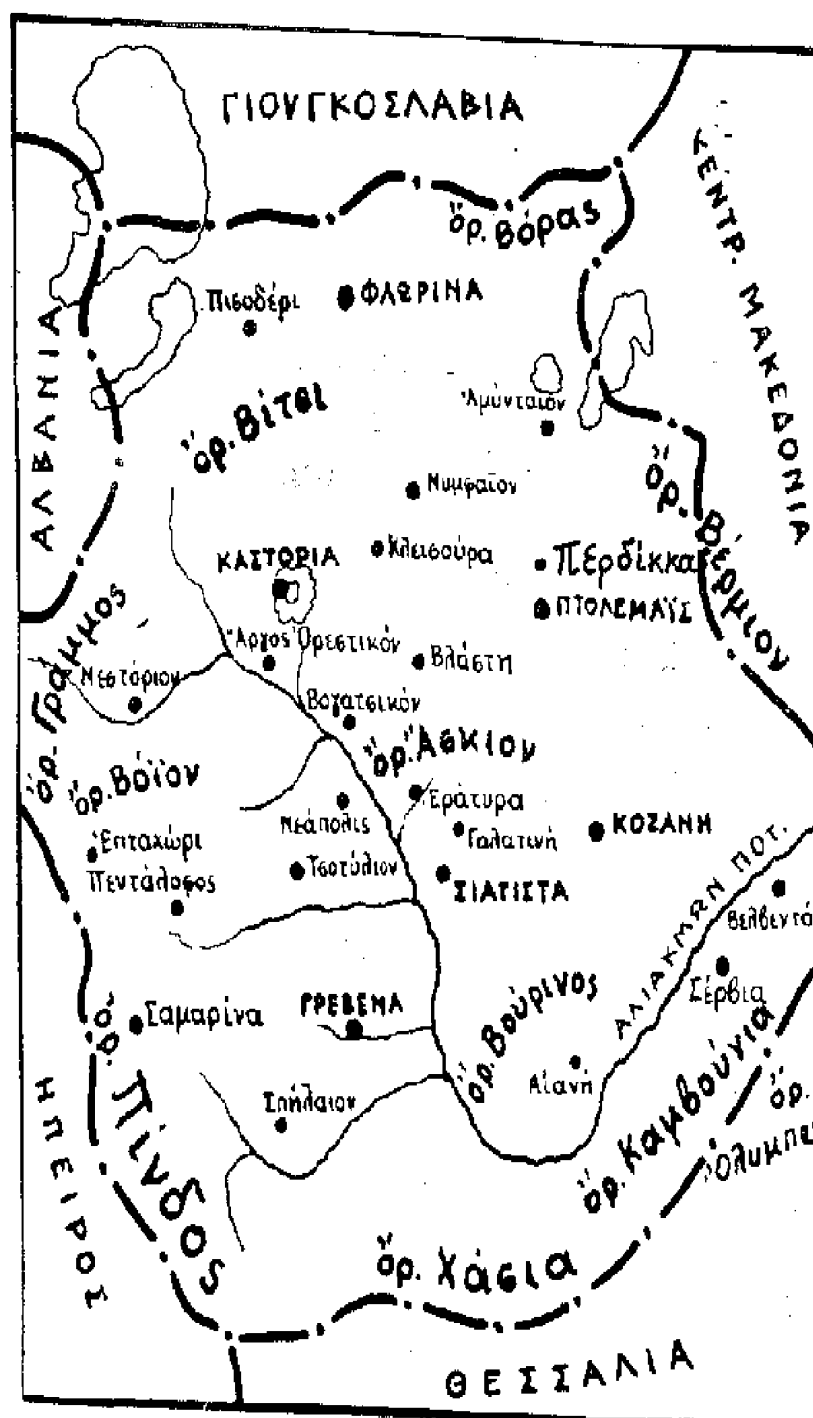
Αναφορικά με τον πληθυσμό της, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001, ανέρχεται σε 1854 κατοίκους ενώ σήμερα υπολογίζεται ότι έχει ξεπεράσει τους 2.300 κατοίκους.

Σε σχέση με τη γεωγραφική του θέση ο Περδίκκας είναι χτισμένος στην εύφορη πεδιάδα της Εορδαίας, που κατά τους ιστορικούς οφείλει το όνομα της στην αρχαία θεά Εόρδα (Μήτηρ, Γη), οπότε απολαμβάνει τα γάργαρα νερά που πηγάζουν από τα γειτονικά βουνά Άσκιο, (Σινιάτσικο). Οι χείμαρροι και οι πηγές των γύρω βουνών συναντώνται στον ποταμό του Περδίκκα που διασχίζει τον εύφορο κάμπο του χωριού. Στη συνέχεια ο ποταμός αυτός μέχρι το 1960, οπότε και έγινε το φράγμα, συναντούσε τον ποταμό Σουηλού του γειτονικού χωριού Πενταβρύσου.

Το κλίμα του χωριού, όπως και της υπόλοιπης Μακεδονίας είναι ηπειρωτικό. Ο χειμώνας, κατά την διάρκεια του οποίου παρατηρούνται χιονοπτώσεις, είναι αρκετά ψυχρός, κυρίως όταν πνέουν οι βόρειοι άνεμοι. Το καλοκαίρι είναι αρκετά ζεστό κατά τη διάρκεια της ημέρας και δροσερό κατά τη διάρκεια της νύχτας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται μεγάλοι περίοδοι ξηρασίας και οι χιονοπτώσεις έχουν λιγοστεύσει αρκετά.

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες (έδαφος, νερά, κλίμα) δημιούργησαν κατάλληλες συνθήκες για την εγκατάσταση ανθρώπων στη περιοχή από πάρα πολύ παλιά, όπως θα δούμε διεξοδικά στα παρακάτω κεφάλαια.

Όμως η επέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα στο περιβάλλον του χωριού και της περιοχής είναι τόσο μεγάλη και γίνεται με τόσο ταχείς ρυθμούς που σίγουρο είναι πως αυτό το φιλόξενο περιβάλλον που έθρεψε γενεές ανθρώπων επί αιώνες γρήγορα θα αλλιάξει όψη...

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πληθυσμιακά στοιχεία ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΔΙΚΚΑ
 ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1928 ΝΑΛΜΠΑΚΙΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ 1928 ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ
 ΥΨΟΜΕΤΡΟ 595 μ.
 ΕΤΟΣ

1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Πληθυσμός						
1256	1280	1455	1439	1663	1867	1854

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Πριν από εκατομμύρια χρόνια ολόκληρη η περιοχή καλυπτόταν από δάση, τα οποία σκεπάζτηκαν με χώματα, συμπιέστηκαν, θερμάνθηκαν και απανθρακώθηκαν. Έτσι, τεράστιες ποσότητες λιγνίτη βρίσκονται στα σπλάχνα της Εορδαϊκής γης.

Την ύπαρξη αυτής της ζούγκλας πιστοποιεί και απολιθωμένος σκελετός τεράστιου ελέφαντα (μαμούθ) που βρέθηκε έξω από τον Περδίκκα (1978) ηλικίας 3.000.000 χρόνων. Οι διαστάσεις του υπολογίζονται περίπου 5μ. μήκος και ύψος 4μ. σε όρθια στάση.

Λίθινα εργαλεία (πάνω από τριάντα) βρέθηκαν ανάμεσα στα οστά του. Τα εργαλεία αυτά βρέθηκαν στις περιοχές του σκελετού που υπήρχε άφθονη σάρκα και κυρίως ανάμεσα στα πλευρά. Ήταν φτιαγμένα κυρίως από χαλαζία που υπάρχει άφθονος στο βουνό Άσκιο (Σινιάτσικο). Ήταν όλα πολύ κοφτερά και τραχιά. Στην κόγχη του αριστερού ματιού του ελέφαντα βρέθηκαν δύο οστέινα εργαλεία που οι πρωτόγονοι κυνηγοί είχαν χώσει πιθανόν για να το βγάλουν. Το ένα από τα δύο εργαλεία είναι φτιαγμένο από κόκαλο αλόγου (περόνη πηλιόππου). Και τα δύο εργαλεία έχουν σπάσει σε κομμάτια, προφανώς από την πίεση του χεριού. Στα υπολείμματα του ελέφαντα βρέθηκε και ένα δόντι ρινόκερου. Μόνο οι χαυλιόδοντες του ζώου δεν βρέθηκαν, γιατί πιθανόν απομακρύνθηκαν από το κρανίο την εποχή εκείνη.

Ο σκελετός του ελέφαντα: «Παλιοιολόξοντον αντίκου» είναι ο μοναδικός ολόκληρος σκελετός τέτοιας ηλικίας που έχει βρεθεί στα Βαλκάνια. Τα λίθινα εργαλεία που βρέθηκαν σ' αυτόν επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ανθρώπων στην περιοχή πολύ πριν από 2,5 εκατομμύρια χρόνια.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη, αν δεν αναφέραμε το γεγονός της σπουδαίας αυτής ανακάλυψης. Τον Οκτώβριο του 1978 στο αμωρυχείο του Ισαάκ Πασαλίδη, το οποίο βρισκόταν ανάμεσα στα χωριά Περδίκκα και Πεντάβρυσο, έμεινε πάνω στο κόσκινο ένα τεράστιο οστό την ώρα της αμμόληψης. Αμέσως ο ιδιοκτήτης σταμάτησε τις εργασίες και χωρίς να πειράξει τίποτε ειδοποίησε την Ανθρωπολογική Εταιρεία Ελλάδας, η οποία ήδη είχε παράρτημα στην Πτολεμαίδα από το 1971 μια και η περιοχή παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, λόγω των παλαιοντολογικών ευρημάτων που αποκαλύπτονται με την εξόρυξη του λιγνίτη.

Στην περιοχή πριν το 1960 βρέθηκε κι άλλος σκελετός ελέφαντα μαμούθ μεγαλύτερος, ο οποίος μεταφέρθηκε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης για μελέτη και διαφύλαξη. Για να μην μεταφερθεί και αυτός ο σκελετός μακριά από τον τόπο εύρεσής του, κα-

τασκευάστηκε κτίριο που προφυλάσσει από τις καιρικές συνθήκες το σπουδαίο αυτό εύρημα του χωριού, το οποίο ακόμη και σήμερα βρίσκεται στον ίδιο χώρο.

Η ανθρωπολογική Εταιρεία, αφού μελέτησε τα ευρήματα, κατέληξε στα συμπεράσματα που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Κτίριο όπου φυλάσσονται σήμερα τα οστά

*Η κάτω και άνω σιαγόνα του ελέφαντα του Περδίκας.
Με βάση τα εικονιζόμενα καθορίζεται, και το είδος του
ως Αρχιδισκόδους ο Μεσημβρινός.*

Ο Σκελετός του ελέφαντα όπως βρέθηκε το 1978 στους αμμόλοφους του Περδίκκα

Στους αμμόλοφους του Περδίκκα το 1978 βρέθηκε το απολίθωμα σκελετός ενός προϊστορικού ελέφαντα. Το συνεργείο που ολοκλήρωσε την αποκάλυψη του ελέφαντα του 1978, δια-

πίστωσε ότι επρόκειτο για ελέφαντα, του οποίου το είδος έχει εξαφανισθεί σήμερα. Το σχήμα και η διάμετρος των φρονιμίτων του (πρωτελέφαντα) δείχνουν πως ανήκει στο είδος archidiskoton meridionalis.

Άλλοι παρόμοιοι ελέφαντες που βρέθηκαν στο Ιεκανοπέδιο της Πτολεμαΐδας είχαν χαυλιόδοντες που έφταναν τα 2,5 μ μήκος. Έτσι, από τον συνολικό όγκο τείνουμε να σχηματίσουμε τη γνώμη ότι ο ελέφας αυτός ήταν πιο μεγαλόσωμος από τον μέσο archidiskoton meridionalis.

Τον αποκαλούν πρωτελέφαντα γιατί μοιάζει πολύ μ' αυτόν που έζησε κατά τον Ανώτερο Πλειόκαινο από τις βόρειες Ινδίες ως τη Δυτ. Ευρώπη.

Από τα δείγματα εδάφους που στάλθηκαν για ανάλυση εδείχθη ότι το 7^ο στρώμα μπορεί να χρονολογηθεί όπως και τα παλαιομαγνητικά "συμβάντα του kaena και mammoth", που βρέθηκαν να είναι τα ίδια στην περιοχή Χαντάρ της Αιθιοπίας. Η χρονολόγηση των στρωμάτων του Χαντάρ κυμαίνεται από 2,9 εκατομ. χρόνια μέχρι και 3,3εκατομ. χρόνια,

ΟΙ ΚΥΝΗΓΟΙ ΤΟΥ ΕΛΕΦΑΝΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΔΙΚΚΑ (3.000.000 Π.Χ)

Οι κυνηγοί αφού περικύκλωσαν τον ελέφαντα, τον σκότωσαν και μετά τον τεμάχισαν και απόσπασαν τεμάχια του ζώου (τα οποία και μετέφεραν μάλλον στον οικισμό τους), όπως δείχνουν τα διάσπαρτα παλαιολιθικά εργαλεία γύρω από το σκελετό του. Την πλειοκαινική ηλικία του ελέφαντα επιβεβαίωσε το Εργαστήριο "Παλαιομαγνητισμού της Γης", που διευθύνεται από τον καθηγητή Alain Niarn.(Ersi Gawareski et al.1983)

Οστέινα εργαλεία που βρέθηκαν στο μάτι του ελέφαντα. Μεμονωμένα ευρήματα. Κοπανιστήρι απο χαλάζια. Βρέθηκε μέσα στο σκελετό του ελέφαντα του Περδίκκα

3. Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Τα Ελληνόφωνα φύλλα, που είχαν αποσπαστεί από την μεγάλη ινδοευρωπαϊκή οικογένεια, από την 5η ακόμη χιλιετηρίδα, γύρω στα 2200-2100 π. Χ. βρίσκονται μόνιμα εγκατεστημένα στην περιοχή της Πίνδου, την κοιτίδα του Ελληνισμού. Όταν τους αμέσους επόμενους αιώνες χωρισμένα σε τρεις ομάδες αρχίζουν την αργή πορεία τους προς νότο, τα δυτικά φύλλα και κυρίως οι Μακεδνοί χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες. Από τις ομάδες αυτές οι τρεις πρώτες κινούνται προς τη Στερεά-Πελοπόννησο, στην περιοχή Δωρίδας και στη Θεσσαλία, ενώ η τέταρτη ομάδα, που ο Αισχύλος στις "Ίκέτιδες" του την ονομάζει "Λαό των Μακεδόνων" και ο Ηρόδοτος "Μακεδνόν Έθνος" παραμένει στην Πίνδο.

Από την Πίνδο οι Μακεδόνες χωρισμένοι σε ομάδες με διαφορετικό όνομα η καθεμιά, - Ορέστες, Ελιμώτες, Εορδοί, Πελαγόνες, Λυγκηστές- απλώθηκαν στις περιοχές της άνω Μακεδονίας, που σήμερα συμπίπτουν με τους Νομούς Γρεβενών, Κοζάνης, Καστοριάς και Φλώρινας και βόρεια εκτεινόταν πέρα από τα Ελληνικά σύνορα μέχρι τον ποταμό Εριγώνα και τις λίμνες Αχρίδα και Πρέσπα.

Τον 8^ο π. Χ. αιώνα ένας κλάδος τους, οι Αργεάδες Μακεδόνες, στους οποίους βασιλεύαν οι Τημενίδες, απόγονοι του Ηρακλή και του Τημένου, εξόρμησαν προς την Κάτω Μακεδονία και αφού κατέλαβαν την περιοχή μεταξύ Λουδία και Αλιάκμονα ίδρυσαν το κράτος των Αιγών, το κατοπινό ένδοξο Μακεδονικό βασίλειο με πρώτο βασιλιά τον Περδίκκα. Τα ελληνικά αυτά φύλλα διέθεταν ιδιαίτερους ηγεμονικούς οίκους και τη φυλετική τους διαίρεση διατήρησαν μέχρι την ύστερη αρχαιότητα, παρά την ενοποίηση του μακεδονικού κράτους, την ανάπτυξη των πόλεων ως διοικητικών κέντρων και τη ρωμαϊκή κατάκτηση, όπως φαίνεται και από τις αναφορές του τοπικού εθνικού τους, π.χ. Ελιμιώτης Μακεδών, Εορδαίος, εξ Ορεστίδος κ.λ.π.

Στο πέρασμα των χρόνων το κράτος των Εορδών ανέπτυξε ισχυρή δύναμη και δικό του πολιτισμό, αλλά επειδή δέχθηκε πολλές επιθέσεις από διάφορους επιδρομείς, κυρίως τους Ιλλυριούς, αναγκάστηκε να ενσωματωθεί στο κράτος των Αιγών, εξαιτίας και των φιλικών σχέσεων που διατηρούσε προς αυτό. Η γρήγορη εξέλιξη του κράτους των Αιγών, στο οποίο βασιλείς μεταξύ των άλλων διετέλεσαν ο Φίλιππος Β' και ο Μέγας Αλέξανδρος, είχε σαν αποτέλεσμα την πλήρη αφομοίωση των Εορδών στο κράτος των αρχαίων αυτών Μακεδών.

Μια ολόκληρη σειρά στρατηγών, αξιωματικών και ανωτέρων υπαλλήλων, οι οποίοι διακρίθηκαν δίπλα στον Μ. Αλέξανδρο, προέρχονταν από την Εορδαία. Ένας από τους διαπρεπέστερους στρατηγούς του Μ. Αλέξανδρου ήταν ο Περδίκκας, ο οποίος διακρίθηκε στην πολιορκία του Αλικαρνασσού και στη μάχη των Γαυγαμήλων. Στον Περδίκκα ο Αλέξανδρος παρέδωσε το δαχτυλίδι -σφραγίδα του, όταν πέθανε, σε ένδειξη εμπιστοσύνης. Προσπάθησε μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου να διατηρήσει την ενότητα του απέραντου κράτους που είχε δημιουργηθεί. Ήρθε σε σύγκρουση με τους άλλους στρατηγούς που υποστήριζαν διαφορετικές απόψεις, απέτυχε στην εναντίον τους εκστρατεία και δολοφονήθηκε μέσα στην σκηνή του από τους στρατηγούς Σέλευκο και Αντίγονο. Τον στρατηγό Περδίκκα που καταγόταν από την περιοχή τίμησε με την ονομασία του το χωριό «Περδίκκας».

4. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πρόσφατα η αρχαιολογική σκαπάνη ανέδειξε στα Β.Δ. σύνορα του σημερινού χωριού, την ύπαρξη μεγάλου οικισμού, ο οποίος εκτείνεται σε μεγάλη έκταση και κατοικήθηκε συνεχώς για μια μεγάλη περίοδο τουλάχιστον τετρακοσίων ετών.

Παρά το γεγονός ότι ο οικισμός έγινε πρόσφατα γνωστός στην Αρχαιολογική Υπηρεσία, οι κάτοικοι του Περδίκκα γνώριζαν πάντα την ύπαρξη αυτού του χώρου, στον οποίο πιστεύουν ότι κατοικούσαν οι πρόγονοι τους, ωστόσο μια φονική επιδημία -που προήλθε πιθανότητα από μόλυνση κάποιας πηγής- τους ανάγκασε να μετακινηθούν ανατολικά και να δημιουργήσουν νέο οικισμό στη σημερινή θέση του Περδίκκα.

Ο χώρος όπου εκτείνεται ο οικισμός είναι πεδινός και ορίζεται βόρεια και νότια από δύο χαμηλές λοφοσειρές (το κουρί της Πτολεμαϊδας και τους μαύρους λόφους). Ένα μικρό ποτάμι, το οποίο μαζεύει τα νερά του από το Άσκιο και το Βίτσι, διασχίζει τον αρχαιολογικό χώρο σχηματίζοντας μαϊνάνδρο και τον διαβρώνει με τις αλλαγές της κοίτης του. Χαρακτηριστικά αυτής της διάβρωσης είναι οι χαράδρες και οι απότομες πηλινές που τον περιτριγυρίζουν. Μεγάλο μέρος του οικισμού, ο οποίος πλέον εκτείνεται παράλληλα στη δυτική του όχθη, παρασύρθηκε πιθανότητα, και καταστράφηκε. Επιπλέον η ανθρώπινη παρέμβαση των τελευταίων δεκαετιών (έντονη καλλιέργεια, βαθιά άρωση με μηχανικά μέσα, απομάκρυνση οικοδομικών λειψάνων και κινητών ευρημάτων) προκάλεσε την ολοκληρωτική καταστροφή ενός οικισμού που όπως αποδεικνύεται από τα ελάχιστα υπολείμμά του, γνώρισε μεγάλη οικονομική άνθιση κυρίως τον 7^ο αιώνα μ. Χ.

Στον οικισμό δόθηκε η ονομασία «Άσπρη Πόλη» από τον «Άσπρο Κάμπο», σημερινό όνομα της περιοχής, στην οποία εντοπίστηκε ο οικισμός. Στη θεμελίωση των κτιρίων χρησιμοποιήθηκε η ντόπια ποταμίσια πέτρα, η οποία είναι πολύ σκληρή και δεν επιδέχεται επεξεργασία (σιδερόπετρα για τους ντόπιους). Στην τοικοδομία χρησιμοποιήθηκε λάσπη φτιαγμένη από το ασπριδερό χώμα της περιοχής (απ' όπου και το όνομα). Στην ανωδομή σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν ψημένοι πλίνθοι, εκτός από τη ποταμίσια πέτρα. Στο συγκεκριμένο χώρο βρέθηκαν, επίσης, πολλή καρφιά που ανήκουν στις πόρτες και στις στέγες των κτιρίων, οι οποίες ήταν ξύλινες και καλύπτονταν με μεγάλες ορθογώνιες καλοψημένες κεραμίδες. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην ύδρευση και στην αποχέτευση, όπως φαίνεται από τους αγωγούς που βρέθηκαν.

Αντίθετα καμιά επιμέλεια δεν δόθηκε στην κατασκευή των δαπέδων (πατημένο πηλόχωμα). Οι διαστάσεις των δωματίων του συγκροτήματος κυμαίνονται ανάλογα με τη χρήση τους: τα μεγάλα 3*3μ. και 2,5*2,5μ. ενώ τα μικρότερα από 2,5*2μ και 2*2μ. Εντύπωση προκαλούν οι συνεχόμενοι χώροι με διαστάσεις 1*2μ. και 1*1,5μ. Στα πρώτα από τα δωμάτια βρέθηκαν αγγεία στη θέση τους και δύο αργυρά νομίσματα. Στο δεύτερο δωμάτιο εντυπωσιακή είναι η ποσότητα της κεραμικής (θραύσματα αγγείων).

Στο τρίτο δωμάτιο βρέθηκαν τέσσερα μικρά πιθάρια κι αυτά στη θέση τους. Στο τέταρτο δωμάτιο βρέθηκε τμήμα του αποχετευτικού δικτύου με κατεύθυνση προς την αυλή. Σε δύο

ακόμη δωμάτια βρέθηκαν υφαντικά βαρίδια (αγνύθες) σε διάφορα μεγέθη. Τέλος αποκαλύφθηκε εργαστήριο μεταλλουργίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δυτικά του αρχαιολογικού χώρου, εντοπίστηκαν οικοδομικά λείψανα μεγάλου κτιρίου (δημόσιου πιθανόν) στο οποίο είχε χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή του ασβεστοκονίαμα. Από εδώ, όπως μαρτυρούν κάτοικοι του Περδίκκα προέρχεται βάση κίονα Ρωμαϊκών χρόνων που κοσμούσε τον κήπο σύγχρονης οικίας του Περδίκκα, η οποία μεταφέρθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής για φύλαξη. Δίπλα στο ποτάμι εντοπίστηκε και δεύτερο μεγαλύτερο κτίριο κατασκευασμένο από μεγάλες πελεκητές πέτρες χωρίς συνδετικό κονίαμα. Η κατασκευή και των δύο κτιρίων διαφέρει από τα κτίρια της Άσπρης Πόλης.

Η ύπαρξη της Κεραμικής τέχνης είναι άφθονη στο χώρο, κυρίως από θραύσματα αγγείων καθημερινής χρήσης. Τα συνηθέστερα σχήματα είναι πινάκια (πιάτα), σκυφίδια (είδος ποτηριού), λύχνιοι, υδρίες (στάμνες και αμφορείς (πήλινα αγγεία με λαιμό και δύο λαβές). Συνηθισμένη είναι η διακόσμηση με σκούρο καστανό, γκριζωπό ή μαύρο επίχρυσμα. Τα αγγεία διακοσμούνται με ρόδακες (γλυπτό κόσμημα σε σχήμα τριαντάφυλλου), ανθέμια (ανάγλυφα σπαθωτά φύλλα σε σχήμα βεντάλιας), γιρλάντες και ανάγλυφες παραστάσεις (σκηνές κυνηγιού).

Το μοναδικό πήλινο ειδώλιο (σώζεται μόνο η κεφαλή ως το ύψος του ώμου) είναι η μορφή γερασμένου άντρα (καρικατούρα) και παρουσιάζεται με φαλακρό κεφάλι, ρυτιδιασμένο μέτωπο, φουσκωμένα μάγουλα και παραμορφωμένη μύτη. Τα χάλκινα ειδώλια που βρέθηκαν μας δίνουν πληροφορίες για τις θεότητες που λατρεύονταν. Κυρίαρχη είναι η μορφή του Ηρακλή. Στις εικόνες που παρατίθενται υπάρχουν οι σχετικές πληροφορίες γι' αυτά.

Επίσης βρέθηκαν θραύσματα από γυάλινα αγγεία, μυροδοχεία και σκυφίδια. Κατά τη διάρκεια της ανασκαφής βρέθηκαν συνολικά 32 νομίσματα, τα 29 απ' αυτά χάλκινα και 3 αργυρά. Το πρωϊμότερο απ' αυτά ανήκει στην κατηγορία των ανώνυμων κοπών μετά το θάνατο του Αλέξανδρου IV (311π.Χ.). Στη μια μεριά φέρνει την κεφαλή του Ηρακλή με λεοντή δεμένη κάτω από το σαγόνι, στην άλλη τα αρχικά Β.Α., κεραυνό και φαρέτρα με τόξο. Το νεώτερο απ' αυτά είναι χάλκινο νόμισμα του κοινού των Μακεδόνων, της εποχής του Μάρκου Αυρήλιου Αντωνίου και χρονολογείται μεταξύ 196 και 217 μ. Χ. Το ένα από τα αργυρά νομίσματα φέρει στην μία μεριά ανδρικό πορτρέτο και την επιγραφή CAESAR VESPASIANUS AVG. Στην άλλη μεριά παριστάνεται γυναικεία μορφή καθισμένη στο έδαφος κάτω από τρόπαιο και υπάρχει η επιγραφή IVDAEA. Προφανώς η παράσταση υπενθυμίζει την νικηφόρα εκστρατεία του Βασπεσιανού και την κατάπνιξη της Ιουδαϊκής Επανάστασης. Οπότε το νόμισμα του Τίτου Φλαβίου μπορεί να χρονολογηθεί λίγο μετά το 69 μ. Χ.

Το δεύτερο αργυρό νόμισμα είναι του Μάρκου Ολίμπιου Τραϊανού και χρονολογείται το 100 μ. Χ. Στη μεριά φέρει ανδρικό πορτρέτο και στην άλλη παριστάνεται η Αφροδίτη, η οποία κρατάει στο δεξί χέρι μήλο και στο αριστερό έρωτα.

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ «ΑΣΠΡΗΣ ΠΟΛΗΣ»

Τα υπόλοιπα νομίσματα, τα οποία με μεγάλη δυσκολία αναγνωρίζονται, χρονολογούνται στο 1^ο αιώνα.

Όπως φαίνεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα η Άσπρη Πόλη κατοικήθηκε συνεχώς από τα Ελληνιστικά έως και τα Πρωτοχριστιανικά ή και Βυζαντινά χρόνια, οπότε και εγκαταλείφθηκε.

Τον οικισμό εντόπισε σε περιοδία της στην Εορδαία η κ. Γ. του Καραμήτρου-Μεντεσίδη, η οποία και αντιλήφθηκε τον κίνδυνο της καταστροφής του από το λιγνιτωρυχείο της Δ.Ε.Η. Η διοίκηση του λιγνιτικού κέντρου ανταποκρίθηκε θετικά στην έκκληση της για σωτηρία οικισμού και ενέκρινε την χρηματοδότηση της έρευνας που ανατέθηκε σε επιστημονική ομάδα Αρχαιολόγων. Η συνέχεια της έρευνας στην Άσπρη Πόλη θα μπορούσε να μας δώσει και άλλες πληροφορίες για την οργάνωση των πόλεων της Εορδαίας.

Δυστυχώς η χρηματοδότηση για ανασκαφική έρευνα από τη Δ.Ε.Η.

έχει διακοπεί με αποτέλεσμα να σταματήσουν κι οι έρευνες.

Οι πληροφορίες που παρατέθηκαν προέρχονται από την εργασία του αρχαιολόγου Κ. Μοσχάκη: «Ανασκαφικές έρευνες στην Άσπρη Πόλη Περδίκκα, Εορδαίας», η οποία βρίσκεται στη βιβλιοθήκη της κοινότητας.

5. ΡΩΜΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ – ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κατά την προσπάθεια των Ρωμαίων να εισέλθουν στην Ηπειρωτική Ελλάδα, η περιοχή της Εορδαίας έγινε το επίκεντρο πολλών συγκρούσεων, γιατί την περιοχή διέσχισε η Εγνατία Οδός που συνέδεε τη Δύση με την Ανατολή.

Τελικά, μετά την ήττα του τελευταίου βασιλιά της Μακεδονίας Περσέα από τους Ρωμαίους στην Πίνδο το 168 π. Χ., η Εορδαία μαζί με τις άλλες χώρες της Άνω Μακεδονίας αποτέλεσαν την «τέταρτη μερίδα» δηλ. μια από τις τέσσερις μεγάλες διοικητικές περιφέρειες, στις οποίες διαίρεσαν τη Μακεδονία οι Ρωμαίοι σύμφωνα με τη συνθήκη της Αμφίπολης.

Το 148 π. Χ. μετά την κατάργηση των μερίδων και τη μεταβολή της Μακεδονίας σε Ρωμαϊκή επαρχία, η Άνω Μακεδονία χαρακτηρίστηκε «αυτόνομη» με διοικητικό και πολιτικό όργανο το «Κοινό των Ελιμειωτών» και έδρα το κάστρο της Καισαρείας, όπως μετονομάστηκε ένα από τα φρουριακά συγκροτήματα της Αιανής από τους Ρωμαίους.

Σ' αυτήν την εποχή εντάσσονται τα αρχαιολογικά ευρήματα της «Άσπρης Πόλης» του Περδίκκα, η έκταση της οποίας συμπεριλαμβάνεται στην αρχαία Εορδαία. Η αρχαία πόλη Εορδαία σήμαινε «Αγαπημένη» (ΗΣύχιος, Αρριανός, Πτολεμαίος Α'). Με την άρση της αυτονομίας της Άνω Μακεδονίας που έγινε στις αρχές του 3ου μ. Χ. αιώνα, η περιοχή έγινε τμήμα της επαρχίας Μακεδονίας του Ρωμαϊκού κράτους.

Αργότερα, το 396 μ. Χ., με τη διαίρεση του κράτους σε Δυτικό με πρωτεύουσα τη Ρώμη και Ανατολικό με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη, η περιοχή συμπεριλήφθηκε στο Β' θέμα, το οποίο περιελάμβανε όλη τη Μακεδονία σύμφωνα με την τότε πολιτικοστρατιωτική διαίρεση του Βυζαντινού κράτους.

Στη Βυζαντινή εποχή ολόκληρη η Μακεδονία δέχθηκε αλληπάλληλες επιδρομές από τους Γότθους (395-396 μ. Χ. - 460 μ. Χ.), Οστρογότθους το 479. Ούνους 499, Αβάρους και Σλάβους. Η κατάσταση έγινε ακόμη χειρότερη μετά το 610 μ. Χ. όταν πολλήες σλαβικές φυλές κατέβηκαν από το Δούναβη, ληηλάτησαν τις Ελληνικές χώρες κι αφού απέτυχαν να καταλάβουν τη Θεσσαλονίκη, σκορπίστηκαν και εγκαταστάθηκαν στις διάφορες περιοχές του μακεδονικού χώρου. Παράλληλα ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός αναγκασμένος να εκστρατεύσει εναντίον των Περσών επέτρεψε σε ομάδα Σέρβων να εγκατασταθεί στην ευρύτερη περιοχή, όπου χρειάζονταν εργατικά χέρια για την καλλιέργεια των αγροκτημάτων. Εξάλλου, το βυζαντινό κράτος ως πολυεθνικό με προέχουσα θέση στον Ελληνικό πληθυσμό, επέτρεψε την ειρηνική εγκατάσταση ξένων εθνικών ομάδων στις διάφορες επαρχίες του, αφού δέχονταν οι ομάδες αυτές να ενταχθούν στο πολιτικό-διοικητικό σύστημα του. Τον καιρό των επιδρομών του Βουλγάρου Τσάρου Σαμουήλ (976-1014) όλη η Δυτική Μακεδονία πέφτει στα χέρια του και επανέρχεται στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία μετά την ήττα των Βουλγάρων, στο Σπερχειό ποταμό από τα βυζαντινά στρατεύματα του Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου.

Το 1081-1085 η περιοχή υπήρξε ένα από τα «θέατρα» του Βυζαντινορμανδικού πολέμου. Το 1096 Νορμανδικά και Φραγκικά στρατεύματα διέσχισαν την περιοχή για να καταλάβουν τους Άγιους Τόπους με ανήκουστη συμπεριφορά για τους κατοίκους. Αργότερα ο βασιλιάς των Νορμανδών Γουλιέλμος Β' (1116-1189) αποβιβάστηκε στο Δυρράχιο της σημερινής Αλβανίας και με 80.000 στρατό διέσχισε την περιοχή και βάδισε κατά της Θεσσαλονίκης.

Το 1204 Ευρωπαίοι τυχοδιώκτες με το πρόσχημα σταυροφορικής εκστρατείας για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων, κατέκλυσαν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και ίδρυσαν διάφορα Φράγκικα κράτη. Η περιοχή ανήκε στο Φραγκικό βασίλειο της Θεσσαλονίκης μέχρι το 1223, οπότε ο Θεόδωρος Δούκας Άγγελος, δεσπότης της Ηπείρου, το διέλυσε και κυριεύσε τα κάστρα του Πλαταμώνα, της Καστοριάς, Γρεβενών, Βέροιας, Σερρών και Σερβίων. Κατά το 14^ο αιώνα οι Σέρβοι με αρχηγό τους το Στέφανο Δουσάν (1331-1355) κατέλαβαν την περιοχή για λίγα χρόνια για να ακολουθήσει στα τέλη του αιώνα η υποδούλωση της από τους Τούρκους, οι οποίοι γίνονται κύριοι της Βαλκανικής το 1389 μ. Χ. με τη μάχη στο Κοσσυφοπέδιο και το 1430 μ. Χ. με την άλωση της Θεσσαλονίκης.

6. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Η ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας πέρασε στα χέρια των Τούρκων το 1389, 64 χρόνια νωρίτερα από την άλωση της Πόλης και έζησε 523 χρόνια υποδουλωμένη, αφού απελευθερώθηκε το 1912.

Στις εύφορες και πεδινές εκτάσεις-ανάμεσά τους και το χωριό Περδίκκα-εγκαταστάθηκαν Κονιάροι και Γιουρούκοι Τούρκοι. Οι Κονιάροι ήταν φανατικοί Τούρκοι από την περιοχή του Ικονίου της Μικρασίας, την παλιά πρωτεύουσα του τουρκικού κράτους των Σελτζούκων.

Οι Γιουρούκοι ήταν αγροτικοί πληθυσμοί που είχαν εγκατασταθεί σε διάφορα ορεινά μέρη της Μικρασίας (πιθανώς Ελληνικής καταγωγής)

Οι αρπαγές των κτημάτων, οι απάνθρωποι διωγμοί, οι δυσβάσταχτοι φόροι, οι βιασμοί και οι λεηλασίες, το παιδομάζωμα, οι εξισλαμισμοί και πλήθος άλλων σκληρών πρακτικών που εφάρμοσαν οι Τούρκοι, ανάγκασαν τους περισσότερους κατοίκους του Περδίκκα να καταφύγουν στις τριγύρω ορεινές και δύσβατες περιοχές όπως η Βλιάστη, η Ερμακιά, το Μεσόβουνο, το Νυμφαίο, η Κλεισούρα.

Λίγοι μόνο Χριστιανοί παρέμειναν στο χωριό με κίνδυνο πάντα τη ζωή τους και υπέφεραν τα γνωστά πάνδεινα, όχι μόνο από τους Τούρκους αλλά και τους Τουρκαλβανούς (γκέγκηδες) που κατά καιρούς ρήμαζαν κυριολεκτικά το χωριό με τις επιδρομές τους (πλιάτσικο). Ο έσχατος εξευτελισμός που δέχονταν οι Χριστιανοί μεταξύ των άλλων ήταν η αποζημίωση (ντις παρασί) που αξίωναν να πάρουν για τη φθορά που πάθαιναν τα δόντια τους μασώντας την τροφή μετά το φαγοπότι που ανάγκαζαν τους Χριστιανούς να τους καταθέσουν.

Συχνό φαινόμενο αποτελούσαν και οι αυθαιρεσίες των Τούρκων αξιωματούχων, οι οποίοι αξίωναν από τους υπόδουλους Χριστιανούς πολύ μεγαλύτερους φόρους απ' αυτούς που επέβαλλε ο Σουλτάνος. Μη μπορώντας να ανταποκριθούν στη δυσβάστακτη φορολογία εγκαταλείπουν το χωριό διαρκώς και οι λίγοι εναπομείναντες Χριστιανοί. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μειώνονται τα έσοδα του τουρκικού δημοσίου. Ο Σουλτάνος συχνά έστελνε αυστηρές διαταγές στους αξιωματούχους του (φιρμάνια) για να περιορίσει τις αυθαιρεσίες τους. (Αυτό προκύπτει από τη μελέτη τέτοιων διαταγών από το κεφάλαιο δεινοπαθήματα των ραγιάδων.

Η Συμβολή της Δυτικής Μακεδονίας εις τους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους).

Δεν υπάρχουν γραπτές πληροφορίες για τις μετακινήσεις των κατοίκων του χωριού. Πιθανότητα, όταν οι Τούρκοι αξιωματούχοι συμμορφώνονταν στις διαταγές του Σουλτάνου και δεν απαιτούσαν «τα παράλογα» από τους χριστιανούς, κατέβαιναν οικογένειες μαζί με τα γιδοπρόβατά τους από τα ορεινά χωριά στα οποία είχαν βρει καταφύγιο, να καληιεργήσουν τη γη. «Ακούγαμε πως ο τάδε Μπέης είναι καλός, δεν πειράζει τους χριστιανούς και κατεβαίναμε στο χωριό».

Έτσι πιθανότητα συγκεντρώθηκαν και πάλι οι οικογένειες του χωριού στις πατρογονικές τους εστίες. Σ' αυτές προστέθηκαν και οι οικογένειες που μετακινήθηκαν από την Ήπειρο μετά το αποτυχημένο επαναστατικό κίνημα του επισκόπου Τρίκκης Διονυσίου του αποκαλούμενου Σκυλόσοφου το 1611. Οι Τούρκοι εγκατέστησαν στο χωριό μεταξύ των άλλων και τους πεταλωτήδες του τουρκικού ιππικού, αφού εδώ από το χωριό περνούσε ο δρόμος που ένωνε μεγάλα διοικητικά κέντρα, όπως τη Θεσσαλονίκη, τη Βέροια, το Μοναστήρι, τα Σέρβια, τη Λάρισα και τα Γιάννενα, στα οποία υπήρχαν μεγάλες μονάδες του τουρκικού στρατού. Απ' αυτούς τους πεταλωτήδες το χωριό ονομαζόταν «Ναημπάν Κιόι», ονομασία που διατηρήθηκε

μέχρι την απελευθέρωση του από τους Τούρκους. Στους ντόπιους κατοίκους της γύρω περιοχής ήταν διαδεδομένη και η ονομασία «Μπίραητσι», πιθανόν τουρκικής προέλευσης κι αυτή.

7. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΗΜΕΡΑ)

Για να γίνει κατανοητή η διοικητική διαίρεση της περιοχής κατά την τουρκοκρατία απαραίτητη είναι η επεξήγηση των τουρκικών ορολογιών και ο παραλληλισμός τους με τις αντίστοιχες Ελληνικές ονομασίες.

Μπεηλερμπελίκι, αργότερα βιλαέτι - μεγάλη διοικητική μονάδα της οθωμανικής αυτοκρατορίας, σαντζάκι = υποδιοίκηση, νομός, καζάς = επαρχία
ναχιγιές = δήμος ή κοινότητα ή κάποιο οχυρό.

Το 15^ο και 16^ο αιώνα η Μακεδονία ως γεωγραφικός χώρος ανήκε διοικητικά στο μπεηλερμπελίκι της Ρούμελης. Το 17^ο αιώνα η Δυτική Μακεδονία υπαγόταν στο σαντζάκι του Μοναστηρίου και τον 18^ο αιώνα στο σαντζάκι της Αχρίδας και του Μοναστηρίου.

Στα τέλη του 18^ο αιώνα και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας περιέπεσε στη διοίκηση του Αλή Πασά. Τις δύο τελευταίες εικοσαετίες του 19^{ου} αιώνα το χωριό ανήκε στον καζά των Καϊληαρίων, ο οποίος ήταν μέρος του σαντζακίου των Σερβίων κι αποτελούσε χωριστή διοικητική μονάδα ανεξάρτητη από το θεσμό των βιλαετίων. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα το σαντζάκι των Σερβίων υπαγόταν στο βιλαέτι του Μοναστηρίου.

Κατά τις δύο τελευταίες εικοσαετίες του 19^{ου} αιώνα εντάχθηκε στην ευρύτερη διοικητική έννοια της Μακεδονίας και το μεγαλύτερο τμήμα του βιλαετίου του Κοσσυφοπεδίου (Κόσοβου). Το γεγονός αυτό περιέπλεξε καθοριστικά τα πολιτικά πράγματα, καθώς η ευρύτερη περιοχή των Σκοπίων, ενσωματωμένη πια στην κατ' εξοχήν γεωγραφική και ιστορική Μακεδονία, έδωσε λαβή για την εσκεμμένη παραποίηση του παραδοσιακού προσδιορισμού του όρου «Μακεδονία», (σελ. 66, 1994, Βακαλόπουλος).

Σήμερα, η κοινότητα Περδίκκα διοικητικά ανήκει στην Εορδαία. Ν. Κοζάνης και Εκκλησιαστικά στη μητρόπολη Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας.

8. Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

Ο μαρασμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν αισθητός σ' όλους τους βαλκανικούς λαούς στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Με την συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (Φεβρουάριος-Ιούνιος 1878), η οποία επιβλήθηκε με τη βοήθεια της Ρωσίας, εδραιώνεται στη συνείδηση των Βουλγάρων η ιδέα της Μεγάλης Βουλγαρίας.

Την ίδια εποχή (1858-70), ύστερα από διαπραγματεύσεις και προστριβές με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, οι Βούλγαροι απέκτησαν ανεξάρτητη βουλγαρική εκκλησία, την «Εξαρχία», η οποία θα παίξει ουσιαστικό ρόλο στην ευαίσθητη περιοχή που βρίσκεται το χωριό. Την ίδια πάλη εποχή η Τουρκία με «φιρμάνι» δίνει νέα άδεια στη Βουλγαρία για ίδρυση

Βουλγαρικών σχολείων σε όλη τη Μακεδονία.

Οι κάτοικοι της περιοχής και του χωριού ήταν Σλαβόφωνοι Έλληνες, «Γραικομάνοι» κατά τον ιστορικό μας Κ. Βακαλόπουλο. Μιλούσαν το σλαβικό ιδίωμα που ήταν μίγμα τουρκικών, σλαβικών, βλάχικων και λατινικών λέξεων με αντίστοιχες Ελληνικές που διατηρούσαν εμφανή την προέλευση τους με την πρόσθεση μιας σλαβοφανούς κατάληξης.

Οι Βούλγαροι εκμεταλλευόμενοι την γλώσσα των κατοίκων ίδρυσαν σε όλη την περιοχή πολλά βουλγαρικά σχολεία: στους Καζάδες Περλεπέ, Αχρίδας, Καϊληρίων: 25 Ελληνικά σχολεία με 778 μαθητές και 81 βουλγαρικά με 5.914 μαθητές. Έτσι ιδρύθηκε και στο χωριό βουλγαρικό σχολείο, σύμφωνα με πληροφορίες των κατοίκων. Μέχρι τότε δεν υπήρχε καμία οργάνωση παιδείας στο χωριό.

Οι Βούλγαροι, παρέχοντας δωρεάν παιδεία, εδραίωσαν τη γλώσσα τους στους κατοίκους του χωριού, οι οποίοι δεν μπορούσαν να στείλουν τα παιδιά τους στα λίγα ελληνικά σχολεία της περιοχής, αφού χρειάζονταν τη βοήθεια τους στις αγροτικές δουλειές τους.

Όταν ο ανταγωνισμός των βαλκανικών λαών για την διανομή των εδαφών μεγάλωσε πρώτοι οι Βούλγαροι, οργάνωσαν αντάρτικες ομάδες (κομιτατζήδες). Σ' αυτές τις ομάδες προσχωρούσαν κάποιοι κάτοικοι του χωριού, μετά από έντονες διενέξεις με τους Τούρκους. (Μαρτυρία : Τούρκος αξιωματούχος πήρε για γυναίκα του με το ζόρι κάποια χωριανή . Η γυναίκα αυτοκτόνησε, ο αδελφός της σκότωσε τον Τούρκο και κατέφυγε στα βουνά για να γλιτώσει).

Μετά από τέτοιου είδους προσχωρήσεις οι κάτοικοι υπέφεραν από τα σκληρά αντίποινα του τουρκικού στρατού. Την εποχή εκείνη η «Εθνική Εταιρεία» για να προστατεύσει τους Ελληνικούς πληθυσμούς οργάνωσε μικρές αντάρτικες ομάδες, η παρουσία των οποίων εξαγρίωσε τους κομιτατζήδες, που άρχισαν να χρησιμοποιούν πρωτοφανή βία.

Στις πολυάπλες επιδρομές των αντάρτικων ομάδων, άνθρωποι βασανίστηκαν, γυναίκες βιάστηκαν, σπίτια λεηλατήθηκαν και κάηκαν. Η εσωστρέφεια των κατοίκων, που προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να επιβιώσουν σ' αυτή τη δύσκολη περίοδο, μεγάλωσε.

Οι συγκρούσεις Ελλήνων-Βουλγάρων έληξαν ουσιαστικά όταν στην Τουρκία επικράτησε το κίνημα των Νεότουρκων (1908).

Τα βαλκανικά κράτη κάτω από την νεοτουρκική πίεση αναγκάστηκαν να συνεννοηθούν για να προετοιμάσουν τον αγώνα κατά του κοινού εχθρού, των Τούρκων.

9. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ «ΝΑΛΜΠΑΝ ΚΙΟΙ»

Το 1912 τα Βαλκανικά κράτη: Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο, έπειτα από διπλωματική προπαρασκευή, ενώθηκαν για να εκδιώξουν τον τότε κοινό εχθρό τους, την Τουρκία, από τα εδάφη στα οποία ζούσαν οι ομοεθνείς τους.

Στις 4 Οκτωβρίου η Ελλάδα κήρυξε τον πόλεμο και τα χαράματα της επόμενης μέρας ο Ελληνικός στρατός καλή οργανωμένος από το Γάλλο στρατηγό Εντού, με ορμητήριο την ελεύθερη Λάρισα, μπήκε στο Τουρκικό έδαφος από τα τότε σύνορα στη Μεθούνα της Θεσσαλίας. Η είσοδος του στη Μακεδονία εξαρτιόταν από τα στενά του Σαρανταπόρου, μια φυσική διόδος ανάμεσα στα βουνά Καμβούνια και Πιέρια.

Οι τρεις Ελληνικές μεραρχίες κάνουν τη επίθεση τους στο Σαραντάπορο και παραβιάζουν τις «σιδερένιες πύλες». Στις 11 Οκτωβρίου ο Ελληνικός στρατός μπαίνει στην Κοζάνη και ο λαός πανηγυρίζει την απελευθέρωση της πόλης. Στις 13 Οκτωβρίου η ταξιαρχία του ιπ-

πικού κάνει αναγνωρίσεις προς την κατεύθυνση της Πτολεμαΐδας. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κύριος όγκος του τουρκικού στρατού είχε υποχωρήσει στη Βέροια, ενώ στα βόρεια της Κοζάνης στην περιοχή Καϊλήρια-Ναλμπάν Κιόι δηλ. Πτολεμαΐδα-Περδίκκα, υπήρχαν μικρές ομάδες εχθρικού στρατού.

Η άποψη του Αρχιστράτηγου Κων/νου να προχωρήσει προς τα βόρεια και να έρθει σε επαφή με τους Συμμάχους Σέρβους έφερε διαφωνία με τον Βενιζέλο. Την ίδια μέρα με δύο τηλεγραφήματα, ένα του προέδρου της κυβέρνησης Ελευθερίου Βενιζέλου κι ένα του υπουργού εξωτερικών Λάμπρου Κορομηλά διατάσσουν τον Ελληνικό στρατό να καταλάβει τη Θεσσαλονίκη, η οποία αποτελούσε το «μήλο της έριδος» μεταξύ των συμμάχων της Βαλκανικής στη Μεσόγειο. Στις 14 Οκτωβρίου, γίνονται αναγνωριστικές επιχειρήσεις προς όλες τις κατευθύνσεις από τις δυνάμεις της ταξιαρχίας του ιππικού. Η εφεδρική τουρκική Μεραρχία Δίρβης είχε οργανώσει αμυντικά το χωριό Περδίκκα και τα γύρω υψώματα, με επτά τάγματα πεζικού και πυροβολικό. Αποτελούνταν από 1.000 περίπου τακτικούς στρατιώτες, 200 άτακτους και 50 ιππείς με 6 ορειβατικά πυροβόλα

Το 1^ο Ευζωνικό Τάγμα που ήταν η εμπροσθοφυλακή της 5ης Ελληνικής Μεραρχίας δέχθηκε τα πυρά του εχθρού. Ο αγώνας γενικεύτηκε με τη συμμετοχή και δύο ακόμα φαλαγγών της Ελληνικής Μεραρχίας. Οι δυνάμεις του στρατηγού Ματθαίοπουλου μάχονται μέχρι το μεσημέρι, οπότε και μετά από τριώρη αιματηρή μάχη καταλήγει υπέρ των Ελλήνων όπλων: 6 κανόνια του εχθρού και 200 κιβώτια με οβίδες περιήλθαν στα χέρια των Ελλήνων, 700 περίπου Τούρκοι αιχμαλωτίστηκαν. Οι απώλειες της 5^{ης} Μεραρχίας είναι: 5 αξιωματικοί, 51 οπλίτες και 339 τραυματίες. Τη νύχτα φτάνει συγχαρητήριο τηλεγράφημα του Γενικού Στρατηγείου για τη νίκη της 5^{ης} Μεραρχίας μαζί με διαταγή να προωθηθεί αυτή στο Αμύνταιο και στα στενά προς βορρά ή ακόμα, ανάλογα με τις συνθήκες και ως το Μοναστήρι. Ο Περδίκκας απελευθερώθηκε. Τους ντόπιους κατοίκους του χωριού διαπερνούσαν ρίγη ενθουσιασμού και εθνικής περηφάνειας. Υψώθηκαν οι πρώτες Ελληνικές σημαίες και βοήθησαν οι κάτοικοι στην περίθαλψη των Ελλήνων τραυματισμένων στρατιωτών. Μαζί με τον Τουρκικό στρατό που υποχωρεί φεύγουν έντρομοι και οι Τούρκοι κάτοικοι που είχαν προκλητική συμπεριφορά απέναντι στους κατοίκους του χωριού. Μένουν μόνο φιλήσυχες οικογένειες Τούρκων στο χωριό. Την επόμενη εβδομάδα «μια έκπληξη» περιμένει τους κατοίκους. Στις 23 Οκτωβρίου η 5^η Ελληνική Μεραρχία οπισθοχωρεί, ύστερα από τον καταστροφικό αιφνιδιασμό που είχε πάθει κοντά στο Αμύνταιο από τον Τούρκο υπολοχαγό Εσσάτ Πασά της 17^{ης} Τουρκικής μεραρχίας.

Οι Τούρκοι μανιασμένοι γυρίζουν στο χωριό. Καίνε και λεηλατούν τα σπίτια που οι κάτοικοι έντρομοι τα έχουν εγκαταλείψει, μόλις έμαθαν την οπισθοχώρηση της 5ης μεραρχίας. «Μέχρι τα Σέρβια φτάσαμε για να προφυλαχτούμε από τη λύσσα των Τούρκων» (μαρτυρία).

Την παραμονή της απελευθέρωσης, οι Τούρκοι έσφαξαν δύο ντόπιους Περδικιώτες πατέρα και γιο, τους Κωνσταντίνο και Γεώργιο Ζάπτη. Ανάμεσα στους αξιωματικούς που σκοτώθηκαν βρισκόταν και ο υπολοχαγός Λιάσκος. Ο αδελφός του λοχαγός Λιάσκος τις βραδινές ώρες μετά την μάχη έψαξε να βρει τον τάφο του αδελφού του.

Οι άνδρες του, που ανησύχησαν για την πολύωρη απουσία του, έψαξαν να τον βρουν. Και τον βρήκαν να κάθεται βουβός και βουρκωμένος δίπλα από τον τάφο του αδελφού του, στον οποίο είχε τοποθετήσει ένα ξύλινο σταυρό με τα αρχικά γράμματα του νεκρού.

Όμως η απελευθέρωση του χωριού είναι πραγματικότητα. Μόλις καταλάγιασε η ένταση, οι οικογένειες γυρίζουν πίσω για να περισώσουν ότι είχε απομείνει και να ζήσουν όσο γίνεται πιο αρμονικά με τους εναπομείναντες Τούρκους, οι οποίοι σιγά-σιγά πουλούν «τις περιουσίες τους» και φεύγουν.

Τον Οκτώβριο του 1927 η Κοινότητα Περδίκκα και οι εφεδροπολεμιστικές οργανώσεις Πτολεμαΐδας έστησαν μνημείο στο χωριό όπου σήμερα λέγεται «Ηρώων», αριστερά της εθνικής οδού Κοζάνης Φλώρινας ακριβώς έξω από το χωριό. Από τότε και κάθε χρόνο γιορτάζεται στις 14 Οκτωβρίου με ιδιαίτερη λαμπρότητα η απελευθέρωση του χωριού από τους Τούρκους.

Τι γράψανε οι εφημερίδες μετά την απελευθέρωση

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

‘Η Α. Μ. ο Βασιλεύς άδελφαίτε χθές την τάχα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερτήσεως τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα :

ΚΟΖΑΝΗ 9. 30’ μ. μ.
 Κύριε Βενιζέλον
 Περδίκκην

Ἀδελφά
 ‘Η ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ, νικήσας σήμερον καὶ καταβώσῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς Νάμπακιο· μετὰ περὶ μίαν μίχην ἐκώρυσεν τὴν ἐμφύλιον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, τὴν ὁποίαν κορίσας μοὶ παρέδωκεν εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλεῦς αὐτοῦ.

Ἐπίσης ὁ ἀδελφός μοι παρέδωκε τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματός τῆς Ἀνίας κυριαρχήσαν κατὰ τὴν μάχην τῶν Σερβίων.

Τὴν ἑξῆς ταῦτα τρώσκει τὸ γενναῖον στρατὸς μας, μὲ πληροῦς εἰς χερὰς καὶ ὑπερηφανείας, ὡς σπεῖδα νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν μάχην τὸν ἄλφον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
 Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΝΑΜΠΑΚΙΟΥ

Προγενέστερον τοῦ ἀνωτέρου τηλεγραφήματος ἐκ Ναιμπάκιο τὴν 1 καὶ 20’ μετὰ μεσημβρίαν ἀγγέλλει ὅτι ἡ ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ἀλώθηκε τὸν ἐχθρὸν μετὰ πείσματα ἀνίστασιν παρὰ τὸ Καϊάφορον καὶ κατέλαβε τὸ Νάμπακιο.

Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς καταληγθεὶς ἐπὶ καπνοῦ ἐγκατέλειπε κυρίως ἀπομακρυνόμενος τὸν πυροβολικὸν τοῦ καὶ ἄλλο τιμὸν. Δύο σημαῖαι ἔπασαν εἰς χερὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ μάχη διήρκεσε μέρους μεσημβρίας.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

ΝΑΜΠΑΚΙΟ·Ι· (χθήμερον).—Οἱ πληγωθέντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς σήμερον ὑπερβάνοντες τοὺς ἑκατὸν.

ΚΑΤΑΛΕΨΙΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ἀνακοινωθέν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν χθές τὴν 16’ καὶ ἀναγγέλλει τὴν κατάληψιν καὶ τῆς Αἰκατερίνης διὰ τοῦ κατωτέρου τηλεγραφήματος :

‘Μετὰ τριώρον μάχην τῆς προχθῆς Κορεκτῆς ἡ Αἰκατερίνη καταλήχθη χθές τὴν πρωΐαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅστις κατέβωκε τὸν ἐχθρὸν.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ὑποστράτηγος κ. Δαγκλῆς ἀπέστειλε χθές πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν τὸ κατωθὶ τηλεγράφημα ἐκ Κοζάνης :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
 ΑΘΗΝΑΣ

ΚΟΖΑΝΗ 16 Ὁκτωβρίου ὥρα 7 π. μ.— Μετ’ ἀψυχίας

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

‘Η Α. Μ. ο Βασιλεύς άδελφαίτε χθές την τάχα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερτήσεως τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα :

ΚΟΖΑΝΗ 9. 30’ μ. μ.
 Κύριε Βενιζέλον
 Περδίκκην

Ἀδελφά
 ‘Η ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ, νικήσας σήμερον καὶ καταβώσῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς Νάμπακιο· μετὰ περὶ μίαν μίχην ἐκώρυσεν τὴν ἐμφύλιον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, τὴν ὁποίαν κορίσας μοὶ παρέδωκεν εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλεῦς αὐτοῦ.

Ἐπίσης ὁ ἀδελφός μοι παρέδωκε τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματός τῆς Ἀνίας κυριαρχήσαν κατὰ τὴν μάχην τῶν Σερβίων.

Τὴν ἑξῆς ταῦτα τρώσκει τὸ γενναῖον στρατὸς μας, μὲ πληροῦς εἰς χερὰς καὶ ὑπερηφανείας, ὡς σπεῖδα νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν μάχην τὸν ἄλφον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
 Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΝΑΜΠΑΚΙΟΥ

Προγενέστερον τοῦ ἀνωτέρου τηλεγραφήματος ἐκ Ναιμπάκιο τὴν 1 καὶ 20’ μετὰ μεσημβρίαν ἀγγέλλει ὅτι ἡ ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ἀλώθηκε τὸν ἐχθρὸν μετὰ πείσματα ἀνίστασιν παρὰ τὸ Καϊάφορον καὶ κατέλαβε τὸ Νάμπακιο.

Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς καταληγθεὶς ἐπὶ καπνοῦ ἐγκατέλειπε κυρίως ἀπομακρυνόμενος τὸν πυροβολικὸν τοῦ καὶ ἄλλο τιμὸν. Δύο σημαῖαι ἔπασαν εἰς χερὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ μάχη διήρκεσε μέρους μεσημβρίας.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

ΝΑΜΠΑΚΙΟ·Ι· (χθήμερον).—Οἱ πληγωθέντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς σήμερον ὑπερβάνοντες τοὺς ἑκατὸν.

ΚΑΤΑΛΕΨΙΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ἀνακοινωθέν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν χθές τὴν 16’ καὶ ἀναγγέλλει τὴν κατάληψιν καὶ τῆς Αἰκατερίνης διὰ τοῦ κατωτέρου τηλεγραφήματος :

‘Μετὰ τριώρον μάχην τῆς προχθῆς Κορεκτῆς ἡ Αἰκατερίνη καταλήχθη χθές τὴν πρωΐαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅστις κατέβωκε τὸν ἐχθρὸν.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ὑποστράτηγος κ. Δαγκλῆς ἀπέστειλε χθές πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν τὸ κατωθὶ τηλεγράφημα ἐκ Κοζάνης :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
 ΑΘΗΝΑΣ

ΚΟΖΑΝΗ 16 Ὁκτωβρίου ὥρα 7 π. μ.— Μετ’ ἀψυχίας

Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

‘Η Α. Μ. ο Βασιλεύς άδελφαίτε χθές την τάχα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερτήσεως τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα :

ΚΟΖΑΝΗ 9. 30’ μ. μ.
 Κύριε Βενιζέλον
 Περδίκκην

Ἀδελφά
 ‘Η ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ, νικήσας σήμερον καὶ καταβώσῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς Νάμπακιο· μετὰ περὶ μίαν μίχην ἐκώρυσεν τὴν ἐμφύλιον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, τὴν ὁποίαν κορίσας μοὶ παρέδωκεν εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλεῦς αὐτοῦ.

Ἐπίσης ὁ ἀδελφός μοι παρέδωκε τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματός τῆς Ἀνίας κυριαρχήσαν κατὰ τὴν μάχην τῶν Σερβίων.

Τὴν ἑξῆς ταῦτα τρώσκει τὸ γενναῖον στρατὸς μας, μὲ πληροῦς εἰς χερὰς καὶ ὑπερηφανείας, ὡς σπεῖδα νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν μάχην τὸν ἄλφον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
 Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΝΑΜΠΑΚΙΟΥ

Προγενέστερον τοῦ ἀνωτέρου τηλεγραφήματος ἐκ Ναιμπάκιο τὴν 1 καὶ 20’ μετὰ μεσημβρίαν ἀγγέλλει ὅτι ἡ ἀρετὴ πύργῳ τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ἀλώθηκε τὸν ἐχθρὸν μετὰ πείσματα ἀνίστασιν παρὰ τὸ Καϊάφορον καὶ κατέλαβε τὸ Νάμπακιο.

Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς καταληγθεὶς ἐπὶ καπνοῦ ἐγκατέλειπε κυρίως ἀπομακρυνόμενος τὸν πυροβολικὸν τοῦ καὶ ἄλλο τιμὸν. Δύο σημαῖαι ἔπασαν εἰς χερὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ μάχη διήρκεσε μέρους μεσημβρίας.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

ΝΑΜΠΑΚΙΟ·Ι· (χθήμερον).—Οἱ πληγωθέντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς σήμερον ὑπερβάνοντες τοὺς ἑκατὸν.

ΚΑΤΑΛΕΨΙΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Ἀνακοινωθέν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν χθές τὴν 16’ καὶ ἀναγγέλλει τὴν κατάληψιν καὶ τῆς Αἰκατερίνης διὰ τοῦ κατωτέρου τηλεγραφήματος :

‘Μετὰ τριώρον μάχην τῆς προχθῆς Κορεκτῆς ἡ Αἰκατερίνη καταλήχθη χθές τὴν πρωΐαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅστις κατέβωκε τὸν ἐχθρὸν.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ὑποστράτηγος κ. Δαγκλῆς ἀπέστειλε χθές πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν τὸ κατωθὶ τηλεγράφημα ἐκ Κοζάνης :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ
 ΑΘΗΝΑΣ

ΚΟΖΑΝΗ 16 Ὁκτωβρίου ὥρα 7 π. μ.— Μετ’ ἀψυχίας

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

Ο ΕΛΛΗΝ. ΣΤΡΑΤΟΣ

ΚΑΤΕΛΑΒΕ ΤΟ ΝΑΛΜΠΑΝΚΙΟ

ΠΕΙΣΜΑΤΩΔΗΣ ΜΑΧΗ

Τὸ Γραφεῖον τοῦ Τόπου ἀνακρίνωσι χθὲς τὴν νύκτι τὰ ἐξῆς τηλεγραφήματα :

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΕΚ ΝΑΛΜΠΑΝΚΙΟΥ, ὥρα 6.20' μ.μ.

Ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τοῦ στρατοῦ Θεσσαλίας ἀπώθησε τὸν ἐχθρὸν μετὰ πλείονα ἀντίστασις πρὸς τὸ Καστὸν καὶ κατέλαβε τὸ Νάλμπανκιον.

Ὁ Τούρκικος στρατὸς καταληφθεὶς ὑπὸ πανικοῦ ἐγκατέλειπε πρῶτα ποταμικῶν ποταμολοκῶν καὶ ἄλλων ὁλοκῶν. Ἀδελφὰς σημαῖα ἔπαιον εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἡ μάχη διήρκεσε μέχρι τῆς μεσημβρίας.

ΟΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ

ΝΑΛΜΠΑΝΚΙΟΥ, αὐθημερόν. Οἱ πληγωθέντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς σήμερος ὑπερβαίνουν τοὺς 100.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ

ΚΟΖΑΝΗ, 8.30' μ.μ.

Κύριε Βενιζέλου, Πρωθυπουργόν

Ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τοῦ στρατοῦ, νικήσασα σήμερον καὶ καταδιώκων τὸν ἐχθρὸν εἰς Νάλμπανκιον, μετὰ πεισματώδη μάχην ἐκόντισε τὰς σημαίας δύο Τούρκικων ταγμάτων, τῆς ὧς ποίας κορίσας μοὶ παρέδωκεν εἰδικῶς ἀποσταλμένης τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς.

Ἐπίσης ὁ Αὐτόθαρος μοὶ παρέδωκε τὴν σημαίαν τοῦ τάγματος τῆς Ἀρίμας, κομισθεῖσαν κατὰ τὴν μάχην τοῦ Σερβίων. Τὰ ἐνδοξα ταῦτα τρόπαια τοῦ γενναίου στρατοῦ μας μὲ πληροῦς χαρῆς καὶ υπερηφανείας, ὡς σπεύδω νὰ μεταδώσω εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν λαόν μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ

Κατ' ἐπίσημον ἀντακουσθέν, μετὰ τριώρον μάχην, κατὰ τὴν προεχθεῖς ἑσπέρην, ἡ Αἰκατερίνη καταλήφθη χθὲς τὴν πρωΐαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅστις καταδιώκει τὸν ἐχθρὸν.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΗΨΙΝ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

ΠΩΣ ΠΑΡΕΔΟΘΗΚΑΝ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΟΝ

Κατ' ἐπίσημον ἔχθεσιν ἐκ Λήμνου ἡ ἀποδίδασκε τοῦ ἐκ 300 ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν κ. Κονταρῆτον ἀγήμετος, ἐγένετο εἰς τὸν λαμῖνα τοῦ Μουδρου τὴν 8ην προῶν ὥ- μαλῶτους, ὅτε εἰδοποιήθησαν ὅτι ὁ Μουτασιρέης τῆς νήσου εἶχε συγκεντρώσει περὶ τοῦς πιντακοσίους Τούρκους ὅπως τοὺς ὁπλίον. Ἀμέσως ὅταν ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις, μολοντι οἱ αὐτοὶ

ΔΕΩΣ

ΝΑ ΠΑΡΑΔΟΘΩΣΙΝ

ΣΤΡΑΤΩΝ

ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

ἐπισταθίσαντα. Ἡ Ἀδελφότης ἀπὸ τῆς ἀπώθησιν τοῦ ἐχθροῦ.

ΡΕΥΕΤΑΙ

Ἡ ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ 16 Ὀκτωβρίου, ὁρμή ἀποδίδει τῆς πρὸς καὶ ἀπορροήν νὰ συντελεσθῇ μετὰ τῆς ἐκδοτικῆς ὑπογράφου.

ΑΝΤΙΘΕΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Ἡ 16 Ὀκτωβρίου, ὁρμή τῆς Σόφιας λέγει ὁρμή τῆς Βουλγαρίας θὰ πρὸς εἰς Σόφίαν ἢ Βελῶν.

ΕΡΘΟΙ ΕΙΣ ΒΕΛΕΣΣΑ

Ἡ 16 Ὀκτωβρίου, ὁρμή ἀγγέλλεται ὅτι ὁρμή εἰσέλθον εἰς Βελῶν.

ΑΓΑΡΟΙ ΠΡΟΕΛΑΥΝΟΥΝ

Ἡ 16 Ὀκτωβρίου, ὁρμή Βουλγαρίας ἀνέταξε ὁρμή τῶν σιδηροδρόμων τῶν καὶ ὁρμή τῶν μεταξὺ Ἀδριανουπόλεως καὶ ὁρμή τῶν πόλεως συγκοινωνίας.

ὁρμή πρὸς στεροματιστῶν ἀπεμονώθη καὶ ὁρμή τῶν κινδυνεύει νὰ κατεστῇ.

ὁρμή τῶν Ἑσκή-μπα καὶ ἐν ὁρμή τῶν πόλεως.

ὁρμή τῶν Βουλγαρικῶν στρατῶν πρὸς κατελάβε τὸ Ἀουλιτς καὶ τὸ Διδυμότειρον.

ὁρμή ἐγείρουν ὁρμή τῶν ἀρκαδικῶν τοῦ πρὸς κατελάβε τὸν ὁρμή τῶν, ὅπως ἀνταξίουν τὴν ἀντίστασιν.

ὁρμή καὶ ὁρμή τῶν κατὰ τῶν πρὸς κατελάβε τὸν ὁρμή τῶν ἐν τῶν ὁρμή τῶν ἐν τῶν ὁρμή τῶν.

ὁρμή τῶν Βουλγαρικῶν στρατῶν ἐλθόντες εἰς χεῖρας τῶν ὁρμή τῶν ὁρμή τῶν.

Μόνα, 4ον πρὸς Κούρας I. 12ον πρὸς Γαλακτίδος II. 12ον πρὸς Χαλκίδος Χρ. Μετὰ πρὸς δεξ. Τριτοπαρῶν. 12ον πρὸς δεξ. Ζα. I. Μελισσάνα, 1ον πρὸς δεξ. Λο.

ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ

17 'Οκτωβρίου 1912

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

ΝΕΑΙ ΝΙΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΛΜΠΑΓΚΙΟΥΤ' ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΕΝΘΟΥΣΙΩΔΕΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.-ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΦΕΥΓΟΥΝ
ΠΑΝΙΚΟΒΛΗΤΟΙ.-Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΔΙΩΚΕΙ.-ΛΑΦΥΡΑ
ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ.-ΤΟΥΡΚΙΚΑΙ ΣΗΜΑΙΑΙ

'Αργά μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ ὀπουργοῦ τὸ κάτωθι τηλεγράφημα σταλὲν ἐκ Ναλμπάγκιοῦ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας στρατιωτικῆς ἀρχῆς.

ΝΑΛΜΠΑΓΚΙΟΥΤ' (6.20' μ. μ.). — 'Αριστερά πτέρυξ στρατοῦ Θεσσαλίας ἀπώθησεν ἐχθρὸν μετὰ πείσμονα ἀντίστασιν παρὰ Καϊλάριον καὶ κατέλαθε Ναλμπάγκιοῦ. 'Ο Τούρκικὸς στρατὸς καταληφθεὶς ὑπὸ πανικοῦ ἐγκατέλιπε κιθώτια πυρομαχικῶν πυροβολικοῦ καὶ ἄλλο ὅλκον. Δύο σημαῖαι ἔπεσαν εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Μάχη διήρκεσε μέχρι μεσημβρίας.

ΟΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ

Διὰ τοῦ κατωτέρω τηλεγραφήματος ἀνεκοινώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμετέρων τραυματιῶν:

ΝΑΛΜΠΑΓΚΙΟΥΤ', αὐθημερόν. — Οἱ πληγωθέντες ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ μάχην τῆς σήμερον ὑπερβαίνουναι τοὺς 100.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΩΝ ΤΗΝ ΕΙΔΗΣΙΝ
ΕΝΘΟΥΣΙΩΔΕΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Τὴν εἰδῆσιν ἐτηλεγράφησεν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν διὰ τοῦ ἐξῆς τηλεγραφήματος:

Κοζάνη, 8.50' μ. μ.

Βενιζέλον Πρωθυπουργὸν

'Αθήνας

'Αριστερὰ πτέρυξ στρατοῦ νικήσασα σήμερον καὶ καταδιώξασα τὸν ἐχθρὸν εἰς Ναλμπάγκιοῦ

μετὰ πεισματώδη μάχην ἐκυρίευσεν τὰς σημαίας 2 Τούρκικων ταγμάτων, τὰς ὁποίας κομίσας μοὶ παρέδωκεν εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ δικητοῦ αὐτῆς. 'Επίσης ὁ Διάδοχος μοὶ παρέδωκε τὴν σημαίαν τοῦ τάγματος τῆς Δράμας κυριευθείσαν κατὰ τὴν μάχην τῶν Ξερσίων. Τὰ ἐνδοξα ταῦτα τρόπαια τοῦ γενναίου στρατοῦ μας μὲ πληροῦσι χαρὰς καὶ ὑπερηφανείας δις σπεύδω νὰ μεταδῶσω εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν λαόν μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Τὴν αὐτὴν ὥραν τὸ Ὑπουργεῖον ἐξέδωκε τὸ ἐξῆς ἀνακοινωθέν:

«Μετὰ τρίωρον μάχην τῆς προχθὲς Κυριακῆς Αἰκατερίνη κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ὅστις καταδιώκει ἐχθρὸν.»

ΤΟ ΝΑΛΜΠΑΓΚΙΟΥΤ' ΚΑΙ Ἡ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Τὸ καταληφθὲν χθὲς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ Ναλμπάγκιοῦ εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπὸ Κοζάνης εἰς Μοναστήριον ὀλίγον ἄνωθι τοῦ Καϊλάρ καὶ πλησίον τοῦ Κασάνκιοῦ καὶ τοῦ Ροδνικίου. Ἔστι θέσις ὄχυρὰ, μετὰ δὲ τὴν κατάληψίν της ὁ στρατὸς μας θὰ προχωρήσῃ ἐλευθέρως εἰς Μοναστήριον, κείμενον ὑπεράνω τῶν θέσεων τούτων.

'Ἡ Αἰκατερίνη εἶνε ἐμπορικὴ παραθαλασσία πόλις εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀγοῦσης εἰς Θεσσαλονίκην ὁδοῦ.

ΝΕΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ

Έκθεση της πολεμικής δράσεως της Μοίρας κατά την μάχην της 16ης Οκτωβρίου 1912.

Μάχη Ναλμπάνδκιοϊ – Περδίκκα

Ν Μεραρχία ΙΙΙ Μοίρα 2ου Πεδινού Πυροβολικού Συντάγματος Ο Ταγματάρχης του Πυροβολικού Κωνσταντίνος Γουβέλης Διοικητής της άνω Μοίρας Προς την Διοίκησιν τη Ν Μεραρχίας Διοικητής: Συνταγματάρχης κος Ματθαιόπουλος Δ.

Συνεπεία της διαταγής πορείας άπαν το Πυροβολικόν της Μεραρχίας έδει να ταχθή εν τη φαλάγγι πορείας αμέσως μετά την εμπροσθοφυλακήν, διοικουμένην υπό του Αντισυνταγματάρχου κ. Ζούκη Χρήστου και η μεν μοίρα Ταμπακοπούλου πρώτη, η εμή δε, περιλαμβανουσα μόνον τας δύο Πυροβολαρχίας 5ην (Πετροπούλου) και 9ην (Χατζηδημητρίου), της 6ης αποσπασθείσης από Χθες παρά τω 16ω Συντάγματι, δευτέρα: πλην κατόπιν συνεννοήσεως μου. εκτελούντος ήδη χρέη Διοικητού του Πυροβολικού παρά τη Εμπροσθοφυλακή μετά του Διοικητού της εμπροσθοφυλακής και υποδείξεως μου, η υπ' εμέ Μοίρα ετάχθη πρώτη και αμέσως μετά την εμπροσθοφυλακήν

Η εκκίνησις της φάλαγγας προς Ναλμπάνδκιοϊ εγένετο τη 7η π.μ. ώρα εγώ δε εβάδιζον μετά του Διοικητού της εμπροσθοφυλακής κ. Ζούκη, συνεννοούμενος καθ' οδόν μετ' αυτού περί του τρόπου της ενδεχομένης ενεργείας του Πυροβολικού.

Είχομεν ήδη φθάση εις το χωρίον Άνω Καϊλήρ και διεσχίζομεν τούτο, ότε διετάγην όπως μεταβώ μετά της υπ' εμέ Μοίρας Β.Α. του χωρίου Άνω Καϊλήρ προς υποστήριξιν του δεξιού κέρατος της παρασκευαζομένης επιθετικής παρατάξεως ήτοι του 22ου Συντάγματος Πεζικού διοικούμενου υπό του κ. Καλόγερο.

Διέταξα την μεν Μοίραν κ. Ταμπακοπούλου να ακολουθήση το 23ον Σύνταγμα την δε εμήν Μοίραν να σταματήση και αναμείνη διαταγάς μου εγώ δε ακολουθούμενος υπό τίνων ανιχνευτών, ροχιών και ελατών, μετέβην προς εκτέλεσιν αναγνωρίσεως δρομολογίου της Μοί-

ras, ην αναγνώρισιν εξετέλεσα εγώ αυτός, λόγω του δύσβατου του εδάφους, όπερ έδει το Πυροβολικόν να διάσχιση μετά την εγκατάλειψιν της κυρίας οδού και όπερ έδαφος διεκόπτετο υπό ρυάκων αδιάβατων υπό Πυροβολικού. Εκτελέσας την αναγνώρισιν, όσον οίον τε τάχιον, επέστρεψα παρά ταις Πυροβοληρχίαις, όπως καθοδηγήσω ταύτας εις την ορισθείσαν μοι θέσιν προς τούτο υπεχρεώθημεν να επανέλθώμεν επακριβώς εις την παρά τους Μύλους Καϊλήρ θέσιν καταυλισμού, ην είχομεν καταλίπει την πρῶϊαν αναχωρούντες, διήλθομεν δια των Μύλων-Καϊλήρ και κατφυθύνθημεν προς την συστάδα δένδρων, ένθα το 22^{ον} Σύνταγμα.

Είχομεν ήδη επαρκώς προσεγγίσει εις την συστάδα των δένδρων και διηύθυνον την φάλαγγα προς άρίστην διακύμανσιν του εδάφους, προ της συστάδας των δένδρων ευρισκομένης και εν αποστάσει 3.500 μέτρων περίπου από των θέσεων του εχθρού, είχον δε προσέτι καλέσει ήδη παρ' εμοί και τους Διοικητάς των Πυροβοληρχιών, εις ους έδιδον οδηγίας περί των υπ' αυτών δοτέων προς τους υπολοχαγούς των διαταγών προσπελάσεως, καθόσον προύκειτο ήδη μετά των λοχαγών να μεταβώ προς αναγνώρισιν των καταληπτέων θέσεων, ότε, προσελθών ο λοχαγός κ. Δροσόπουλος μοι λέγει να μεταβώ ΝΑ της θέσεως, εις ην την στιγμήν εκείνην ηυρισκόμην, ως εκ της θέσεως, ην εσκόπουν να καταλάβω, όπως τεθώ προς πυροβόλησιν επί λοφοσειράς εκείσε κειμένης.

Επειδή η υποδεικνυόμενη μοι προς κατάληψιν θέσις ευρίσκετο λίαν μεμακρυσμένη των εχθρικών θέσεων, μοι εφαιnéτο δε τούτου ένεκεν λίαν ακατάλληλος, ανεκοίνωσα τω κ. λοχαγώ Δροσοπούλῳ πού εσκόπουν να ταχθώ προς πυροβόλησιν και επέδειξα αυτώ την άρίστην εκείνην θέσιν συνάμα δε ηρώτησα αυτόν, εάν ήρχετο εκ μέρους του κ. Μεράρχου, εάν δηλαδή την διαταγήν της καταλήψεως των υποδειχθέντων υπ' αυτού λόφων έδιδεν αυτός ούτος ο κ. Μέραρχος ευλόγως δε λίαν φρονώ, υπέθεσα, ότι η ανακοινουμένη μοι διαταγή προήρχετο εκ μέρους του κ. Μεράρχου και ουχί εκ μέρους του κ. Διοικητού του Πυροβολικού, αφ' ου αύτη διεβιβάζετο δι' αξιωματικού του Επιτελείου της Μεραρχίας και ουχί δια του αξιωματικού του Πυροβολικού Συνδέσμου του Διοικητού του Πυροβολικού μετά της υπ' εμέ Μοίρας. Του κ. Λοχαγού δε απαντήσαντος, ότι ο κ. Μέραρχος διατάσσει, τότε την μεν φάλαγγα των Πυροβοληρχιών διέταξα να εκτελέση αλληλαγήν κατευθύνσεως προς τα οπίσω και να βάδιση προς τους υποδειχθέντος λόφους εγώ δε δρομαίως έσπευσα προς τα οπίσω και μετέβην προς τους υποδειχθέντος λόφους, μετά αναγνώρισιν δε της τοποθεσίας διέταξα την 5ην Πυροβοληρχίαν (Πετροπούλου), όπως ταχθή προς πυροβόλησιν.

Περατώθεις της παρατάξεως των πυροβόλων και εκτελεσθεισών των προκαταρκτικών εργασιών της ενάρξεως της βοήης, ο διαταχθείς, όπως βάλη λοχαγός Πετρόπουλος δεν ετόλημψε να πράξη τούτο, διότι υπήρχε φόβος, ον πλήρως συνεμεριζόμην, ότι και δια της μεγίστης δυνατής υψώσεως των 5.500 μέτρων θα εβάλληοντο τα εν τη πρώτη γραμμή ημέτερα πεζικά στρατεύματα δια των οβίδων των ημετέρων πυροβόλων.

Εν τω μεταξύ αφίκετο ο Διοικητής του Πυροβολικού κ. Πάλλης, όστις με ηρώτησεν απόρων και ούτος, διατί ετάχθην προς πυροβόλησιν επί των λόφων εκείνων, απήντησα δε, παρόντος του κ. Δροσοπούλου, προς τον κ. Πάλλην, ότι "Ο αναπληρών τον κ. Μέραρχον μοι ώρισε τους λόφους τούτους" εις την ανωτέρω φράσιν μου ο κ. Δροσόπουλος απήντησεν, ότι "δεν αντιπροσωπεύει τον Μέραρχον, αλλήλ μεταδίδει τας διαταγάς του" είπον τότε "αφ' ου μεταδίδετε τας διαταγάς του είσθε ο αντιπρόσωπος του".

Κατέψθασεν εν τούτοις και ο κ. Μέραρχος, όστις κατείδεν επίσης, ότι η εκείθεν βοήή ήθελεν είσθαι επικίνδυνος δια τα φίλια ημών στρατεύματα και διέταξε τον λοχαγόν Πετρόπουλον, όπως μη βάλλη.

Ο κ. Διοικητής του Πυροβολικού και εγώ υπεβάλλομεν τότε τω κ. Μεράρχω την γνώμην, όπως προχωρήσωμεν διαταχθείσης της προχώρησώς, την μεν Πυροβολοαρχίαν Πετροπούλου διέταξα να παραμείνη εφ' ης ευρίσκετο θέσεως, εν επιτηρήσει, ωδήγησα δε προς τα πρόσω την 9^{ην} Πυροβολοαρχίαν (Χατζηδημητρίου) κατ' απόστασιν υπερτέραν των δύο χιλιομέτρων και έταξα ταύτην προς πυροβόλησιν. Εν ώ η Πυροβολοαρχία Χατζηδημητρίου, οδηγούμενη παρ' εμού, έβαινε προς τα πρόσω εν φαλάγγι, στραφείς είδον την Πυροβολοαρχίαν Πετροπούλου ζευγνύουσαν, όπως και αύτη ακολουθήσθαι. Εξεπλήγην επί τη τοιαύτη ενεργεία του λοχαγού Πετροπούλου και ηρώτησα αυτόν διατί ζευγνύει και επήλθην αυτόν δια την αυτόβουλον ενέργειάν του. Ο λοχαγός κ. Πετρόπουλος, δικαιολογούμενος, είπεν, ότι διετάγη προς τούτο υπό του Διοικητού του Πυροβολικού κ. Πάλην. Επειδή η διαταγή αύτη του Διοικητού του Πυροβολικού αντέβαινεν προς τας διαταγάς του Κανονισμού της εν εκστρατεία υπηρεσίας των Σωμάτων περί μεταδόσεως των διαταγών προς τας Πυροβολοαρχίας Μοίρας τινός, συνάμα δε και κυρίως προσέκρουε προς τας στοιχειώδεις βάσεις της τακτικής ενεργείας του Πυροβολικού εν τη μάχη, ηναγκάσθην να παρακαλέσω τον κ. Πάλην, όπως μη αναμιγνύται εις την εσώτερικήν διοίκησιν της Μοίρας, και όπως πάσαν διαταγήν, αφορώσαν τας Πυροβολοαρχίας, ανακοινού εμοί, μόνω αρμοδίω, πλην επειγουσών ήιαν αναγκών, όπως διατάσσω τας Πυροβολοαρχίας. Συγχρόνως διέταξα τον κ. Πετρόπουλον, όπως εξακολουθή παραμένων επί της θέσεως του εν επιτηρήσει μέχρι νεωτέρας διαταγής μου.

Η Πυροβολοαρχία Χατζηδημητρίου, ήρξατο του πυρός μόλις τη 10.45' περίπου. Ούτω η υπ' εμέ Μοίρα Πυροβολικού υπεχρεώθη να εισέθδη βραδέως πως εις τον αγώνα εκ λόγων, οίτινες, ως εκ των ανωτέρω εκτεθέντων εξάγεται, αφορώσιν αποκλειστικώς την ανώτεραν Διοίκησιν της Μεραρχίας. Όντως λόγω της αρχικής τοποθετήσεως πασών των τεσσάρων Πυροβολοαρχιών της Μεραρχίας εις την εμπροσθοφυλακήν της φάλαγγας πορείας, απώλησθην πάμπολλος χρόνος, (όταν διετάχθη η υπ' εμέ Μοίρα, αποσπώμενη εκ της εμπροσθοφυλακής, να μεταβή εις το δεξιόν κέρας της παρατάξεως της Μεραρχίας) όπως η Μοίρα αύτη εκ του χωρίου Καϊλήαρ, ένθα πορευομένη είχε φθάση επανέλθην πάλιν εις Μύλους Καϊλήαρ, οπόθεν ακριβώς είχεν ορμηθή την πρώϊνήν εκκινούσα προς πορείαν εάν αρχικώς διετάσσετο η μετάβασις της Μοίρας εις το δεξιόν κέρας της παρατάξεως της Μεραρχίας, πολύ ευχερεστέρα και προ παντός πολύ ταχύτερα ήθελεν είσθαι η είσοδος ταύτης εις τον αγώνα. Αφ' ετέρου απωλήσθην πολύς επίσης χρόνος, όπως η υπ' εμέ Μοίρα, μεταβαίνουσα εις την υπ' εμού εκλεγείσαν τοποθεσίαν παρά το Σύνταγμα του κ. Καλόγερο, μεταβολή κατεύθυνσιν, ίνα μεταβή προς τους υποδειχθέντας υπό του κ. Δροσοπούλου προς κατάληψιν λόφους και τέλος απωλήσθην χρόνος, όπως αλλήλα η Μοίρα θέσιν, εγκαταλείπουσα τους λόφους τούτους καταδειχθέντας ακατάλληλους προς βοήην. Μετά τον κανονισμόν της βοής η 9η Πυροβολοαρχία Χατζηδημητρίου έβαλε δραστικώς κατά Πεζικού, προκεκαλυμμένου εν πρώτη γραμμή εν αποστάσει 3.600 μέτρων από της Πυροβολοαρχίας και κατά Πεζικού, συγκεντρωμένου εν Χαράδραις.

Μετά ευστοχώτάτην βοήην της Πυροβολοαρχίας Χατζηδημητρίου το Πεζικόν του αριστερού κέρατος των Τούρκων κατέλιπεν τας θέσεις αυτού, η δε Πυροβολοαρχία κατέδιώξε τον εχθρόν δια του πυρός επί μήκους 1.200 όλων μέτρων, επιμηκύνουσα Εκάστοτε την βοήην αυτής και εκτελούσα διαδοχικός ριπάς μέχρι 4.800 μέτρων. Δεν θεωρώ άσκοπον να αναφέρω, ότι μετά τον κανονισμόν της βοής και την πρόοδον της εκτελουμένης υπό της Πυροβολοαρχίας Χατζηδημητρίου δραστικής βοής, αφίκετο επί της θέσεως της Πυρο-

βοηθάρχιας Χατζηδημητρίου ο κ. Μέραρχος μεθ' ολοκλήρου του επιτελείου του. Εν τω μεταξύ κληθείσα και η εν επιτηρήσει οπίσω παραμείνασα 5^η Πυροβοηθάρχια (Πετροπούλου) παρετάχθη αριστερά της 9^{ης} Πυροβοηθάρχιας και ετάχθη προς πυροβόλησιν, δεν έβαλεν όμως κατά του εχθρού, τραπέντος πλέον εις φυγήν.

Περί την 12^{ην} ληξάσης της βοής, διετάχθη η προς τα πρόσω πορεία της Μοίρας, προέβημεν δε αμαχτί πλέον μέχρι **Ναημπάνδκιοϊ**, ένθα κατηυλίσθημεν, αφιχθέντες περί την 1.45'.

Εβλήθησαν κατά την μάχην ταύτην υπό της 9^{ης} Πυροβοηθάρχιας 100 περίπου βοηθοφόροι οβίδες.

Ως προς την δράσιν της 6^{ης} Πυροβοηθάρχιας, ήτις απετέλει μέρος του υπό τον κ. Καμάραν κυκλωτικού αποσπάσματος εκθέτω τα κατωτέρω ειλημμένα φυσικώς, εκ της αναφοράς του διοικητού της Πυροβοηθάρχιας ταύτης λοχαγού κ. Κηάδα.

Το απόσπασμα καταυλίσθεν την νύκτα της 15^{ης} προς την 16^{ην} Οκτωβρίου ΒΑ του χωρίου Κοζηλούκιοϊ ετέθη εν πορεία τη εβδόμη και ημισεία 7 1/2 π.μ. ώρα της 16^{ης} Οκτωβρίου, διήλθε δια του χωρίου Τρέπιστα, αφικόμενον δε προ του χωρίου Ινελί και πληροφορηθέν, ότι η Μεραρχία εμάχετο κατά το χωρίον **Ναημπάνδκιοϊ**, έσπευσε, όπως συμμετάσχη του αγώνος, δρων εκ του ημετέρου δεξιού πλεουρού.

Η Πυροβοηθάρχια, ταχθείσα προς πυροβόλησιν εν προκαλύψει υλικού προς τα ΒΔ του Χωρίου Ινελί, έβαλεν εν αρχή κατά εχθρικού Πεζικού, όπερ διεσκόρπισε και κατεδίωξε δια των πυρών αυτού, είτα δε έβαλε κατά του εχθρικού Πυροβολικού, ευρισκομένου εν μεγίστη προκαλύψει λάμψεων επί λόφου ΝΔ του χωρίου Ναημπάνδκιοϊ και εγγύς τούτω κειμένου, ορατού δε εκ της πλευρικής εν σχέσει προς την Τουρκικήν παράταξιν θέσεως, ην κατείχεν η Πυροβοηθάρχια Κηαδά.

Μετά τον κανονισμόν της βοής και εκτέλεσιν δραστηκής και λίαν επιτυχούς βοής δια βοηθοφόρων οβίδων υπό της 6^{ης} Πυροβοηθάρχιας κατά του εχθρικού Πυροβολικού, τούτο ηναγκάσθη να εγκατάλειψη τας θέσεις αυτού και να τραπή εις φυγήν διωκόμενον υπό των πυρών της άνω Πυροβοηθάρχιας.

Η Πυροβοηθάρχια Κηαδά έβαλεν εν όλω περί τας 140 βοηθοφόρους οβίδας εξ αποστάσεων ποικιλιουσών μεταξύ 4.000 και 4.800 μέτρων.

Περί την μεσημβρίαν, λήξαντος του αγώνος, το απόσπασμα διηυθύνθη προς Τζαητζιλήρ, ένθα αφικόμενου περί την 5ην μ.μ. ώραν κατηυλίσθη.

Οφείλω να εξάρω την πολλήν επαίνου αξίαν, επιτυχή δράσιν αμφοτέρων των Πυροβοηθαρχιών Χατζηδημητρίου και Κηαδά, καθόσον και η Πυροβοηθάρχια Χατζηδημητρίου ευστοχώτατα διεξήγαγε το τεχνικόν μέρος της βοής του ανατεθέντος αυτώ υπ' εμού έργου της καταπυροβολήσεώς του εχθρικού Πεζικού του αριστερού κέρατος, και η Πυροβοηθάρχια Κηαδά, ενεργούσα κατ' ιδίαν κρίσιν και αντίληψιν, ευστοχώτατα επίσης εξετέλεσε την εκλογήν των στόχων και δραστηκώτατα και επιτυχέστατα διεξήγαγε το όλον αυτής έργον.

Και μετά την εκτόπισιν και καταδίωξιν του εχθρικού Πεζικού του αριστερού κέρατος υπό της Πυροβοηθάρχιας Χατζηδημητρίου, εξετελέσθη, σημαινουσών των σαηπίγγων τη διαταγή του κ. Μέράρχου, ευρισκομένου παρ' εμοί, παρά τη Πυροβοηθάρχια Χατζηδημητρίου, γενική έφοδος υπό των στρατευμάτων του Πεζικού του δεξιού κέρατος της ημετέρας παρατάξεως, κατά δε του δεξιού Τουρκικού κέρατος, συγχρόνως σχεδόν εκτοπισθέντος

υπό της Πυροβολαρχίας Κηλαδά του τε εχθρικού πυροβολικού του δεξιού κέρατος των Τούρκων και του εκείθε Πεζικού, εξετελέσθη η τελική και νικηφόρος έφοδος υπό του κατά το αριστερόν ημών κέρας μαχόμενου 23^{ου} Πεζικού Συντάγματος Αντισυνταγματάρχου κ. Ζούκη, όπερ μέχρι της στιγμής εκείνης συνετρίβετο εν τη γενναία και ακαθέκτω αυτού ορμή άνευ υλικού ωφελίμου αποτελέσματος.

Υποχρεούμενος, όπως εκθέσω τα λαβόντα χωράν ιστορικώς και αληθώς οφείλω να είπω, μη κινδυνεύων φυσικώς, να χαρακτηρισθώ ως περιαυτολογών, ότι όντως η νίκη της μάχης του Ναημπάνδιοϊ οφείλεται κατά μέγιστον μέρος εις την επιτυχεστάτην ενέργειαν της υπ' εμέ Μοίρας, από της στιγμής της εισόδου εις την μάχην της οποίας επήλθεν η όλη ευάρεστος τροπή της μάχης και δια της επιτυχεστάτης προς το ημέτερον Πεζικόν βοηθείας και υποστηρίξεως της οποίας διηυκολύνθη μεγάλως, υποχωρούντος του εχθρού, η νικηφόρος προέλασις του ημετέρου Πεζικού και κατάληψις των υπό του εχδρού κατεχομένων θέσεων.

Ως προς την δράσιν δε και τα αποτελέσματα της παρά τω αποσπάσματι του Αντισυνταγματάρχου κ. Καμάρα δρασάσης 6^{ης} Πυροβολαρχίας (Κηλαδά) της υπ' εμέ Μοίρας, παραθέτω ώδε και την προς τον ειρηνέμον Πυροβολάρχην σταλείσαν επίσημον διαταγήν υπό του Διοικητού του Αποσπάσματος Αντισυνταγματάρχου κ. Καμάρα« 16^ο Σύνταγμα Πεζικού Καταυλισμός έμπροσθεν των χωρίων Τζαητζιλήρ και Μοραλήρ Τη 17^η Οκτωβρίου 1912 - 10^η πρωινή Προς τον Διοικητήν Πεδινής Πυροβολαρχίας κ. Κηλαδάν Ν.

Διοικήσας υμάς κατά την χθεσινήν μάχην, καθ' ην το υφ' υμάς τμήμα τοσούτον επιτυχώς ενήργησε ούτως ώστε με τας πρώτας βοήλας να εξαναγκάση τον εχθρόν να τραπή εις άτακτον φυγήν καταληφθείσης της τοποθεσίας του υπό της Μεραρχίας, δράττομαι της ευκαιρίας να εκφράσω υμίν και τοις υφ' υμάς την ευαρέσκειάν μου και πέπεισμαι, ότι και εις νέαν παρουσιασθησομένην περίστασιν το όπλιον υμών θα επιφέρη τα αυτά αποτελέσματα, εδραιουμένης ούτω της πεποιθήσεως, ότι το όπλιον υμών, εις ο έχετε την τιμήν να συγκαταλέγησθε δικαίως δέον να υπερηφανεύηται, διότι απαρτίζεται από τοιαύτα εξαίρετα στοιχεία, εις α η Πατρίς μετά πεποιθήσεως δύναται να ατενίζη. Ο Συνταγματάρχης Διοικητής του αποσπάσματος Α. Καμάρας Αντισυνταγ. Πεζικού».

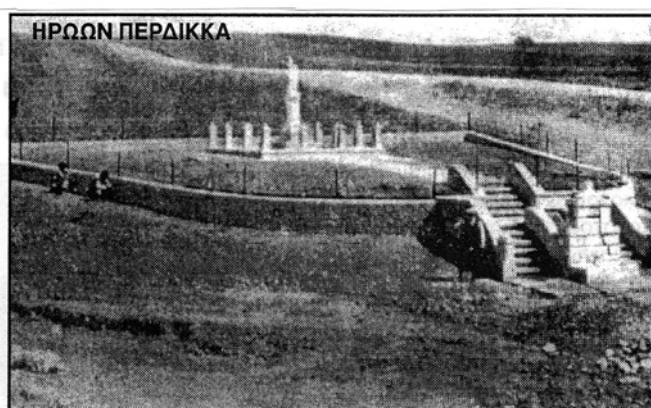
Εν Λαγκαδά τη 16^η Μαΐου 1913

ο Διοικητής της Μοίρας Κ.Σ. Γουβέλης

Ταγματάρχης πυροβολικού

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1927

Η κοινότητα Περδίκκα και η Ένωση Εφέδρων Αξιωματικών μερίμνησαν, για την ανέγερση μεγαλοπρεπούς Ηρώου, στη θέση της ιστορικής μάχης 16ης Οκτωβρίου 1912 και της απελευθέρωσης του χωριού από τον Τουρκικό ζυγό. Τα αποκαλυπτήρια του μνημείου έγιναν στις 30 Ιουνίου 1927, με μεγάλες τιμές από Πολιτική, Στρατιωτική και Εκκλησιαστική Ηγεσία.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 2008

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Μνημοσύνου τῆς 17ης Ὀκτωβρίου 1937
ὡπὲρ τῶν κατὰ τὴν μέχρη τοῦ Ναυμωάν
κιοῖ ωεσόντων κατὰ τὸ 1912 ἀβιωματι-
κῶν, ὑφαβιωματικῶν καὶ ὁωριτῶν Κοι-
νότητος Περδίκκα.

- 1) Ὑρα 6 ὡρῶν ἐρετήριον
- 2) Ὑ „ 10 „ Μνημοσύνου ἐν τῷ
ἱερῷ ναῷ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.
- 3) Ὑρα 10,30 καλὰδεσις στεφάνων εἰς
τὸ ἡρώον, ὑπὸ τῶν ὁωριτικῶν καὶ σιρατι-
ωτικῶν ἀρχῶν κοινοτήτων καὶ διαφόρων
ὁργανώσεων.
- 4) Ὑρα 11 ὡρῶν ἀσὶς ἀπὸ τῶν ἐπιστῆμων
εἰς τὴν ἀρὰ τὸ γραφεῖον τῆς Κοινοτήτος
ἀγατεῖαν τῶν ἐθνικῶν ὁργανώσεων, ἀ-
γαιῶν ὁωρημιστῶν, σχολείων καὶ γοιῶν
σωματείων.
- 5) Ὑρα 12 ἐπίσημον γεῦμα εἰς τοὺς εἰ-
δικῶς ὁωσκεκλημένους ἀπὸς τοῦτο.

Ἐν Περδίκκα τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1937

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινοτήτος

ΗΛ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

10. ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τα όσα περιγράφονται στο κεφάλαιο αυτό προέρχονται από «ενθυμήσεις» κι επομένως αφορούν στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας.

«Το ποτάμι» είναι το σημείο αναφοράς. Η κοίτη του ποταμού έχει κατεύθυνση από τη Δύση προς την Ανατολή. Οι Ελληνικές οικογένειες ήταν εγκατεστημένες στην βόρεια όχθη του ποταμού.

Τα σπίτια ήταν χτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο πιο ψηλά από το επίπεδο του δρόμου που περνούσε από μπροστά τους. Ήταν κυρίως διώροφα με το γνωστό ρυθμό των σπιτιών της υπαίθρου της Δυτικής Μακεδονίας. Χτίζονταν από τους ξακουστούς «μαστόρους» της Ερμακιάς. Χρησιμοποιούσαν σκληρή ποταμίσια πέτρα (σιδερόπετρα) και άσπρο χώμα από τον «Άσπρο Κάμπο».

Όλα τα σπίτια ήταν περιτριγυρισμένα από ένα πολύ ψηλό πέτρινο μαντρότοιχο με δύο εισόδους: η μια για τα ζώα και τα κάρα και η άλλη πιο μικρή για τους ανθρώπους. Οι εισοδοί ήταν ξύλινες πόρτες ενισχυμένες με σίδερα από την εσωτερική πλευρά και καθιστούσαν αδύνατη την είσοδο των «ανεπιθύμητων» (εχθρών). Μέσα στην αυλή οι κάτοικοι διατηρούσαν στάβλους. Σε δύσκολες ώρες έβαζαν τα ζώα και μέσα στο σπίτι για να τα προστατέψουν από κλοπές (πληιάτσικο). Όλα τα σπίτια επικοινωνούσαν μεταξύ τους με μυστικά περάσματα (ουλίτσες), έτσι ώστε η μια οικογένεια να ειδοποιεί την άλλη σε περίπτωση κινδύνου. Φρόντιζαν, επίσης, να έχουν μυστικές κρυψώνες τόσο για τα προϊόντα τους όσο και για τους εαυτούς τους.

Τα μικρά παράθυρα του σπιτιού ήταν ιδιαίτερα ψηλά και προστατεύονταν από σιδερένια κάγκελα. Στο δεύτερο όροφο είχαν κι ένα πολύ μικρό μπαλκονάκι (όχι όλη).

Στον εσωτερικό χώρο του σπιτιού υπήρχαν ξύλινες σκάλες που οδηγούσαν στον επάνω όροφο (τσάρντακ), ο οποίος χρησίμευε για ύπνο ή στο υπόγειο αμπάρι, που χρησίμευε για την αποθήκευση των τροφίμων.

Απαραίτητος ήταν ο φούρνος στην αυλή για το ψήσιμο του ψωμιού. Σπάνια είχαν πηγάδια. Το πόσιμο νερό το κουβαλούσαν από τα πηγάδια του χωριού σε πήλινες στάμνες. Το ξέπλυμα των ρούχων γινόταν στο ποτάμι.

Σ' ένα τέτοιο σπίτι, όπως αυτό που μόλις περιγράφηκε, ζούσε όλη η οικογένεια, ο παππούς με τη γιαγιά, τα παιδιά τους με τις νύφες και τα εγγόνια. Αρχηγός της οικογένειας ήταν ο παππούς, ο οποίος κανόνιζε τις εξωτερικές δουλειές του σπιτιού. Την οικονομική διαχείριση του σπιτιού την είχε η γιαγιά.

Κάθε μέρα έβαζε πρόγραμμα για τις δουλειές του σπιτιού: ποια νύφη θα μαγειρέψει, ποια θα ζυμώσει, ποια θα πάει στα χωράφια ή θα κοιτάξει τα παιδιά και ποια θα πλύνει.

Μεγάλη διαφορά είχαν τα σπίτια των Τούρκων, όσα έχτισαν μόνοι τους και δεν τα πήραν από τους ντόπιους. Βρίσκονταν ψηλά απ' αυτά και στη νότια όχθη του ποταμού. Ήταν όλα πλινθόχτιστα, χαμηλά με κανένα ίχνος φροντίδας. Είχαν μια κύρια είσοδο που έμπαινε κατευθείαν στη σάλα κι ένα ή δύο δωμάτια πιο πίσω για ύπνο. Έτσι περιγράφεται το σπίτι του μπέν, το οποίο ήταν και το καλύτερο και σ' αυτό έμεινε οικογένεια προσφυγική μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1924.

Στο χωριό υπήρχαν δύο τζαμιά το ένα στη βόρεια όχθη του ποταμού, όπου ήταν και τα σπίτια των γηγενών κατοίκων και το άλλο στη νότια όχθη, δυτικότερα του σημερινού δημοτικού σχολείου.

Κοντά στο δεύτερο τζαμί βρισκόταν και το τούρκικο νεκροταφείο. Παλιό τουρκικό νεκροταφείο υπήρχε και στη θέση όπου σήμερα βρίσκεται ο παιδικός σταθμός, γεγονός που προκύπτει από το ότι κατά τη θεμελίωση του κτιρίου βρέθηκαν πλήθος οστών.

Οι δύο όχθες του ποταμού επικοινωνούσαν μεταξύ τους με πρόχειρα ξύλινα γεφύρια που πολύ συχνά παρασέρνονταν από τα ορμητικά νερά του ποταμού κυρίως κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων. Άλλες φορές πάλι οι άνθρωποι διέρχονταν το ποτάμι με τα πόδια από τα σημεία όπου το νερό ήταν ρηχό. Επίσης υπήρχαν και αχθοφόροι-φτωχοί κυρίως Τούρκοι-που μετέφεραν στην πλάτη τους προϊόντα ακόμη και ανθρώπους και πληρώνονταν γι' αυτό.

Μέσα στο χωριό υπήρχαν νερόμυλοι που εκμεταλλεύονταν τα άφθονα νερά και άλεθαν το σιτάρι. Οι νερόμυλοι για το άλεσμα των ζωοτροφών βρίσκονταν έξω από το χωριό, ανατολικά, στο «Κιλήτι», όπου περνούσε το ποτάμι. Το νερό του ποταμού το οδηγούσαν ως τους μύλους με αυτοσχέδια αρδευτικά έργα (μπέντ).

Στην ανατολική άκρη του χωριού βρισκόταν το χάνι που πρόσφερε κατάλυμα στους οδοιπόρους και τα εμπορικά караβάνια, τα οποία μετέφεραν προϊόντα από και προς το Μοναστήρι, τη Θεσσαλονίκη, τη Βέροια, τα Γιάννενα, την Κωνσταντινούπολη. Τα πολλή πεταλωτήρια του χωριού περιποιούνταν τα άλογα των караβανιών για να συνεχίσουν την μακρινή πορεία τους.

Ο Ιερός Ναός που συγκέντρωνε και παρηγορούσε τους Χριστιανούς ήταν αφιερωμένος στην κοίμηση της Θεοτόκου.

Εκεί ήταν και το κοιμητήριο των Χριστιανών στη θέση που βρίσκεται σήμερα.

Ο ναός ήταν μικρός και απéριτος, αφού πολλές φορές έπεφτε θύμα της βιαιότητας των αλληοθρήσκων, λεηλατούνταν και καίγονταν. Υπήρχε κι ένα πολύ μικρό ξωκλήσι, της Αναλήψεως του Σωτήρα, ανατολικότερα του σημερινού παιδικού σταθμού. Σήμερα γίνεται προσπάθεια αναστήλωσης του.

Το 1914 φτάνουν οι πρώτες προσφυγικές οικογένειες από τη Θράκη και εγκαθίστανται στη νότια όχθη του ποταμού δίπλα στα τούρκικα σπίτια: «Μαζί τους είχαν φέρει και το νοικοκυριό τους. Ήρθαν με τα ζωντανά τους και τις βοϊδάμαξες τους, κάτι κάρα με πελώριους ξύλινους τροχούς».

Χτίστηκε από πέτρα, το 1930, από την πρώτη γενιά προσφύγων, που ήρθαν στον Περδίκκα, μετά την ανταλλαγή του πληθυσμού το 1924. Μέσα στο Εκκλησάκι τοποθέτησαν εικόνες και ιερά κειμήλια, τα οποία τα έφεραν μαζί τους, από την Αλησμόνητη Πατρίδα.

Το χωριό αλλιάζει ριζικά το 1923-24 όταν κατέφτασαν οι προσφυγικές οικογένειες από τον Πόντο, τη Θράκη και τη Μικρά Ασία. Εγκαταστάθηκαν στα εγκαταλελειμμένα σπίτια των Τούρκων ή σε πρόχειρες καλύβες, φτιαγμένες από πισσόχαρτο στη νότια όχθη του ποταμού. Μέχρι το 1927, παραδόθηκαν στους πρόσφυγες τα σπίτια του «εποικισμού», τα οποία είχε αναλάβει να καταχωρήσει η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων.

ΣΠΙΤΙ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΥ

Ολόκληρη η ζώνη του «εποικισμού» έχει άριστη ρυμοτομία, σε αντίθεση με την γειτονιά των ντόπιων που κράτησε μέχρι και σήμερα το δικό της παραδοσιακό χρώμα με τα στενά δρομάκια.

Ένα από τα πρώτα έργα που ανέλαβε να κάνει η ίδια η επιτροπή ήταν η κατασκευή γέφυρας που θα συνέδεε τις δύο όχθες του ποταμού. Το 1928 θεμελιώθηκε το σημερινό κτίριο του Δημοτικού Σχολείου, από τον Γενικό Διοικητή Μακεδονίας Στυλιανό Γονατά. Μέχρι τότε το Δημοτικό Σχολείο και το νηπιαγωγείο λειτουργούσε στο τουρκικό τζαμί που είχαν εγκαταλείψει οι Τούρκοι.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ 1950

Η εθνική οδό Κοζάνης - Φλώρινας μετά την επέκταση του χωριού με την εγκατάσταση των προσφυγικών πληθυσμών διέρχεται μέσα από αυτό και δίνει ιδιαίτερη κίνηση στην οικονομική ζωή του τόπου.

Καθώς το χωριό μεγάλωσε δημιουργήθηκε η ανάγκη για μια καινούργια Εκκλησία, μεγαλύτερη, στο κέντρο του χωριού.

Το μοναδικό ελεύθερο οικόπεδο ήταν αυτό που σήμερα είναι χτισμένη η εκκλησία και ανήκε στην περιουσία του Σχολείου. Ομάδα συγχωριανών βράδυ θεμελίωσε το ναό. Ακολούθησαν δικαστικές διαμάχες, οι οποίες δικαίωσαν τη θεμελίωση του ναού μετά τη συγκατάθεση του τότε επιθεωρητή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Από τότε (1957) ο Ιερός Ναός Αναλήψεως του Σωτήρα κοσμήει το κέντρο του χωριού. Δίπλα υπάρχει η κεντρική πλατεία με το ηρώο και το κέντρο Νεότητας που φιλοξενεί τις εκδηλώσεις του σχολείου, του εκπαιδευτικού συλλόγου και της Κοινότητας (1967-68).

1958

Ο παιδικός σταθμός, στον επόμενο οικοδομικό τετράγωνο, ανατολικά της Εκκλησίας λειτουργεί από το 1968.

Από το 1970 τα σπίτια του εποίκισμού άρχισαν σταδιακά να αντικαθίστανται από διώροφα μεγάλα κτίρια: στον πρώτο όροφο στεγάζονται επαγγελματικοί χώροι (μαγαζιά, ταβέρνες, αναψυκτήρια, σούπερ μάρκετ, φούρνοι, κρεοπωλεία κ.α.) και στον δεύτερο όροφο είναι οι κατοικίες (διαμερίσματα) των κατόχων.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ 2004

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ 1997

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ 1997

Σήμερα πολύ λίγα σπίτια του εποίκισμού υπάρχουν στο χωριό. Μετά το σεισμό που έπληξε το νομό Κοζάνης (1995) και τα δάνεια που δόθηκαν για τις σεισμόπληκτες περιοχές, σχεδόν όλα τα παλιά σπίτια αντικαταστάθηκαν από όμορφες μονοκατοικίες ευρωπαϊκών προδιαγραφών.

Το 8/θέσιο Δημοτικό Σχολείο έχει περίπου 120 μαθητές και συστεγάζονταν μέχρι το 1997 με το Γυμνάσιο που έχει 80 μαθητές (στο Γυμνάσιο του Περδικκά, φοιτούν και οι μαθητές του γειτονικού χωριού Πεντάβρυσος).

Σήμερα στεγάζεται σε ξεχωριστό κτίριο. Το Νηπιαγωγείο λειτουργεί σε ξεχωριστό, πανέμορφο κτίριο και χώρο, δίπλα στον παιδικό σταθμό και έχει 40 νήπια.

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ 1968

11. ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

Η μακρόχρονη συνύπαρξη των κατοίκων με τους Τούρκους άφησε «τη σφραγίδα» της στα τοπωνύμια, τα οποία διατηρούνται και σήμερα, πολλή απ' αυτά. Θα καταγραφούν με σημείο αναφοράς την εθνική οδό Φλώρινας - Κοζάνης.

- **Ντούκου Φριτ:** Βρίσκεται στα σύνορα του Νομού με τη Φλώρινα, στη δεξιά μεριά της οδού. Την ονομασία του, πιθανότητα, την οφείλει σε κάποιο ξινό χόρτο που έβγαине στο μέρος αυτό.

- **Παπα, Στάικα:** Στο μέρος αυτό, μετά το Ντούκου Φριτ, η παράδοση θέλει ένα Ξινο-νερίτη παππά καταδιωκόμενο από τους Τούρκους να σταματά για να ξεκουραστεί από το τρέξιμο και να δει πόσο μακριά του βρίσκονται οι διώκτες του.

- **Παπά - Γκλάβα:** Στο μέρος αυτό, μετά το Παπά Στάικα, ο ίδιος παπάς, πιάστηκε, βασανίστηκε και αποκεφαλίστηκε. Λέγεται πως εκεί βρέθηκε το κρανίο του.

- **Ηρώ (Σταιπδόηλιο Λου):**

Το μέρος όπου σήμερα είναι το μνημείο των πεσόντων του απελευθερωτικού αγώνα του 1912. Από εδώ περνούσε ο παλιός δρόμος για την Κωνσταντινούπολη. Κατά μήκος του παλιού δρόμου βρέθηκαν τεράστια πιθάρια θαμμένα στο χώμα. Μέσα είχαν τεράστιες ποσότητες νερού (περίπου 1 τόνο) και πρόσφεραν ανακούφιση στην δίψα των караβανιών που μετακινούνταν. Ήταν κατασκευασμένα από ειδικό μίγμα πηλού που δεν άντεχε την έκθεση στον ήλιο κι έτσι καταστράφηκαν μετά την αποκάλυψη τους.

- **Ντερί Γιαρ:** Ξαναγυρίζουμε στα σύνορα του Νομού με την Φλώρινα από την αριστερή πλευρά του δρόμου. Βρίσκεται στα σύνορα του χωριού με το χωριό Φιλώτας.

- **Γιάνκου Φριτ:** Νοτιότερα από το Ντερί Γιαρ. Πιθανότατα άνηκε παλιά σε κάποιον που λεγόταν Γιάνκος.

- **Εκκλησία:** Το μέρος που βρίσκεται και το σημερινό κοιμητήριο.

- **Κιλήτι:** Η εύφορη περιοχή στην οποία έβαζαν τους μπασέδες με τα κηπευτικά. Σήμερα δεν καλλιεργούν εκεί κηπευτικά γιατί τα νερά του ποταμού Σουλίου του γειτονικού χωριού Πεντάβρυσου, ο οποίος διέρχεται από την περιοχή, είναι μολυσμένα από τα απόβλητα των εργοστασίων.

- **Μπεντ:** Βρίσκεται νοτιότερα από το Κιλήτι. Εκεί ήταν τα ομώνυμα αυτοσχέδια αρδευτικά έργα των κατοίκων τα οποία φτιάχνονταν για να χρησιμοποιούνται τα νερά της περιοχής από τους νερόμυλους και κατόπιν για το πότισμα των χωραφιών.

- **Γήπεδο (Τκράντιστα):** Δυτικά του χωριού, η περιοχή του σημερινού γηπέδου: Φύτρωνε γλυκό χόρτο «γκρα».

- **Τσεσίμ Μπάι'ρ:** Δυτικότερα του γηπέδου, στο δρόμο για το φράγμα. Είναι πηλαγιά με μια πηγή, το νερό της οποίας θεωρείται Αγιασμα, επειδή βρέθηκε εκεί κάποια εικόνα. Το νερό αυτής της πηγής μεταφέρθηκε με αγωγούς σε βρύση μπροστά στο κοινοτικό κατάστημα του χωριού.

- **Ντερί Μπαλάρ ή Ντερέ Μπαγλάρ:** Χαράδρα πριν από το φράγμα.

- **Φράγμα (Στράνα):** Το δασάκι με οξιές και βελανιδιές στην περιοχή του φράγματος.

- **Παρτάλ Γιαρ:** Χαράδρα μετά το φράγμα που πιθανόν πετούσαν σκουπίδια.

- **Αλεπότρυπες (Λισίτσκι Ντούγκι):**

Η περιοχή ήταν γεμάτη με φωλιές αλεπούδων. Σήμερα δεν υπάρχει, γιατί απαλλοτριώθηκε από το εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

- **Άσπρος Κάμπος (Μπέλο Πόλη):**

Είναι ο κάμπος, νοτιότερα από τις αλεπότρυπες, στον οποίο βρέθηκαν τα λείψανα του αρχαίου οικισμού «Ασπρη Πόλη». Πήρε αυτό το όνομα, επειδή το χρώμα του χώματος του είναι υπόλευκο.

- **Κουρί:**

Μεγάλο δάσος που εκχωρήθηκε το 1983 όταν ξεκίνησε η λειτουργία του εργοστασίου της ΔΕΗ. Βρισκόταν βοριότερα από τον Άσπρο Κάμπο.

Το καταπράσινο τοπίο που με νοσταλγία θυμούνται οι κάτοικοι έχει αντικατασταθεί από το γκριζόμαυρο σύννεφο σκόνης, το οποίο αιωρείται καθώς «ξεκοιλιάζεται» η γη από τα τεράστια σκαπτικά μηχανήματα για την εξόρυξη και εκμετάλλευση του λιγνίτη.

- **Καϊλάρβας:**

Ο σημερινός κάμπος που βρίσκεται δεξιά του δρόμου προς Πτολεμαΐδα. Βορειοδυτικά του Καϊλάρβας υπήρχε; το Κα'ϋλάρκουρι, το οποίο εκχερσώθηκε πριν τον Β' παγκόσμιο πόλεμο για την αποκάλυψη καλλιιεργήσιμων εκτάσεων.

- **Σατίρ Ντερέ:**

Αριστερά του δρόμου προς Πτολεμαΐδα. Λέγεται ότι στην περιοχή αυτή έγινε σφαγή σε κάποια σύγκρουση κατά τον Εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1912.

12. ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ 1935 - 36

*Εκλογικός κατάλογος
τῶν ἐκλογέων ἐνοριτῶν τοῦ ἐν Περδίκα
Καμ. Γενδάρειοι. χρήσεως 1935-36

α. α.	Όνοματεπώνυμον ἐκλογέως ἐνοριτοῦ	Ἡλικία	Ἐπάγγελμα	Πατρ.
1	Ἀμανατίδης Γεώργιος Παναγιώτου	91	Γεωργός	
2	Ἀποστόλου Χρήστος Σταύρου	66	" "	
3	Ἀρβανιτάκης Λεωνίδας Χρήστου	55	" "	
4	Ἀρσενίδης Κωνσταντῖνος Θεοδώρου	54	" "	
5	Ἀλευράς Ἀριστοκλῆς Παναγιώτου	52	" "	
6	Ἀρσενίδης Ἀθανάσιος Χρήστου	51	" "	
7	Ἀρσενίδης Μιχαήλ Χρήστου	44	" "	
8	Ἀρσενίδης Δημήτριος Θεοδώρου	42	" "	
9	Ἀμανατίδης Γρηγόριος Γεωργίου	42	" "	
10	Ἀποστόλου Ἰωσήφ Χρήστου	38	" "	
11	Ἀμανατίδης Ἰωάννης Γεωργίου	34	" "	
12	Ἀντωνιάδης Ἰωάννης Ἀναστασίου	29	" "	
13	Ἀρβανιτάκης Μιχαήλ Λεωνίδα	22	" "	
14	Βέρλιος Κοσμάς Χρήστου	91	" "	
15	Βουλγαρίδης Χρήστος Βεκίτσκου	59	" "	
16	Βλαδίκας Ἰωάννης Κων/τίνου	57	" "	
17	Βλάχος Συμεών Ἀντωνίου	54	" "	
18	Βασιλειάδης Γεώργιος Ἀναστα	47	" "	
19	Βλάχος Γεώργιος Ἀντωνίου	47	" "	
20	Βασιλειάδης Ἰωάννης Βασιλείου	39	" "	
21	Βέρλιος Χρήστος Ἀλεξάνδρου	33	" "	
22	Βέρλιος Περικλῆς Κοσμά	28	" "	
23	Βασιλειάδης Ἰωάννης Σάββα	27	" "	
24	Βέρλιος Νικόλαος Ἀλεξάνδρου	26	" "	
25	Βουλγαρίδης Ἀθανάσιος Χρήστου	25	" "	
26	Βέρλιος Σπυρίδων Ἀλεξάνδρου	24	" "	
27	Βλαδίκας Σπυρίδων Κων/τίνου	24	" "	
28	Γιοβανίτζας Ἰωάννης Θεοδώρου	42	" "	
29	Γιοβανίδης Φώτιος Ζαφειρίου	40	" "	
30	Γιοβανίδης Βασίλειος Κων/τίνου	36	" "	
31	Γκιουλερίδης Ἐμμανουήλ Ἀποστόλου	28	" "	
32	Γκιουλιέρης Σταῦρος Ἀποστόλου	22	" "	
33	Δαλπυτάκης Παναγιώτης Ἀποστόλου	61	" "	
34	Ἐλευθεριάδης Ἀθανάσιος Ἀποστόλου	23	" "	
35	Ζραφκάκης Στέργιος Νάνου	58	" "	
36	Ζάπτες Χρήστος Κων/τίνου	56	" "	
38	Ζάπτες Ἀνδρέας Κων/τίνου	52	" "	

38	Ζαρκάκης Γεώργιος 'Ιωάννου	22	Γεωργός
39	Θεοφυλλάκης Δημήτριος Γεωργίου	54	" "
40	Θεοφυλλάκης Εὐάγγελος Θεοδώρου	38	" "
41	Κωστάκογλου Νικόλαος Ζαχαρία	97	" "
42	Κυριακίδης Κων/τίνος Γεωργίου	68	" "
43	Καραπέτρος Κυριάκος Νικολάου	66	" "
44	Καρανάκης Μηνᾶς 'Ιωάννου	66	" "
45	Κωστάκογλου Δημήτριος Ζαχαρία	65	" "
46	Καραλάζος Νικόλαος Δημητρίου	65	" "
47	Καλπουρτζής Γεώργιος 'Ιωάννου	63	" "
48	Καρανάκης 'Εμμανουήλ 'Ιωάννου	61	" "
49	Καζαντζής Παντελής Δημητρίου	60	" "
50	Κάλας Γεώργιος Δημητρίου	58	" "
51	Καραντζούλης Γεώργιος 'Αντωνίου	56	" "
52	Κουτσουμπίδης Πέτρος 'Εμμανουήλ	51	" "
53	Καζαντζής Θεόδωρος Σάββα	51	" "
54	Κουλιτσάνης Γεώργιος Κων/τίνου	48	" "
55	Καραχισκρλής Στυλιανός Χρήστου	47	" "
56	Καρανάκης Γεώργιος 'Ιωάννου	45	" "
57	Καρανάκης 'Ιωάννης Μηνᾶ	45	" "
58	Καφετζής Θεόδωρος 'Ιωάννου	42	" "
59	Κερχανίδης Κοσμάς Γεωργίου	37	" "
60	Καραλάζος 'Αθανάσιος Γεωργίου	37	" "
61	Κουρκουτμάν Συμεών Πέτρου	34	" "
62	Καρανάκης Περόικας Μηνᾶ	33	" "
63	Κωστάκογλου Σωτήριος Νικολάου	32	" "
64	Καρανάκης Θεόδωρος 'Εμμανουήλ	30	" "
65	Καρανάκης Πρόδρομος Μηνᾶ	30	" "
66	Κωστάκογλου Γεώργιος Δημητρίου	29	" "
67	Κεχαγιᾶς Δημήτριος Δοξάκη	29	" "
68	Καζαντζίδης 'Αδάμ Παντελῆ	29	" "
69	Κυριακίδης Μιχαήλ Κων/τίνου	28	" "
70	Καραλάζος 'Αργύριος Νικολάου	26	" "
71	Καραλάζος Περόικας 'Ιωάννου	26	" "
72	Κυριακίδης 'Αδάμ Κων/τίνου	24	" "
73	Καραγιάννης Περόικας 'Ιωάννου	24	" "
74	Καραλάζος Δημήτριος 'Ιωάννου	23	" "
75	Κωστάκογλου Δημήτριος Δημητρίου	22	" "
76	Κεχαγιᾶς Θεόδωρος Εὐδοξίου	22	" "
77	Καρανάκης Σεραφείμ 'Εμμανουήλ	22	" "
78	Λαζαρίδης 'Απόστολος Μιχαήλ	68	" "
79	Λιάμης Κυριάκης Τρύφων	68	" "
80	Λιάμης Δημήτριος Τρύφων	61	" "

81	Διέμης Συμεών Τρύφων	60	Γεωργός
82	Δαζός Βασίλειος Ιωάννου	58	" "
83	Διέπτσε Δημήτριος Κων/τίνου	55	" "
84	Δαζαρίτης Πέτρος Γεωργίου	54	" "
85	Δόφτζαλής Γεώργιος Δημητρίου	37	" "
86	Δόφτζαλής Παναγιώτης Δημητρίου	35	" "
87	Διέμης Έλλην Δημητρίου	29	" "
88	Διέπτσε Εύδγκελλος Πέτρου	24	" "
89	Διέπτσε Περικλής Δημητρίου	24	" "
90	Δαζαριώτης Δημήτριος 'Αποστόλου	23	" "
91	Μπούρας 'Απόστολος 'Ιωάννου	94	" "
92	Μπέλτζος Βασίλειος Κων/τίνου	91	" "
93	Μυλωνάς 'Απόστολος Σταύρου	67	" "
94	Μπαπλής Σωτήριος Γεωργίου	63	" "
95	Μπουράκης Δημήτριος 'Ιωάννου	57	" "
96	Μίτικας Φίλιππος Δαζάρου	55	" "
97	Μίτικας Χρήστος Κων/τίνου	55	" "
98	Μπέλτζος Δημήτριος Νικολάου	55	" "
99	Μπουζίκος Δημήτριος Νικολάου	55	" "
100	Μαρίνος Γεώργιος Κων/τίνου	53	" "
101	Μίτικας Δημήτριος Κων/τίνου	49	" "
102	Μπαγτζής Στέφανος Σωτηρίου	48	" "
103	Μπούρας Μηλτιάδης 'Αποστόλου	43	" "
104	Μιχαλάκης 'Αθανάσιος Μιχαήλ	38	" "
105	Μπούρας Κώστας 'Αποστόλου	37	" "
106	Μπέλτζος Στόικος Βασιλείου	37	" "
107	Μυλωνάς 'Αντώνιος 'Αποστόλου	36	" "
108	Μπαγτζής 'Αναστάσιος Σωτηρίου	35	" "
109	Μπουράκης Κων/τίνος Χρήστου	35	" "
110	Μπαξεβάνης Έμμανουήλ Παναγιώτου	33	" "
111	Μίτικας Θεόδωρος Χρήστου	32	" "
112	Μίτικας Περικλής Κων/τίνου	31	" "
113	Μπέλτζος 'Αρσένιος Έμμανουήλ	30	" "
114	Μπουράκης 'Ιωάννης Χρήστου	29	" "
115	Μουλάκης 'Ιωάννης Φιλίππου	28	" "
116	Μπαξεβάνης Γεώργιος Βασιλείου	28	" "
117	Μυλωνάς Κων/τίνος 'Αποστόλου	28	" "
118	Μπουτζίκος Κων/τίνος Γεωργίου	28	" "
119	Μίτικας Χαρίτων Κων/τίνου	28	" "
120	Μπουράκης Νικόλαος 'Ηλίας	28	" "
121	Μουτάφης Τριατάφυλλος 'Ιωάννου	26	" "
122	Μπαξεβάνης Σωκράτης Βασιλείου	25	" "
123	Μπαγτζής Νικόλαος 'Αγγελή	25	" "

124	Μπαγτζής 'Ιωάννης Κων/τίνου	25	Γεωργός
125	Μαζετζής Ευστράτιος Γεωργίου	25	" "
126	Μίτκας Μιχαήλ Σπυρίδων	25	" "
127	Μιχαλάκης Μιχαήλ Δημητρίου	24	" "
128	Μυλωνάς Νικόλαος Σαβαντή	24	" "
129	Μουλάκης Βασίλειος Σταύρου	24	" "
130	Μίτκας 'Ιωάννης Φιλίππου	22	" "
131	Μπουτζίκος 'Ιωάννης Γεωργίου	22	" "
132	Μυλωνάς Σαβαντής 'Αποστόλου	68	" "
133	Νέντζος Γεώργιος Παναγιώτου	51	" "
134	Νταβέλης Ευάγγελος 'Αποστόλου	44	" "
135	Παπανικολάου Θεόδωρος Νικολάου	55	" "
136	Πουτούκης Δημήτριος Ευστρατίου	51	" "
137	Πετρίδης 'Αναστάσιος Κων/τίνου	49	" "
138	Πράγκαλης 'Αναστάσιος 'Αθανασίου	48	" "
139	Παναγιωτίδης Παναγιώτης Σταύρου	48	" "
140	Παυλίδης Κυριάκος 'Ιορδάνου	44	" "
141	Παναγιωτίδης 'Ηλίας Στυλιανού	43	" "
142	Πετρίδης 'Ισαάκ Κώστα	42	" "
143	Πασχαλίδης Δημήτριος Μιχαήλ	36	" "
144	Παπαδόπουλος Ευστράτιος 'Αθανασίου	33	" "
145	Πίρτσσε Σπυρίδων 'Αναστασίου	27	" "
146	Παναγιωτίδης Θεόδωρος Στυλιανού	24	" "
147	Σιώπης 'Ιωάννης Κων/τίνου	91	" "
148	Σινιρίδης Θεόφυλλος Δημητρίου	56	" "
148	Σπίρλιος 'Αργύριος Πέτρου	51	" "
149	Στοιγιάνης Λεωνίδας 'Αντωνίου	49	" "
150	Σμέρλιος Ευάγγελος 'Ιορδάνου	46	" "
151	Σιώπης Νικόλαος 'Ιωάννου	45	" "
152	Σινιρίδης Κων/τίνος Δημητρίου	44	" "
153	Σκαρλάτος Χρήστος 'Αθανασίου	43	" "
154	Στανήμακαλης Γεώργιος Σπύρου	41	" "
155	Σουγιολτζής 'Ηλίας 'Αθανασίου	41	" "
156	Στοιγιάνης Λάζαρος 'Αντωνίου	39	" "
157	Σιώκλε Σταύρος Χρήστου	37	" "
158	Στοιγιάνου Πέτρος 'Εμμανουήλ	35	" "
159	Στοιγιάνου Δημήτριος 'Εμμανουήλ	31	" "
160	Στεφανίδης Κων/τίνος Δημητρίου	30	" "
161	Στανήμακαλης Σωτήριος Σπυρίδων	29	" "
162	Σιώκλης Κρόμπος Σταύρου	24	" "
163	Σαραναζίδης Θεόφυλλος Χρήστου	23	" "
164	Σαββάδης 'Αναστάσιος Φωτίου	23	" "
165	Ταβέλης Χρήστος Νικολάου	80	" "

166	Τσιρνάρ Χρήστος 'Αθανασίου	70	Γεωργός
167	Τουτζάρης Κων/τίνος Χρήστου	67	" "
168	Τσιφτσάκης Γεώργιος Διμπέρη	56	" "
169	Τσάνες Νικίλαος 'Ιωάννου	51	" "
170	Τσιφτσάκης Εύαγγελος Διμπέρη	48	" "
171	Τσιφτσάκης Μιχαήλ Διμπέρη	51	" "
172	Τσανε Δημήτριος 'Ιωάννου	48	" "
173	Τσιρνάρ Γρηγόριος Κων/τίνου	47	" "
174	Τσουφουλίου Γρηγόριος Βασιλείου	45	" "
175	Τουτζάρης 'Αθανάσιος Νικολάου	42	" "
176	Τσομπάνης 'Αβέστης Δημητρίου	40	" "
177	Τσιρνάρ 'Αθανάσιος Κων/τίνου	39	" "
178	Τσομπανάκης Κων/τίνος 'Αντωνίου	37	" "
179	Τζακόνης Πασχάλης 'Ιωάννου	32	" "
180	Τραϊανός 'Εμμανουήλ Γεωργίου	30	" "
181	Τσιφτσάκης Δημήτριος Εύθυμιου	30	" "
182	Τιμονίου Κων/τίνος Δημητρίου	29	" "
183	Τσάπτζες 'Ελλην Γεωργίου	29	" "
184	Τσομπανάκης Γεώργιος 'Αντωνίου	28	" "
185	Τραϊανός 'Ελλην Μηνᾶ	26	" "
186	Τσομπανάκης Δημήτριος 'Αντωνίου	24	" "
187	Τσάπτζε Σπυρίδων Γρηγορίου	22	" "
188	Τουτζάρης 'Ολυμπιάδης Κων/τίνου	22	" "
189	Φωτιάδης Φώτιος 'Αβραάμ	60	" "
190	Φίλιας Νικόλαος Κοσμᾶ	59	" "
191	Φίλιας Φίλιππος 'Ιωάννου	35	" "
192	Φίλιας Χρήστος Σπυρίδων	28	" "
193	Φίλιας Κυριάδης Σπυρίδων	26	" "
194	Φίλιας Σπυρίδων Σπυρίδων	23	" "
195	Χαντζάρης Δημήτριος Παναγιώτου	70	" "
196	Χατζηγεωργίου 'Ιωάννης 'Ιωάννου	69	" "
197	Χαλκίδης Σάββας Χαραλάμπου	60	" "
198	Χρυσοφίδης Παναγιώτης Δεβετζή	51	" "
199	Χαλκίδης 'Ιωάννης Θεοδώρου	47	" "
200	Χοντροματίδης Σάββας Θεοφύλακτου	44	" "
201	Χοντροματίδης Γερμανός Θεοφύλακτου	41	" "
202	Χαριτίδης 'Αδάμ Λαζάρου	40	" "
203	Χοντροματίδης 'Ηρακλής Παύλου	23	" "
204	Χαντζάρης Παναγιώτης Δημητρίου	24	" "
205	Χαντζάρης 'Αναστάσιος Δημητρίου	22	" "
206	Χαριτίδης 'Ιωάννης Θεοδώρου	22	" "
207	Εμμανουηλίδης Ευστάθιος Γεωργίου	55	" "
208	Πολυχρονίδης Πολυχρόνιος Γεώργιος	40	" "

209	Χατζημένου 'Ιωράνης Χρήστου	33	Γεωργός
210	Χοντροματίδης 'Ιάκωβος Θεοφυλάκτου	31	" "
211	Χαντζάρης Χρήστος Δημητρίου	28	" "
212	Χατζημένας Πέτρος Χρήστου	27	" "
213	Χατζηγεωργίου Κων/τίνος Χατζηγεωργίου	27	" "
214	Λεοντιζένκος 'Ιωάννης 'Αθανασίου	25	" "
215	Χατζημένου Χριστόφορος Γεωργίου	32	" "
216	Καρανάκης Εδάρκελλος 'Εμμανουήλ	33	" "
217	'Ιακωβίδης Πρόδρομος	50	" "
218	Αντωνίδης Σταύρος	40	" "
219	Χονδροματίδης Θεοφύλακτος	32	" "
220	Μαυρίδης Μηνάς	40	" "
221	Ευστάθιος Ζήτης	50	" "
222	Θυμώριος Αυγερόπου	35	" "

Εν Περδίκα τη 28 Ουνοβρίου 1935

Επιμενησάμενος
εως Θεοτοκίου Περδίκας

1. Κωνστάντος Α. Νικηφόρου
2. Μυράδης Α. Μουρας
3. Δημήτριος Ι. Μωορμυρι
4. Δημήτρ. Κ. Λιαυόλης

13. ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Λόγω της ύπαρξης του ποταμού η γονιμότητα των εδαφών ήταν μεγάλη, κατά συνέπεια η κύρια ασχολία των κατοίκων δε θα μπορούσε να είναι άλλη από τη γεωργία. Τα προϊόντα που παρήγαγαν ήταν κυρίως δημητριακά (σιτάρι, καλαμπόκι), όσπρια (αρακάς, φασόλια και ρεβύθια), κηπευτικά, γλυκάνισο.

Σημαντικό μέρος των καλλιεργειών τους ήταν οι ζωοτροφές: κριθάρι, βρώμη, μπουρτσάκι (έμοιαζε με τη φακή). Κάθε οικογένεια είχε το αμπέλι για το κρασί και το τσίπουρο. Το όργωμα της γης γινόταν αποκλειστικά με βόδια. Άλογα δεν κρατούσαν στα σπίτια τους γιατί τα έπαιρναν οι Τούρκοι.

Μερικές αγροτικές δουλειές, όπως ο τρύγος, το αλώνισμα, το μάζεμα και ξεφλούδισμα των καλαμποκιών, αργότερα και το βελόνιασμα των καπνών είχαν πανηγυρικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το ξεφλούδισμα και το ξεσπόριασμα των καλαμποκιών τους έδινε ευκαιρία για νυχτερινές συγκεντρώσεις (νυχτέρια), όπου κάτω από το φως του λυχναριού οι άντρες ασχολούνταν μ' αυτήν τη δουλειά, οι γυναίκες έπλεκαν, κεντούσαν και τα παιδιά έπαιζαν. Ήταν ένας τρόπος διασκέδασης και φυγής από τον καθημερινό μόχθο.

Παράλληλα με τη γεωργία οι κάτοικοι είχαν και κοπάδια με γιδοπρόβατα που έβρισκαν τροφή στα πλούσια βοσκοτόπια του χωριού. Την ξυλεία τους την προμηθεύονταν από το δάσος που βρισκόταν πολύ κοντά στο χωριό.

Στις λίμνες της περιοχής που τότε ήταν πολύ μεγαλύτερες σε έκταση (Χειμαδίτιδα, Ζάζαρη) ψάρευαν και μάζευαν ένα είδος ψιλού καλαμιού που ευδοκίμούσε γύρω απ' αυτές, τα σάζια.

Σε ειδικούς αργαλειούς ύφαιναν τα σάζια και τα έφτιαχναν ψάθινα χαλιά, τα οποία πωλούσαν στο μεγάλο παζάρι των Καϊϊαρίων (Πτολεμαίδα). Απαραίτητος ήταν και ο αργαλειός για τα υφαντά στρωσίδια και τις κουρελούδες. Όσες οικογένειες δεν είχαν στο σπίτι τον αργαλειό, τον δανείζονταν από άλλες που σε κάποια εποχή δεν τον χρειάζονταν.

Αξιοθαύμαστη ήταν η οργάνωση της οικονομίας των προϊόντων τους, έτσι ώστε να μπορούν να συντηρούνται όλο το χειμώνα που είναι μεγάλος στην περιοχή και δεν υπήρχε η δυνατότητα παραγωγής. Αυτή την οργάνωση της οικονομίας την έχουμε κληρονομήσει και οι σημερινές γενιές.

Τα κηπευτικά προϊόντα συντηρούνταν στα κελάρια, αφού πρώτα είχαν γίνει τουρσί με μοναδικές γαστρονομικές συνταγές. Τα κρέατα παστώνονταν ή γίνονταν λουκάνικα με πράσσο και ξεραίνονταν στον ήλιο. Οι πιπεριές, οι ντομάτες, τα τσιρόνια περασμένα σε κλωστή (νιλάηκι) αφυδατώνονταν στον ήλιο (σήμερα κατατεθέν ακόμα και σήμερα των δυτικομακεδονικών σπιτιών της υπαίθρου) και διατηρούνταν για πολύ καιρό με ξεχωριστή νοστιμιά. Κύριο λιπαρό συστατικό των φαγητών ήταν το λίπος των γουρουνιών (σάηλο), από το οποίο έφτιαχναν και σαπούνια.

Ο τραχανάς, με ακοσκίνιστο αλευσμένο σιτάρι και οι κυλόπιτες που ετοιμάζονταν στο τέλος του καλοκαιριού ήταν από τις πιο συνηθισμένες διατροφικές συνήθειες των κατοίκων. Το πετιμέζι, τα γλυκά κουταλιού από κυδώνι και κολλοκύθι ήταν κρυμμένα για τις ξεχωριστές στιγμές της ζωής τους.

Με ειδική επεξεργασία του σιταριού παρασκεύαζαν νεσεστέ (άμυλο) με τον οποίο έκαναν γλυκίσματα (ρασαντία) για να τα προσφέρουν στα νυχτέρια και στα γεννητούρια. Από τα κελάρια ποτέ δεν έλειπε το κρασί και το τσίπουρο.

Μεταξύ τους αντάλλεζαν προϊόντα που δεν παρήγαγαν κι έτσι συγκέντρωναν στο σπίτι όλα τα είδη των τροφίμων. Φρόντιζαν πάντα να έχουν καλή κρυμμένα τα προϊόντα τους στα κελάρια-αμπάρια για να τα προστατεύουν από τους επιδρομείς (Τούρκους, Τουρκαλβανούς, αργότερα βούλγαρους, αντάρτες...).

Για τη θέρμανση χρησιμοποιούσαν ξύλα από το δασάκι που το άναβαν με ξερές κληματόβεργες (τσάκνα). Επίσης έφερναν και κάρβουνο από την περιοχή που σήμερα είναι το Φράγμα. Υπήρχε εκεί γαλάρια γνωστή στους κατοίκους από πολύ παλιά.

Το ψήσιμο του φαγητού γινόταν στην αυλή πάνω σε πυροστιά με θράκα από κοτσάνια καλαμποκιών ή κοπριά ζώων. Έτσι τίποτα δεν πήγαινε χαμένο.

Αυτή η οργάνωση της οικονομίας έκανε σιγά-σιγά τους κατοίκους του χωριού να ξεχωρίζουν από τους Τούρκους. Οι τελευταίοι δεν ανέπτυξαν καμιά οικονομική ζωή και ζούσαν μοναχά από τις αδρές εισφορές των υπόδουλων.

Υπήρχαν βέβαια και πολύ φτωχές οικογένειες ραγιάδων. Οι άντρες αναγκάζονταν να ξενιτευτούν στη Κωνσταντινούπολη, στο Σικάγο ή στη Αργεντινή αναζητώντας μια καλύτερη ζωή.

Όσοι απ' αυτούς κατάφερναν να γυρίσουν πίσω - πολύ συχνά έφεταν θύματα της «μαφίας» που μόλις μάθαιναν από τις τράπεζες ότι επιστρέφουν στην πατρίδα τους τους σκότωναν και τους λήστευαν-αγόραζαν κτήματα από τους Τούρκους. Οι Τούρκοι που διαισθάνονταν τον αέρα της λευτεριάς που έπνεε, μια και καθημερινά μάθαιναν για υποδουλωμένα τμήματα που προσαρτίζονταν στο ελεύθερο Ελληνικό κράτος, πουλούσαν τα χωράφια που εκμεταλλεύονταν κι έφευγαν.

Εκείνη την εποχή εμφανίζονται και κάποια αρχοντικά σπίτια στο χωριό.

Με την απελευθέρωση από τους Τούρκους και την εγκατάσταση των προσφύγων ξεκινά η συστηματική εκχέρωση της τριγύρω περιοχής για «την αποκάλυψη οδοένα και περισσότερων καλλιεργήσιμων εκτάσεων.

Οι κάτοικοι διατηρούν το γεωργοκτηνοτροφικό χαρακτήρα τους ως τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια.

1958 Η ΠΡΩΤΗ ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΗ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Στα χρόνια της κατοχής και του Εμφυλίου πολέμου είχε εγκαταλειφθεί η καλλιέργεια της γης.

Για την εποχή εκείνη δημοσίευμα τοπικής εφημερίδας αναφέρει πως κάτω από το 40% της γης υποκαλλιεργείται.

Μετά τη δεκαετία του '50 προστίθεται στις καλλιέργειες και αυτή του καπνού που διατηρείται ακόμη και σήμερα.

Αρδευτικά έργα και νέες μέθοδοι καλλιέργειας βελτιώνουν την παραγωγή των προϊόντων.

Η κτηνοτροφία σταδιακά εγκαταλείπεται για να εκλείψει σχεδόν οριστικά τη δεκαετία του '80, τότε που εκχερσώθηκε και το μεγάλο δάσος του χωριού.

14. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σήμερα δεν μπορούμε να περιγράψουμε με σαφήνεια ήθη και έθιμα. Θα έλεγα πως παρουσιάζεται ένα πάντρεμα ντόπιων, ποντιακών, μικρασιατικών και θρακικών στοιχείων με έντονη την επιρροή του δυτικού πολιτισμού, όπως έχει διαμορφωθεί στις αστικές βιομηχανικές κοινωνίες. Για παράδειγμα «ο γάμος, το πανηγύρι» δεν παρουσιάζουν τίποτα το παραδοσιακό.

Η θρησκευτικότητα των ανθρώπων της υπαίθρου, ήταν αυτή που χαρακτήριζε τα ήθη και έθιμα του χωριού. Τα μυστήρια της εκκλησίας (γάμος-βάπτισμα) και όλες οι γιορτές κυρίως αυτές που ήταν απαλλοτριωμένες από το φόρτο της κοπιαστικής εργασίας στην ύπαιθρο, έδιναν την ευκαιρία για ξεφάντωμα και ξενοιασιά.

Χριστούγεννα

Παραμονές Χριστουγέννων τα παιδιά και οι έφηβοι μάζευαν πυρετωδώς ξύλα, τσάκνα, άχυρα, κοτσάνια καλαμποκιών για να δημιουργήσουν εστίες φωτιάς που θα άναβαν το βράδυ στις 23 Δεκεμβρίου, ξημερώνοντας η παραμονή. Η συγκέντρωση των υλικών αυτών γίνονταν ύστερα από «αιφνιδιαστικές επισκέψεις» σε αποθήκες και αυλόγυρους με την ανοχή των ιδιοκτητών τους. Ο ανταγωνισμός μάλιστα για τη δημιουργία της μεγαλύτερης εστίας ήταν μεγάλος. Καμιά φορά «έκλεβαν» λουκάνικα που ξεραίνονταν και τα έψηναν όταν «έπεφτε» η φωτιά. Όταν άναβαν τη φωτιά ξεφώνιζαν: «του τάδε τα ξύλα ή τα λουκάνικα καίγονται...» και όλοι μαζί γελούσαν. Οι φωτιές αυτές άναβαν για να ζεστάνουν το θείο βρέφος που θα γεννιόταν.

Οι νοικοκυρές εκτός από την εξονυχιστική καθαριότητα, ετοίμαζαν ειδικά μικρά γλυκά ψωμάκια (κουλητάσκι) για να τα δώσουν στα παιδιά (μόνο αγόρια) που θα έπαιζαν κάληντα.

Οι παππούδες ετοίμαζαν ένα ειδικό ξύλινο μαγκουράκι που στο ένα άκρο ήταν αρκετά χοντρό σαν μια μικρή μπάλα (σόπα), με το οποίο χτυπούσαν τα παιδιά που έπαιζαν κάληντα τις πόρτες των σπιτιών φωνάζοντας: «κόληντα. μπάμπω, κόληντα...». Οι γυναίκες πρόσφεραν, στα παιδιά καρύδια ή κάστανα ή μήλα (φιρίκια), -αργότερα μανταρίνια- κι οπωσδήποτε ένα ψωμάκι Χριστουγεννιάτικο.

Πρωτοχρονιά.

Το πρωτοχρονιάτικο καρναβάλι έδινε την ευκαιρία για γέλιο. Φαίνεται ότι έχει στοιχεία αρχαίων γιορτών. Τα καρναβάλια, έφηβοι και άντρες, φορούσαν στο κεφάλι κροσάτα μαντήλια. Τα σημεία του προσώπου που έμειναν ακάλυπτα βάφονταν μαύρα με καπνιές από τα τζάκια. Τα μικρότερα παιδιά (όχι μεγαλύτερα από 12 χρονών) κρεμούσαν κουδούνια μικρά στη μέση τους.

Με το θόρυβο που προκαλούσαν, καθώς περιφέρονταν στους δρόμους, καλούσαν τους συγχωριανούς τους σε χορό.

1956

ΓΛΕΝΤΙ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ 1956

Σταματούσαν σε κάθε γειτονιά και χόρευαν με τη συνοδεία μικρής ορχήστρας κορνέτων. Αυτό γίνονταν την παραμονή το βράδυ και όλη την ημέρα της Πρωτοχρονιάς. Το γλέντι κορυφωνόταν με την αναπαράσταση της «αρπαγής της νύφης». Η νύφη ήταν ένας άντρας μεταμφιεσμένος σε γυναίκα.

Το έθιμο αυτό που το συναντάμε σε πολλή χωριά της Δ. Μακεδονίας, δε γνωρίζουμε ακόμη τι συμβολίζει.

Τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα έμοιζαν με τα χριστουγεννιάτικα. Μόνο που αυτή τη φορά τα παιδιά έπρεπε να μπουν στο σπίτι να σκαλίσουν τη φωτιά και να καθίσουν λίγο «για να κάθονται τα προξενιά και οι κλώσσες».

1998

2008

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Θεοφάνεια.

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ 1998

ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ 1992

Τα Θεοφάνεια γιορτάζονταν μεγαλόπρεπα στο ποτάμι. Όλοι οι κάτοικοι κατέβαιναν εκεί για να ευλογήσουν το νερό που θα πότιζε τα χωράφια τους. Ο Σταυρός ήταν ξύλινος για να επιπλέει στα ορμητικά τότε νερά του ποταμού. Μεγάλη τιμή και ευλογία ήταν για αυτόν που θα έπιανε τον σταυρό να γυρίζει το χωριό με τον παπά για να ραντίσουν με αγιασμό τα νοικοκυριά.

Την παραμονή της γιορτής οι γυναίκες ζύμωναν πλεξιδωτά ψωμάκια (κουλατσίνια) και τα κρεμούσαν σ' ένα θύσανο από στάχυα (βαζίτσα). Τα μικρά κορίτσια βουτούσαν την ώρα του αγιασμού τα ψωμάκια στο νερό και όταν πήγαιναν στο σπίτι τα έδιναν στα ζώα για να 'ναι παραγωγικά.

Η γιορτή ολοκληρωνόταν με το βούτηγμα της εικόνας, την οποία έφερνε κάθε οικογένεια. Οπωσδήποτε έπρεπε να πάρουν και αγιασμένο νερό σε κάποιο σκεύος που το κουβαλούσαν γ' αυτόν το λόγο. Ο αγιασμός φυλασσόταν όλο τον χρόνο στο εικονοστάσι για τις δύσκολες ώρες.

1986

ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ 1995

Αποκριές.

Καρναβάδια ντύνο-
νταν και τις αποκριές και γύ-
ριζαν από σπίτι σε σπίτι για
ευχές. Η Κυριακή πριν τη Σα-
ρακοστή ήταν η μέρα της
συγχωρήσεως. Έπρεπε οι νε-
ώτεροι να περάσουν από το
σπίτι των μεγαλύτερων συγ-
γενών και κυρίως της γιαγιάς
και του παππού. Ζητούσαν
συγγνώμη για τυχόν στενα-
χώριες που είχαν προσφέρει
ο ένας στον άλλο. Φιλούσε
ο μικρότερος το χέρι του με-
γαλύτερου, ο οποίος τον
συγχωρούσε δίνοντας του

χρήματα και ένα «κίτρινο» αυγό. Τα αυγά αυτά βάφονταν με ειδική συνταγή (όχι με μπογιά
αλλά με την προσθήκη κρεμμυδιού) για την ημέρα της συγχωρήσεως. σφικτό αυγό. Η για-
γιά έδενε με τέχνη σε μια κλωστή το σφικτό αυγό και περιστρέφει την κλωστή γύρω από
τα ανοικτά στόματα των μελών της οικογένειας. Όποιος κατάφερνε να αρπάξει με το στόμα
και να δαγκώσει το αυγό ήταν ο νικητής. Η Καθαρή Δευτέρα ήταν αφιερωμένη στην καθα-
ριότητα των οικιακών σκευών από τα λίπη. Δεν έμενε ούτε τραπεζομάντιλο άπλυτο, μη
τυχόν είχε «καμιά λαδιά και την κουβαλούσε τη Σαρακοστή»...Ακολουθούσαν κεράσματα
και χαρούμενες κουβέντες.

Το μεσημέρι στο τραπέζι γινόταν το παιχνίδι με το βραστό.

Πάσχα-Λάζαρα.

Το πρωί της Κυριακής των Βαΐων τα μικρά κορίτσια στόλιζαν τα καλαθάκια τους με
ανθισμένες πασχαλιές. Μετά τη Θεία Λειτουργία ξεκινούσαν τη περιοδεία κατά παρέες σε
κάθε σπίτι για να χορέψουν τα Λάζαρα. Έβάζαν κάτω στη γη τα καλαθάκια τους και έστηναν
το χορό γύρω απ' αυτά τραγουδώντας:

Σήκω Λάζαρε και μην κοιμάσαι.
ήρθε η μάνα σου από την πόλη,
σου 'φέρει χαρτί και κομπολόι.
οι κοτίτσες σας αυγά γεννάνε
οι φωλίτσες δεν τα χωράνε
δώστε μας και μας για να χαρούμε
και του χρόνου σας πάλι να 'ρθούμε.

Τα αυγά που συγκέντρωναν τα παρέδιδαν με προσοχή στις μανάδες τους για να κά-
νουν τσουρέκια και να τα βάψουν κόκκινα τη Μ. Πέμπτη. Για την ημέρα του Πάσχα δεν είχε
αναφερθεί κάτι ξεχωριστό απ' ότι γίνεται παντού δηλ. το ψήσιμο του αρνιού.

Το πανηγύρι της Αναλήψεως του Σωτήρα.

Ξεχωριστή θέση στις καρδιές όλων των κατοίκων είχε το πανηγύρι αυτό. Παρόλο που η κυρίως εκκλησία ήταν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, το πανηγύρι του χωριού δεν γινόταν το δεκαπενταύγουστο. «Ίσως επειδή την εποχή εκείνη οι αγροτικές δουλειές ήταν πολλές, ίσως γιατί δεν ήθελαν να χαλάσουν την ησυχία των νεκρών που αναπαύονταν στο κοιμητήριο της εκκλησίας». Έτσι λοιπόν γιορταζόταν το ξωκλήσι της Αναλήψεως του Σωτήρα που βρισκόταν στην ανατολική τότε άκρη του χωριού.

Την παραμονή οι νοικοκυρές έπρεπε να 'χουν καθαρίσει και ασπρίσει κάθε γωνιά του σπιτιού και της αυλής να 'χουν στολίσει το σπίτι μ' ότι καλύτερο διέθεταν. Έσφάζαν και το κατσικάκι που το προόριζαν για τη γιορτή. Κατέφθαναν οι συγγενείς και φίλοι από τα τριγύρω χωριά με τα άλογα και τα κάρα. Όσοι απ' αυτούς ήταν από μακρινά χωριά, προσέρχονταν την παραμονή και φιλοξενούνταν. Μετά τη Θεία Λειτουργία δέχονταν επισκέψεις και πρόσφεραν μπακλαβάδες, στραγάλια και τσίπουρο. Στο χώρο γύρω από το ποτάμι, μπροστά στο Δημοτικό Σχολείο, σπηνόταν το γλέντι. Εκεί συγκεντρώνονταν και οι μικροπωλητές της γύρω περιοχής για να προσελκύσουν τους μικρούς πελάτες με παιχνίδια και ζαχαρωτά.

Τα μεταπολεμικά χρόνια (μετά το 1950) τα καφενεία έφερναν λαϊκές ορχήστρες και χορεύτριες (ντιζέζ) για να κρατήσουν το γλέντι ως το πρωί. Εκείνη την εποχή καθιερώθηκαν τα «Περδίκκεια» οι αθλητικές-πολιτιστικές εκδηλώσεις για τις οποίες θα γίνει λόγος παρακάτω. Με τα «Περδίκκεια», που διεξάγονταν την ημέρα της Αναλήψεως, το χωριό έγινε πόλος έλξης των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.

Γεννιτούρια - Βάπτισμα

Μεγάλο γεγονός για την οικογένεια ήταν η γέννηση-κυρίως αρσενικού-μωρού. Συγκεντρώνονταν στο σπίτι της λεχώνας οι συγγενείς γυναίκες και ετοίμαζαν τις λαγγίτες για να τις μοιράσουν στο χωριό μεταφέροντας έτσι την ευχάριστη είδηση. Οι ευχές για «σιδερένιο» μωρό στέλνονταν με σιδερένια νομίσματα (κέρματα). [Το έθιμο συνηθιζόταν σε μικρότερη έκταση και για την πρώτη γέννα των ζώων με άλλο είδος αρτοποιήματος που έμοιαζε με τις σημερινές κρέπες].

Κατά τη τελετή της βάφτισης του μωρού χαρακτηριστική ήταν η απουσία της μητέρας.

Μικρά παιδιά της έφερναν το νέο όνομα του παιδιού της, άγνωστο μέχρι εκείνη την ώρα σ' όλη την οικογένεια, (μόνο ο νονός το ήξερε). Η μητέρα ετοίμαζε στο σπίτι τα κεράσματα και το τραπέζι που ακολουθούσε μετά τη βάφτιση.

Γάμος

Μεγάλη ποικιλία λαογραφικών στοιχείων παρουσιάζει ο γάμος, που διαρκούσε μια εβδομάδα και προετοιμάζονταν οικονομικά «μια ζωή»...

Την Δευτέρα μια κοπέλα, η οποία δεν έπρεπε να είναι ορφανή και να προέρχεται πάντα από το σόι του πατέρα, ζύμωνε μικρά ψωμιά (κουηλάτσι). Την Τρίτη γίνονταν τα καλέσματα: τρεις-τέσσερις νέοι έβάζαν τα ψωμιά σε στολισμένα πανέρια και προσφέροντας από ένα σε κάθε οικογένεια, την καλούσαν σε γάμο.

Την Τετάρτη οι φίλες και οι συγγενείς στόλιζαν στο σπίτι της νύφης την προίκα, η οποία ξεκινούσε να γίνεται από τη γέννηση

του κοριτσιού. Στον τοίχο ή σε σκοινί κρεμούσαν τα κεντητά και τα πλεκτά, ενώ τα υφαντά, οι πετσέτες, οι κουβέρτες στοιβάζονταν σε κάποιο σεντούκι επάνω. Και στο σπίτι του γαμπρού στολιζόταν η προίκα, λιγότερη σε ποσότητα. Από την ημέρα εκείνη όλοι οι συγχωριανοί περνούσαν να δουν την προίκα και να φέρουν δώρα στο ζευγάρι που ξεκινούσε την κοινή ζωή τους. Παλαιότερα που τα προικιά ήταν λιγότερα τα έπαιρναν την ημέρα του γάμου. Για πρακτικούς λόγους όμως -να αδειάσει το σπίτι και να καθαριστεί, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει τους συγγενείς που προσέρχονταν από την παραμονή του γάμου- την έπαιρναν την Παρασκευή. Μάλιστα οι φίλες της νύφης έμπαιναν φύλακες της προίκας κι έκαναν νάζια, ότι τάχα δεν την δίνουν, «πλήρωναν» οι συγγενείς του γαμπρού και ξεκινούσε το φόρτωμα στα άλογα και τα κάρα.

Την Παρασκευή ζύμωναν το μεγάλο κόλλακ. Στο σπίτι της νύφης αυτό που θα χόρευαν στον κουμπαριάτικο χορό και στο σπίτι του γαμπρού αυτό που θα έσπαγαν οι δύο συμπεθέροι στο τραπέζι του γάμου (δείγμα ένωσης οικογενειών). Στη συνέχεια ζύμωναν τα ψωμάκια του γάμου, τη λειτουργία. Κατά τη διαδικασία της παρασκευής των ψωμιών χόρευαν, τραγουδούσαν και πρόσφεραν ρασαντία (γλυκό φτιαγμένο με άμυλο, βήλ. κεφ. 12)

ΓΑΜΟΣ 1970

και μουμεουλίγα (ψημένο καλαμποκάλευρο με λάδι και αλάτι).

Το Σάββατο οι άντρες έσφαζαν πρωί πρωί τα ζώα -«μόσχος σιτευτός» προοριζόταν για το γάμο (οι φτωχότερες οικογένειες πρόσφεραν και προβατίνες).

Οι γυναίκες προετοίμαζαν τα φαγητά (καθάριζαν πατάτες), τακτοποιούσαν το σπίτι και υποδέχονταν τους συγγενείς που άρχιζαν να προσέρχονται από τα απομακρυσμένα χωριά το Σάββατο το απόγευμα.

Την Κυριακή το πρωί μετά τη Θεία Λειτουργία κατέφθανε η ορχήστρα, η οποία προερχόταν από το Εμπόριο ή το Δροσερό, απαρτίζονταν από κληρίνα, τρομπέτες και τύμπανα (μεγάλο και μικρό). Η πεθερά προϋπαντούσε τους οργανοπαίχτες με ένα μικρό πήλινο πιθάρι με νερό. Αφού έπληναν τα χέρια τους, ο αρχηγός της ορχήστρας κλωτσούσε κι έσπαζε το κανατάκι για να ρέει η ζωή των μελλόνυμφων όπως το νερό.

Το χορό ξεκινούσε ο γαμπρός συνοδευόμενος από τον πατέρα, τη μητέρα, τα αδέρφια, τους συγγενείς και φίλους. Έπρεπε να χορέψει τρεις χορούς κατά τη διάρκεια των οποίων όλοι οι συγγενείς δώριζαν την ορχήστρα. Κατόπιν ιεραρχικά έσερναν πρώτοι το χορό όλοι της οικογένειας. Γραφική ήταν η παρουσία της αρχιμαγείρισσας που έσερνε το χορό με την ποδιά και την κουτάλα καθώς και των παλικαριών που βοηθούσαν στο γάμο (πουμπράτιμοι) φορώντας ποδιές και μαντήλια στο μανίκι του πουκαμίσου τους.

Στη συνέχεια όλοι μαζί πήγαιναν να καλέσουν τη νύφη, το σόι της οποίας τους προϋπαντούσε με κεράσματα. Στηνόταν και στην αυλή της νύφης χορός. Από 'κει πάντα με τη συνοδεία της ορχήστρας πήγαιναν να καλέσουν τον κουμπάρο, ο οποίος πολλές φορές έκανε νάζια και δήθεν δε δεχόταν μ' ένα κάλεσμα απλό να επισφραγίσει το γάμο.

Επέστρεφαν στο σπίτι για το μεσημεριανό φαγητό μαζί με τον κουμπάρο και την κουμπαραπορέα του. Μετά το φαγητό ακολουθούσε το ξύρισμα του γαμπρού -ιδιαίτερα συγκινητική διαδικασία- με τη συνοδεία της μουσικής. Όλοι οι συγγενείς έριχναν χρήματα στη μπακιρένια λεκάνη που είχε μπροστά του ο γαμπρός.

Μετά το ξύρισμα ντύνονταν ο γαμπρός και οι συγγενείς και ακολουθούσε ο χαιρετισμός του απ' όλους τους παρευρισκόμενους μπροστά στην εξώπορτα. Η μητέρα του και οι γιαγιάδες φορούσαν στο λαιμό άσπρες μαντίλες για να 'ναι άσπρη η ζωή των μελλόνυμφων. Κρατούσε στην αγκαλιά της ψωμί, κρασί και αλάτι. Ο γαμπρός φιλούσε τα αγαθά αυτά και συνοδευόμενος από τα πουμπρατίμια και όλο το σόι ξεκινούσαν για το σπίτι της νύφης.

Το νυφικό που θα φορούσε η νύφη γινόταν με ιδιαίτερη φροντίδα: Από την πόλη προμηθεύονταν σατέν ύφασμα (ατλάζ) που το διακοσμούσαν με χρυσές τρέσες και λίρες. Το φόρεμα γινόταν μακρύ με ουρά που σερνόταν πίσω. Στο κεφάλι η νύφη φορούσε πέπλο και βέλο για να μη φαίνεται το πρόσωπο της.

Το παντελόνι του γαμπρού ήταν στο κάτω μέρος στενό με κουμπιά. Φορούσε άσπρο πουκάμισο και γιλέκο με σακάκι.

Όταν ο γαμπρός με τη συνοδεία του έφτανε στο σπίτι της νύφης, οι συγγενείς της τους υποδέχονταν με κεράσματα και «πλούσια τραπέζια». Ο γαμπρός δεν έπρεπε να δει την νύφη.

Αν καμιά φορά τη διάρκεια της εβδομάδας πήγαινε στο σπίτι της νύφης να τη δει, τον τιμωρούσαν αλευρώνοντάς τον.

Οι δύο συμπέθεροι κάθονταν στο τραπέζι απέναντι κι έσπαγαν το μεγάλο ψωμί (κόλιακ) στη μέση. Μετά ακολουθούσε σύντομο φαγοπότι με ευχές. Αφού αποχαιρετούσαν τη νύφη κατά τον ίδιο τρόπο με τον αποχαιρετισμό του γαμπρού, η νύφη και οι συγγενείς της μόνο χόρευαν έναν χορό στη αυλή και ξεκινούσαν για την Εκκλησία: μπροστά η ορχή-

στρα με τα πουμπρατίμια, ο γαμπρός με τον κουμπάρο και τους συγγενείς τους, πίσω η νύφη με τους συγγενείς της και παραπίσω όλο το χωριό (η συμμετοχή των χωριανών ήταν απαραίτητη σε κάθε γάμο).

Μπροστά στην πόρτα της Εκκλησίας ο πεθερός χαιρετούσε την νύφη, δωρίζοντας την και ευλογώντας την με τη λειτουργία που την περιέφερε πάνω από το κεφάλι της. Αυτή με τη σειρά της ανταπέδιδε το χαιρετισμό προσφέροντας όμορφη κεντητή πετσέτα. Μετά φιλούσε 5 ή 7 αγοράκια 3-4 χρονών και τους χάριζε κάλτσες (το έθιμο αυτό γινόταν για να τεκνοποιήσει η νύφη αγόρια που θα δουλεύουν στα χωράφια και θα διατηρήσουν τη φωτιά στο τζάκι του σπιτιού αναμμένη).

Η Εκκλησία ήταν στρωμένη με χαλί υφαντό της νύφης. Αφού γινόταν η στέψη, όλοι μαζί πήγαιναν στο σπίτι του γαμπρού, όπου ήταν έτοιμα στρωμένα τα τραπέζια για το κοινό γλέντι.

Η πεθερά υποδεχόταν τη νύφη-με όμορφα τραγούδια. Η νύφη κρατούσε στις μασχάλες της δύο προσφορές και στα χέρια της δύο κανάτες με νερό, το οποίο το έχυνε σιγά-σιγά. Η πεθερά σήκωνε τη νύφη στα χέρια της και την χτυπούσε ελαφριά στον τοίχο (να 'ναι γερή σαν το ντουβάρη). Μετά την έβαζε να καθίσει σε μια γωνιά για 'ναι νοικοκυρά και να κάθεται στο σπίτι της (να μην τριγυρίζει).

Στη μέση της αυλής άναβαν 5-6 δεμάτια άχυρα (σίκαλη) και ξεκινούσε το χορό η νύφη, μετά ο γαμπρός, ο κουμπάρος κ.λ.π., μέχρι τα μεσάνυχτα. Πριν την αποχώρηση του κουμπάρου κανένας δεν έπρεπε να φύγει από το γλέντι. Το νιόπαντρο ζευγάρι, μετά την αποχώρηση των καλεσμένων, οδηγούνταν στο δωμάτιο τους, το οποίο ήταν στολισμένο με δαντέλες, κεντητά και πίσω σ' αυτά διάσπαρτα το ρύζι (για να ριζώσουν) και τα κέρματα (για να 'ναι γεροί)...

Την επόμενη ημέρα το πρωί τα ζευγάρι με την πεθερά, και συγγενείς πήγαιναν σε τρία πηγάδια του χωριού να φέρουν νερό. Στα πηγάδια έριχναν πάλη κέρματα (μέσα στο πηγάδι δεν θα χάνονταν ποτέ - έτσι η ζωή του ζευγαριού έπρεπε να 'χει συνέχεια). Με το νερό που έφερναν από τη βρύση η νύφη έπληνε ενώπιον όλων τα πόδια του πεθερού της (δείγμα υποταγής στην οικογένεια). Το απόγευμα οι συγγενείς και οι φίλες της νύφης τους πήγαιναν τα δώρα που είχαν συγκεντρώσει. Το Σάββατο το ζευγάρι πήγαινε στο πατρικό σπίτι της νύφης να φιλοξενηθεί. Την Κυριακή περνούσαν από το σπίτι τα πεθερικά. οι κουμπάροι και άλλοι συγγενείς και όλοι μαζί πήγαιναν στην Θεία Λειτουργία. Η νύφη είχε ξεχωριστό φόρεμα για την ημέρα, «το δευτεριάτικο». Εξίσου προσεγμένο και όμορφο με το νυφικό της. Μετά τη Θ. Λειτουργία όλοι μαζί περνούσαν από τα σπίτια των συγγενών της νύφης -για να κεραστεί το νιόπαντρο ζευγάρι και ακολουθούσε «τραπέζι μεγάλο» στο σπίτι της νύφης. Στο σημείο από τελειώνουν τα έθιμα του γάμου. Και η ζωή των νιόπαντρων έμπαινε στο ρυθμό που περιγράφηκε στο κεφ. (10 σελ. 26).

Όταν η νύφη ήταν από ξένο χωριό, τότε ξεκινούσαν με κάρτα και άηλογα για να την πάρουν. Της είχαν ξεχωριστό κάρτο, στολισμένο ανάηλογα και ο γάμος γινόταν πάντοτε στο χωριό του γαμπρού.

Τάμματα.

Τα τάμματα ήταν δείγμα πίστης στην πρόνοια του Θεού. Όταν κάποιος από την οικογένεια κινδύνευε, τότε έταζαν σφαχτό στη χάρη κάποιου Αγίου (κουρμπάνι). Την παραμονή της γιορτής του Αγίου, έσφαζαν το ζώο και μοίραζαν στη γειτονιά κάποια μέρη του. Ένα

μέρος του ζώου κρατούσαν για το σπίτι, το μαγείρευαν και καθούσαν συγγενείς και φίλους για να φάνε.

Επώνυμο.

Ενδιαφέρον από ηθογραφικής πλευράς παρουσιάζουν τα επώνυμα γηγενών κατοίκων. Κάποια από αυτά προέρχονται από παρατσούκλια, τα οποία χρησιμοποιούσαν χωρίς παρεξηγήσεις. Ενώ των προσφυγικών οικογενειών τα περισσότερα προέρχονται από το επάγγελμα που έκαναν.

15. ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΝΤΟΠΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Το 1924, όπως προκύπτει από το Δημοτολόγιο της Κοινότητας, στο χωριό ζούσαν πάνω-κάτω 100 οικογένειες ντόπιων. Άλλες 170 περίπου οικογένειες προσφύγων εγκαταστάθηκαν στο χωριό σε πρόχειρες καλύβες, φτιαγμένες από πισσόχαρτο ή στα εγκαταλελειμμένα σπίτια των Τούρκων.

«Η κατάσταση στους προσφυγικούς καταυλισμούς ήταν τραγική» μαρτυρούν οι ντόπιοι. «Δεν είχαν να αντιμετωπίσουν μόνο τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης και την εξάντληση τους από το μακρινό οδοιπορικό τους ταξίδι, ήταν και τα κουνούπια. Η περιοχή συγκέντρωνε πολλή νερά κατά την περίοδο του χειμώνα, τα οποία καθώς στράγγιζαν την άνοιξη και το καλοκαίρι συγκέντρωναν πλήθος κουνούπια. Η ελονοσία θέριζε τους εξαντλημένους πρόσφυγες, που δεν μπορούσαν να συνηθίσουν και το ηπειρωτικό κλίμα μας, αφού οι περισσότεροι κατάγονταν από παραθαλάσσιες περιοχές. Εκείνα τα πρώτα χρόνια πέθαναν πολλοί πρόσφυγες, κυρίως γέροι και παιδιά. Κάποιες οικογένειες -γύρω στις 20-βλέποντας τις δυσκολίες της περιοχής φεύγουν για τη Σίνδο, εκεί είχαν συγγενείς ή συγχωριανούς τους».

«Στο δράμα αυτό δεν έμειναν ασυγκίνητες οι ταλαιπωρημένες ψυχές των ντόπιων. Έσπευσαν να βοηθήσουν με κάθε τρόπο: Πήραν στη δούλεψη τους άντρες και τους μάθαιναν να καλλιεργούν τη γη, να περιποιούνται τα ζωντανά, δουλειές άγνωστες σ' αυτούς, οι οποίοι ήταν κυρίως έμποροι. Οι γυναίκες ύφαιναν στους αργαλειούς χοντρά ρούχα και στρωσίδια για να ζεστάνουν τα παιδιά τους οι πρόσφυγες που ήταν άμαθοι στο κρύο μας. Κι αυτές από τη μεριά τους για να ανταποδώσουν έπλεκαν όμορφες δαντέλες με το βελονάκι ή τσιγκελάκι, άγνωστες μέχρι τότε στον τόπο μας. Αργότερα η μια έμαθε την τέχνη της στην άλλη. Σιγά - σιγά τα συναισθήματα συμπόνιας των ντόπιων αρχίζουν να υποχωρούν, καθώς βλέπουν το 1927 ότι μοιράστηκε ο κλήρος ανάλογα με τα άτομα της οικογένειας. Μέχρι τώρα θεωρούσαν τους εαυτούς φυσικούς κληρονόμους της γης που άφησαν οι Τούρκοι. Τώρα βλέπουν και άλλους να μοιράζονται τη γη με την οποία ήταν τόσο δεμένοι. Αγνοούν τις διακρατικές συμφωνίες για την αποκατάσταση των προσφύγων.

Αισθανόμενοι πικρία για τα ανταλλάξιμα χωράφια που είχαν αγοράσει από τους Τούρκους και δεν είχαν συμβόλαια, είτε γιατί δεν πρόλαβαν, είτε γιατί κήκκαν: «Τα πληρώσαμε μια φορά στους Τούρκους και τώρα τα ξαναπληρώνουμε». Νιώθουν παραγκωνισμένοι, έξω από τον κρατικό μηχανισμό, τον οποίο στελεχώνουν πρόσφυγες κι άλλοι εξωμερίτες, αφού οι ίδιοι δεν γνώριζαν πολύ καλά τη γλώσσα.

«Όλα αυτά τα ξεπερνούσαν κάποτε, γιατί οι ντόπιοι ήδη είχαν τις περιουσίες τους,

ήταν και πολύ οικονόμοι. Αυτό που πραγματικά δίχασε τις σχέσεις τους, ήταν το αγεφύρωτο χάσμα της κομματικής διαφοράς ανάμεσα στους βενιζελικούς και αντιβενιζελικούς με αποκορύφωμα τις περιόδους της δικτατορίας και του εμφυλίου πολέμου».

Και συνέβη το εξής παράλογο την εποχή της δικτατορίας του Μεταξά, το 1936: Ενώ οι ντόπιοι κάτοικοι διακρίνονταν για τα φιλοβασιλικά τους αισθήματα, εξαιτίας της διαφθοράς της εξουσίας διώχθηκαν και εξορίστηκαν. Παράλληλα τα παιδιά τους πολέμουσαν στην πρώτη γραμμή του Αλβανικού μετώπου, υπερασπιζόμενοι την πατρίδα στον πόλεμο που ήδη έχει κηρυχτεί το 1940. Έτσι, τον Μάιο του 1941 που επιστρέφουν οι εξόριστοι ντόπιοι, κάποιοι αγανακτισμένοι απ' αυτούς, ενδίδουν την προπαγάνδα των Βουηγάρων, οι οποίοι ως σύμμαχοι των Γερμανών δρουν ανενόχλητοι στην περιοχή».

«Αντίβαρο στην δράση των Βουηγάρων δημιουργούνται τα Τάγματα Ασφαλείας που συνεργάζονται με τους Γερμανούς. Οι κάτοικοι του χωριού, πρόσφυγες και ντόπιοι υποφέρουν από την δράση και των δύο που υπερασπίζονται τους κατακτητές και πολλοί απ' αυτούς ωθούνται στα βουνά, κατατάσσονται στην ΕΠΟΝ-ΕΛΛΑΣ για την υπεράσπιση της πατρίδας.

"Στις αρχές του 1944 οι Γερμανοί στήνουν 9 κρεμάλες για αντίποινα στο χωριό (είχε σκοτωθεί κάποιος Γερμανός αξιωματικός έξω από την Πτολεμαίδα και θεωρήθηκαν υπεύθυνοι οι κάτοικοι του Περδίκκα). Ανάμεσα σ' αυτούς που θα κρεμούσαν ήταν κάποιος που είχε πεθάνει (Αδάμ Χαριτίδης). Προκαλείται σάλλος και ο Γερμανός τους αφήνει όλους ελεύθερους μετά από παρέμβαση του Ιωάννη Κοηλάρα, από την Κορησσό των Ταγμάτων Ασφαλείας. Τον Οκτώβριο του 1944 αποχωρούν οι Γερμανοί καίγοντας και καταστρέφοντας ό,τι είχε απομείνει».

«Με την συμφωνία της Βάρκιζας, μετά τα Δεκεμβριανά δημιουργούνται οι πυρήνες του εμφυλίου πολέμου μ' όλες τις γνωστές συνέπειες του. Σε μια από τις επιδρομές των αντάρτικων ομάδων καίγεται το Δημοτικό Σχολείο μαζί με τη βιβλιοθήκη που είχε χαρίσει σ' αυτό η δασκάλα Θεοφανώ Χατζηιωάννου-Λαζαρίδου.

Εκείνη την δύσκολη εποχή για όλη την Ελλάδα οι σχέσεις των ντόπιων με τους πρόσφυγες είναι πολύ τεταμένες».

Το τέλος του εμφυλίου πολέμου βρίσκει όλους τους κατοίκους εξαντλημένους απ' αυτή τη διένεξη που δεν βγάζει πουθενά. Όλοι θέλουν ένα καινούργιο ξεκίνημα.

Σ' αυτό βοήθησε και το γεγονός της στελέχωσης του κρατικού μηχανισμού και των πολλών εργοστασίων της περιοχής και από ντόπιους κατοίκους, κυρίως μετά το 1975. Έτσι το αίσημα περιθωριοποίησης τους από τους πρόσφυγες έχει υποχωρήσει.

Σήμερα, ντόπιοι και πρόσφυγες, αφού κουμπαριάσαν και συμπεθεριάσαν έχουν άριστες σχέσεις μεταξύ τους. Ακολουθούν όλοι μαζί τους σύγχρονους ρυθμούς εξέλιξης με έκδηλη την αγωνία για το μέλλον του περιβάλλοντός τους...

16. ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

Στις 10 Απριλίου το 1941 Γερμανικά αεροπλάνα έπληξαν στην Κοζάνη το κτήριο του σταθμού διοίκησης του ΤΣΚΜ ,με αποτέλεσμα τον τραυματισμό μερικών Ελλήνων αξιωματικών. Τα ξημερώματα τη 11^η Απριλίου το 1^ο κλιμάκιο του Στρατηγείου του ΤΣΚΜ μετακινήθηκε από τον Περδίκκα και εγκαταστάθηκε στην Λευκόβρυση, σύμφωνα με διαταγή του στρατηγού Ουίλσον. Για τον σύνδεσμο με την 6^η Αυστραλιανή Μεραρχία Πεζικού

*Η ώρα της συνθηκολόγησης.
Έλληνες εύζωνες με λευκή σημαία.*

*Ο ταγματάρχης Στραί ο πρώτος
Ανώτερος Γερμανός αξιωματικός
που εισέρχεται στον Περδίκκα
στις 13 Απριλίου 1941*

παραμένει στον Περδίκκα ο υπαρχηγός του ΤΣΚΜ μαζί με δύο αξιωματικούς. Στις 11 Απριλίου καταλήφθηκε η Βεύη, στην συνέχεια κατά την διάβαση των Γερμανικών στρατευμάτων σπάει το μέτωπο του Κλειδίου και ο διοικητής της 9^{ης} Γερμανικής Τεθωρακισμένης Μεραρχίας διέταξε τις ταχυκίνητες μονάδες να καταδιώξουν τις συμπτυσσόμενες βρετανικές δυνάμεις προς την Κοζάνη και να εμποδίσουν την επαφή τους με την Βέροια. Η Γερμανική πολεμική μηχανή χτυπούσε πλέον προς κάθε κατεύθυνση.

Στις 13 Απριλίου μοτοσικλετιστές της 9^{ης} Γερμανική Μεραρχίας Τεθωρακισμένων εισήλθαν στον Περδίκκα. Στο κέντρο του χωριού διαδραματίστηκε μια σκηνή που επαναλήφθηκε από τις τοπικές αρχές σε όλα σχεδόν τα χωριά και της πόλεις τη Δυτικής Μακεδονίας. Μια επιτροπή από χωρικούς με επικεφαλής τους δύο δημοδιδάσκαλους της κοινότητας Κώστα Χονδροματίδη και Γιώργο Βασιλείαδη, τον ιερέα Τριαντάφυλλο Ιωάννου, τον πρόεδρο Κων/νο Στεφανίδη και τον ιδιώτη Σάββα Χονδροματίδη υποδέχθηκαν τον πρώτο Γερμανό αξιωματικό προσφέροντας σε ένα δίσκο ψωμί, αλάτι και νερό, ως ένδειξη υποταγής και παράδοσης των κατοίκων του χωριού χωρίς αντίσταση. που εισήλθε στον Περδίκκα.

*Επιστολές που επιβεβαιώνουν την
ύπαρξη του συγκροτήματος*

17. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

ΕΛΛΗΝΟ ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1940 - 41

Μεγάλη ήταν η συνεισφορά των κατοίκων του χωριού στο Ελληνο ιταλικό πόλεμο. Συμμετέχοντας στις τάξεις του Ελληνικού Στρατού αντισταθήκαν κατά του εισβολέα με αποτέλεσμα να πέσουν υπέρ πίστεως και πατρίδας δέκα κάτοικοι του χωριού.

Προς τιμήν τους στήθηκε ένα μνημείο στο κέντρο του χωριού (Κέντρο Νεότητας) και τιμούνται κάθε 28^η Οκτωβρίου για αυτό που προσέφεραν σε εμάς και τις επόμενες γενεές να αναπνέουμε τον αέρα της ελευθερίας.

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΑΣΙΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ 1944

Στις 11 Οκτώβριου το 1944 τα γερμανικά στρατεύματα κατά την αποχώρησή τους από την Ελλάδα μετέφεραν τον βαρύ οπλισμό τους διασχίζοντας την Εορδαία.

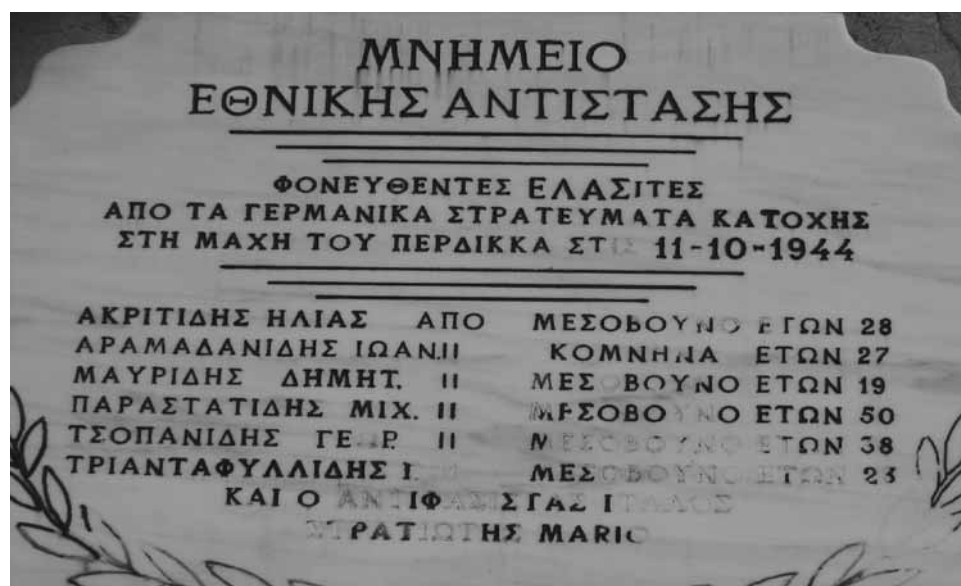
Λίγο έξω από τον Περδίκκα πηγαίνοντας προς το χωριό Φιλώτα επτά Ελασίτες με αρχηγό τον ΑΚΡΙΤΙΔΗ ΗΛΙΑ στήσανε ενέδρα τα γερμανικά στρατεύματα με στόχο να καταστρέψουν τον βαρύ οπλισμό των κατακτητών.

Όμως έγιναν αντιληπτοί από μια ομάδα Γερμανών που επιτηρούσαν όλη την διαδρομή για να γίνει η έξοδος των Γερμανικών στρατευμάτων και του οπλισμού τους με ομαλό τρόπο και χωρίς απώλειες.

Έγινε σφοδρή μάχη με αποτέλεσμα να χάσουν την ζωή τους και οι επτά Ελασίτες. Μεταξύ αυτών ήταν και ένας αντιφασίστας Ιταλός στρατιώτης με το όνομα Μάριο. Για αυτούς τους ανθρώπους που δεν προλόβανε να αναπνεύσουν των αέρα της ελευθερίας στήθηκε ένα μνημείο προς τιμήν τους, στην πλατεία του χωριού και τιμώνται από τους κατοίκους του χωριού από την Πολιτεία και από διάφορες αντιστασιακές οργανώσεις στις αρχές του Νοεμβρίου κάθε χρόνο.

2008 ΤΙΜΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ

ΕΜΦΥΛΙΟΣ

Μετά την αποχώρηση των Γερμανών όπως όλη η χώρα έτσι και η περιοχή μας περιήλθε σε μία μάχη εμφυλίου.

Κάποιοι ενέδιδαν στην προπαγάνδα των ξένων κάποιοι εκμεταλλευόταν την εξουσία του Κράτους και κάποιους τους βόληε.... αυτή η διαμάχη, έτσι έφεραν τον Ελληνικό λαό αλληλά και τους κατοίκους του χωριού σε μία διαμάχη να υπερασπίζονται πράγματα και ιδέες που δεν πίστευαν.

Έτσι θρήνησαν πολλές οικογένειες και από της δύο πλευρές πολλά θύματα.

ΘΥΜΑΤΑ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ (ΟΠΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ)

Λοχίας: Μυλωνάς Γεώργιος

Εφονεύθη την 22αν Μαρτίου του 1947

εις την μάχην πλησίον του χωριού κλειδί Φλώρινας.

Στρατιώτης: Χρυσαφίδης Βασίλειος

Εφονεύθη την 20ην Ιουνίου του 1948 εις την μάχην παναγίτσας.

Στρατιώτης: Τσιφουλήδης Νικόλαος

Εφονεύθη την 10ην Απριλίου του 1949 εις την μάχην Αλεβίτσα Νεστωρίου.

Στρατιώτης: Τουτζάρης Ιωάννης

Εφονεύθη την 28ην Απριλίου του 1949 εις την μάχην του Βιτσίου.

Στρατιώτης: Νταβέλης Νικόλαος

Εφονεύθη την 12ην Φεβρουαρίου του 1949 εις την μάχην της Φλώρινας.

Στρατιώτης: Λόφτσαλης Απόστολος

Εφονεύθη την 10ην Μαΐου του 1949 εις την μάχην του Μπέλλης.

Στρατιώτης: Χρυσαφίδης Αναστάσιος

Εφονεύθη την 24ην Νοεμβρίου του 1944 εις την μάχην του Βαθυλάκου.

Πολίτης: Χρυσαφίδης Αθανάσιος

Εφονεύθη την 30ην Νοεμβρίου του 1944 εις την μάχην του Μεσοβούνου.

Πολίτης: Χρυσαφίδης Παναγιώτης

Εφονεύθη την 20ην Δεκεμβρίου του 1943 υπό νάρκης εντός του χωριού Περδίκκα.

Πολίτης: Γιοβανίτσα Ελένη

Εφονεύθη την 11ην Φεβρουαρίου 1948 υπό νάρκης μεταβαίνουσα στην Πτολεμαΐδα με άμαξα.

Πολίτης: Γιοβανίτσα Δέσποινα

Εφονεύθη ομοίως ως άνω την ιδίαν ημέρα υπό νάρκης την 11ην Φεβρουαρίου του 1948.

Πολίτης: Γκιουλερή Σημέλα

Εφονεύθη ομοίως ως άνω την ιδίαν ημέρα υπό νάρκης την 11ην Φεβρουαρίου του 1948.

Πολίτης: Μπουράκη Θεοκτή

Εφονεύθη ομοίως ως άνω την ιδίαν ημέρα υπό νάρκης την 11ην Φεβρουαρίου του 1948.

Πολίτης: Κωστάκογλου Μαρία

Εφονεύθη ομοίως ως άνω την ιδίαν ημέρα υπό νάρκης την 11ην Φεβρουαρίου του 1948.

Πολίτης: Μιχαλάκης Αθανάσιος

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Τσαπώνης Πασχάλης

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Πασχαλίδης Δημήτριος

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Γιοβανίτσας Βασίλειος

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Στεννημάχαλης Σωτήριος

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Κωστάκογλου Ιωάννης

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Μπαξεβάνης Παναγιώτης

Εφονεύθη εις τας παρυφάς του χώριου Περδίκκα την 20ην Νοεμβρίου του 1948.

Πολίτης: Τσομπανάκης Αθανάσιος

Εφονεύθη την 25ην Μαΐου του 1945 υπό χειρομβομβίδος στον Περδίκκα στην θέση παρέκκληση.

Πολίτης: Ζαρπάκης Αθανάσιος

Εφονεύθη την 25ην Μαΐου του 1945 υπό χειρομβομβίδος στον Περδίκκα στην θέση Παρεκκλήση.

ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΕΝΤΕΣ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στις 20 Αυγούστου το 1948 το Στρατοδικείο Κοζάνης με απόφαση του καταδίκασε έντεκα νέους του χωριού σε θάνατο.

Ο ομαδικός τάφος τους βρίσκεται στα κοιμητήρια του χωριού.

Τραιανός Ελλήν	Εφονεύθη ετών 40
Καρανάκης Νικόλαος	Εφονεύθη ετών 27
Ζάπτης Δημήτριος	Εφονεύθη ετών 27
Φίλικας Τρύφων	Εφονεύθη ετών 22
Παπανικολάου Νικόλαος	Εφονεύθη ετών 22
Καραλάζος Ιωάννης	Εφονεύθη ετών 21
Βύρλιος Χαρίλαος	Εφονεύθη ετών 18
Βύρλιος Ιωάννης	Εφονεύθη ετών 23
Καρανάκης Ιωάννης	Εφονεύθη ετών 23
Τρεψιάνης Αναστάσης	Εφονεύθη ετών 21
Αποστόλου Χρήστος	Εφονεύθη ετών 21

18. Ο εκπαιδευτικός όμιλος «ΔΟΞΑ» Περδίκκα Εορδαίας

Το 1956 δημιουργήθηκε ο εκπαιδευτικός όμιλος «ΔΟΞΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ» με πρώτο πρόεδρο τον κ. Καζαντζίδη Ανέστη. Από το 1957 ανέλαβε ο κ. Χονδροματίδης Περικλής. Σκοπός του ομίλου ήταν η ανάπτυξη και η διάδοση του αθλητισμού, καθώς και η πολιτιστική αναβάθμιση του χωριού και γενικά της περιφέρειας.

Οργανώνει κάθε χρόνο και για 53 ολόκληρα χρόνια καλλιτεχνικές και αθλητικές εκδηλώσεις γνωστές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό «τα Περδικκεία».

ΠΕΡΔΙΚΚΕΙΑ 1960

Στην αρχή διεξάγονταν την ημέρα της Αναλήψεως που είναι και το πανηγύρι του χωριού. Εξαιτίας όμως της αναστάτωσης που δημιουργούνταν στα σχολεία της περιφέρειας μας από τη συμμετοχή των μαθητών - αθλητών στις αθλητικές εκδηλώσεις μεταφέρθηκαν για τη πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου.

Εκδίδει τη μηνιαία Κοινωνικοπολιτική εφημερίδα «Ο Περδίκκας και η Εορδαία» σε 5.000 αντίτυπα, η οποία αποστέλλεται δωρεάν στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Δημιούργησε θεατρική ομάδα με πλούσια δράση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η οποία δυστυχώς σήμερα δεν υπάρχει. Συγκρότησε χορευτικό συγκρότημα με ζηλευτή παρουσία σ' επίσημες εκδηλώσεις στην περιφέρεια. Φέτος, έγινε προσπάθεια για ανασυγκρότηση του τμήματος, η λειτουργία του οποίου είχε διακοπεί τα τελευταία χρόνια.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ 1964

Οργανώνει αθλητικές εκδηλώσεις με τη συμμετοχή γνωστών αθλητών οι οποίοι διακρίθηκαν σε Πανελλήνιους αγώνες και διεθνείς.

Παλαιότερα συμμετείχε με την ομάδα χαντμπολ του Συλλόγου σε πρωτάθλημα Α' Εθνικής στο Βόρειο Όμιλο. Η ποδοσφαι-

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ 1956-57

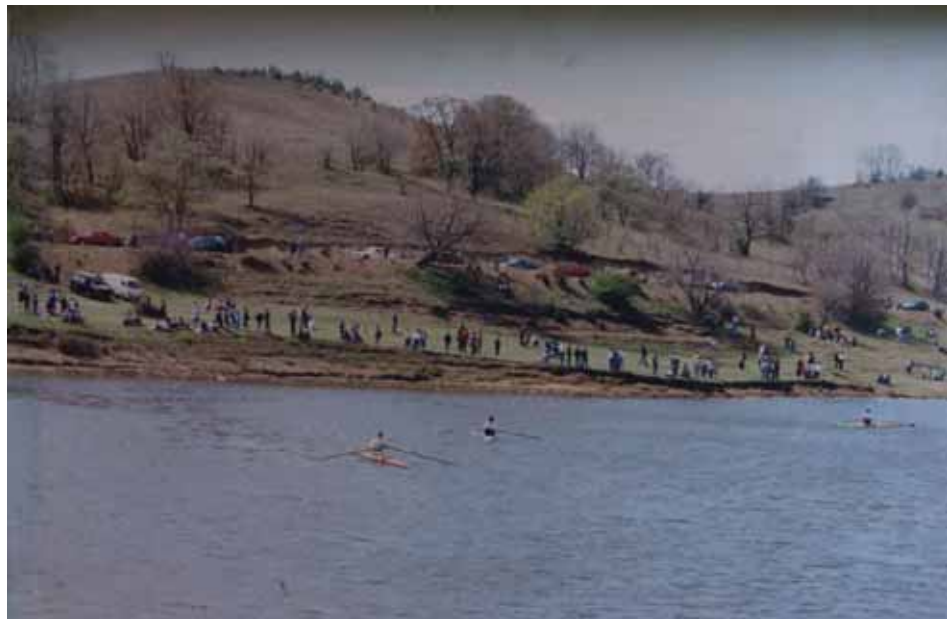
ρική ομάδα, η οποία υπάρχει και σήμερα, αγωνιζόταν στην Α' Ερασιτεχνική Κατηγορία Δυτικής Μακεδονίας με λαμπρά αποτελέσματα. Αυτή τη στιγμή διαθέτει αρκετά παιδιά απ' το Δημοτικό Σχολείο και το Γυμνάσιο, τα οποία συμμετέχουν σε διάφορους αγώνες του ΣΕΓΑΣ Δυτικής Μακεδονίας.

«Τα Περδίκκεια» εκτός από τις αθλητικές εκδηλώσεις πλαισιώνονται κάθε χρόνο με τη θεαματική πτώση των αλεξιπτωτιστών καθώς και την παρουσία φορκλορικών χορευτικών συγκροτημάτων του εξωτερικού. Σημαντικοί Έλληνες καλλιτέχνες τίμησαν με την παρουσία τους τις εκδηλώσεις και πρόσφεραν αξέχαστες μουσικές βραδιές στους κατοίκους όχι μόνο του χωριού αλλά και ολόκληρης της περιφέρειας μας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον Δημήτρη Μητροπάνο, τον Σταύρο Κουγιουμτζή, την Άντζελα Δημητρίου, τον Πασχάλη Τερζή.

Για πρώτη φορά τον Απρίλιο του 1998 διοργανώθηκαν και διεξήχθησαν κωπηλατικοί αγώνες στην τεχνητή λίμνη του φράγματος με την προσδοκία να καθιερωθούν και για τα επόμενα έτη.

Στο πλαίσιο των πολιτιστικών εκδηλώσεων διοργανώνει ημερίδες που πραγματοποιούνται στο γνωστό ξενοδοχείο της Πτολεμαίδας

«Παντελίδης» με ποικιλία κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων: υγεία, ναρκωτικά, μόλυνση της περιοχής κ.α. Όλες τις εκδηλώσεις τιμούν με την παρουσία τους γνωστές προσωπικότητες της περιφέρειας μας και του ευρύτερου πολιτικού βίου της χώρας μας.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΩΠΗΛΑΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 1998

19. ΦΡΑΓΜΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

Η κατασκευή του υδάτινου φράγματος το 1962 που αναλαμβάνουν Γερμανικές και Ιταλικές εταιρείες ως αποζημίωση για τις καταστροφές που έχουν προξενήσει κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, απασχολεί αρκετά εργατικά χέρια. Το νερό του φράγματος θα χρησιμοποιηθεί από το εργοστάσιο παρασκευής λιπασμάτων που και αυτό με τη σειρά του θα απορροφήσει και άλλους εργάτες.

Η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων του λιγνίτη (από το 1955) και των μεγάλων αποθεμάτων του νερού από τη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού θα αλλιάξει ριζικά τον τρόπο ζωής των κατοίκων. Εξαιτίας της εκβιομηχάνισης της περιοχής δεν παρατηρήθηκε μετανάστευση προς το εξωτερικό.

Η κατασκευή και της Θερμοηλεκτρικής μονάδας έξω από το χωριό στα σύνορα με το χωριό Φιλώτα απασχολεί από το 1985 μεγάλο αριθμό κατοίκων που κατά 90% είναι πλέον βιομηχανικοί εργάτες, (το ποσοστό αφορά στον αντρικό πληθυσμό).

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΟΥ ΕΙΣΒΑΛΕΙ ΣΤΗΝ ΛΙΜΝΗ

Το εισόδημα των περισσότερων οικογενειών ενισχύεται με την παράλληλη καλλιέργεια των χωραφιών που απαλλοτριώσε η ΔΕΗ και επιτρέπει την εκμετάλλευση τους ώσπου να τα χρησιμοποιήσει. Έτσι το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων είναι υψηλό με όλες τις δυσάρεστες συνέπειες αυτής της απότομης εξέλιξης τόσο στον τομέα του περιβάλλοντος όσο και στον τρόπο ζωής...

20. ΥΔΡΟΔΟΤΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ

Η υδροδότηση για πόσιμο νερο αλλή και για το πότισμα των μπαξέδων και κήπων γίνονταν με πηγάδια και τουηλούμπες.

Όσο για τον φωτισμό χρησιμοποιούσαν ξύλο από δαδί και λάμπες με φωτιστικό πετρέλαιο.

Η ταλαιπωρία των κατοίκων αρχίζει και παίρνει τέλος κατά τα τέλη του 1963.

Άρχισαν να τοποθετούνται οι πρώτοι στύλοι της ΔΕΗ και

ταυτόχρονα να γίνεται η διάνοιξη της γεωτρήσεως και η κατασκευή του αντλιοστασίου και υδραγωγείου.

Μέσα σε λίγα χρόνια και τα δύο δίκτυα εξαπλώθηκαν σε όλο το χωριό.

Η ανάπτυξη αλλή και η καλύτερες συνθήκες διαβίωσης αρχίζουν και γίνονται ορατές.

Όλες οι καλλιέργειες πλέον γίνονται με σύγχρονο πότισμα αποφέροντας έτσι περισσότερη σοδιά.

Δημιουργούνται τα πρώτα σιδηρουργεία και δημιουργούνται καινούργιες θέσεις εργασίας πέραν της γεωργίας.

21. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Οι σύγχρονοι ρυθμοί ανάπτυξης αλλήλα και τα καινούργια δεδομένα έφεραν τους κατοίκους του χωριού μακριά από τα ήθη και έθιμα.

Έτσι δημιουργήθηκε οι ανάγκη να ιδρυθεί ένας πολιτιστικός σύλλογος με στόχο να διατηρήσει και να διαδώσει στις νεότερες γενεές τα ήθη και έθιμα.

Το 1985 ιδρύθηκε ο Λαογραφικός Πολιτιστικός Σύλλογος με την επωνυμία Κεντρο Νεότητας 1987 «ο ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ».

Δημιούργησε και παρουσίασε διάφορες εκδηλώσεις στο χωριό και συμμετείχε σε διεθνή φεστιβάλ.

Διοργάνωσε αποκριάτικες εκδηλώσεις και Τουρνουά ποδοσφαίρου.

Με την πλούσια δράση μπόρεσε να διατηρήσει και να διαδώσει την κληρονομία μας.

ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΟΤΗΤΑΣ 1987

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟ 1999

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ 2004

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΦΟΡΕΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΑΝΤΙΛΑ (ΤΣΕΜΠΕΡΙ)

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΓΙΟΡΤΙΝΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΙΛΕΚΟ

22. ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΤΡΑΝΑ

Η τοποθεσία της Στράνας βρίσκεται περίπου μισό χιλιόμετρο έξω από το χωριό και ανήκει στην περιοχή του φράγματος, είναι δάσος από βελανιδιές και πεύκα. Παλαιότερα οι κάτοικοι του Περδίκκα το χρησιμοποιούσαν σαν βοσκότοπο.

Το 2007 το Τοπικό Συμβούλιο με Πρόεδρο τον Σιδηρόπουλο Κοσμά και με την στήριξη του Πολιτιστικού Συλλόγου διαμόρφωσαν και αξιοποίησαν την τοποθεσία σε χώρο αναψυχής και άθλησης.

Τοποθετήθηκαν παιδικές χαρές

-παγκάκια με τραπέζια-ψησταριές

έγινε υδροδότηση και ηλεκτροδότηση κατασκευάστηκαν βοηθητικοί χώροι και γήπεδο ποδοσφαίρου καθώς και χώροι παρκαρίσματος, η πρόσβαση στο χώρο γίνεται από ασφαλιστικό δρόμο.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ 2008

Από το 2007 ο χώρος φιλοξενεί πολλήs αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Ο Εορτασμός της Πρωτομαγιάς γίνεται στο χώρο αυτόν και έχει καθιερωθεί τριήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων με την επωνυμία «ΣΤΡΑΝΕΙΑ» όπου συμμετέχουν πολλήs μουσικά σχήματα από ντόπιους και ξένους γνωστούς καλλιτέχνες.

Αρχές καλοκαιριού πραγματοποιείται Τουρνουά παιδικού ποδοσφαίρου από την Αθλητική Ένωση Περδίκκα όπου συμμετέχουν πολλήs ομάδες της περιοχής.

Τον δεκαπενταύγουστο το Τοπικό Συμβούλιο και ο πολιτιστικός Σύλλογος έχουν καθιερώσει τοπικό τουρνουά ποδοσφαίρου με συμμετοχή των καταστημάτων του χωριού.

Γενικά το καλοκαίρι η τοποθεσία αυτή είναι πόλιν έλξης όχι μόνο για τους κατοίκους του χωριού αλλά για της ευρύτερης περιοχή.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΟΝΑΡ 2009

ΤΟΥΡΝΟΥΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ 2009

23. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Το Κοινοτικό κατάστημα βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο του χωριού κατασκευάστηκε το 1967 και διαθέτει τρία γραφεία μια αίθουσα συνεδριάσεων και το ισόγειο του διαθέτει μια μεγάλη αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.

Παλαιότερα η αίθουσα αυτή την χρησιμοποιούσαν για σχολικές εκδηλώσεις και προβολή κινηματογράφου, σήμερα και στεγάζεται το ΚΔΑΠ.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟ 1968

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΟΣΜΑΣ	2006-2009	ΓΚΟΥΛΕΡΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	1952
ΤΣΑΝΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	2002-2005	ΜΟΥΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	1950-1951
ΜΗΤΚΑΣ ΜΙΧΑΗΛ	1998-2001	ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	1948-1949
ΛΟΦΤΣΑΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	1990-1997	ΖΔΡΙΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	1947
ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1986-1989	ΚΑΛΦΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1944-1946
ΧΟΝΔΡΟΜΑΤΙΔΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ	1974-1985	ΚΟΥΡΚΟΥΤΜΑΝΟΣ ΣΥΜΕΩΝ	1942-1943
ΤΣΙΦΤΣΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	1971-1973	ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	1938-1941
ΒΛΑΧΟΥ ΒΑΡΒΑΡΑ	1970	ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ	1936-1937
ΛΟΦΤΣΑΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	1963-1969	ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	1933-1935
ΑΡΣΕΝΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	1961-1962	ΤΣΙΦΤΣΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	1929-1932
ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	1959-1960	ΑΡΣΕΝΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	1928
ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	1955-1958	ΚΑΛΦΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1925-1927
ΜΠΟΥΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	1953-1954	ΤΡΥΦΩΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	1921-1924

24. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

ΜΝΗΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ

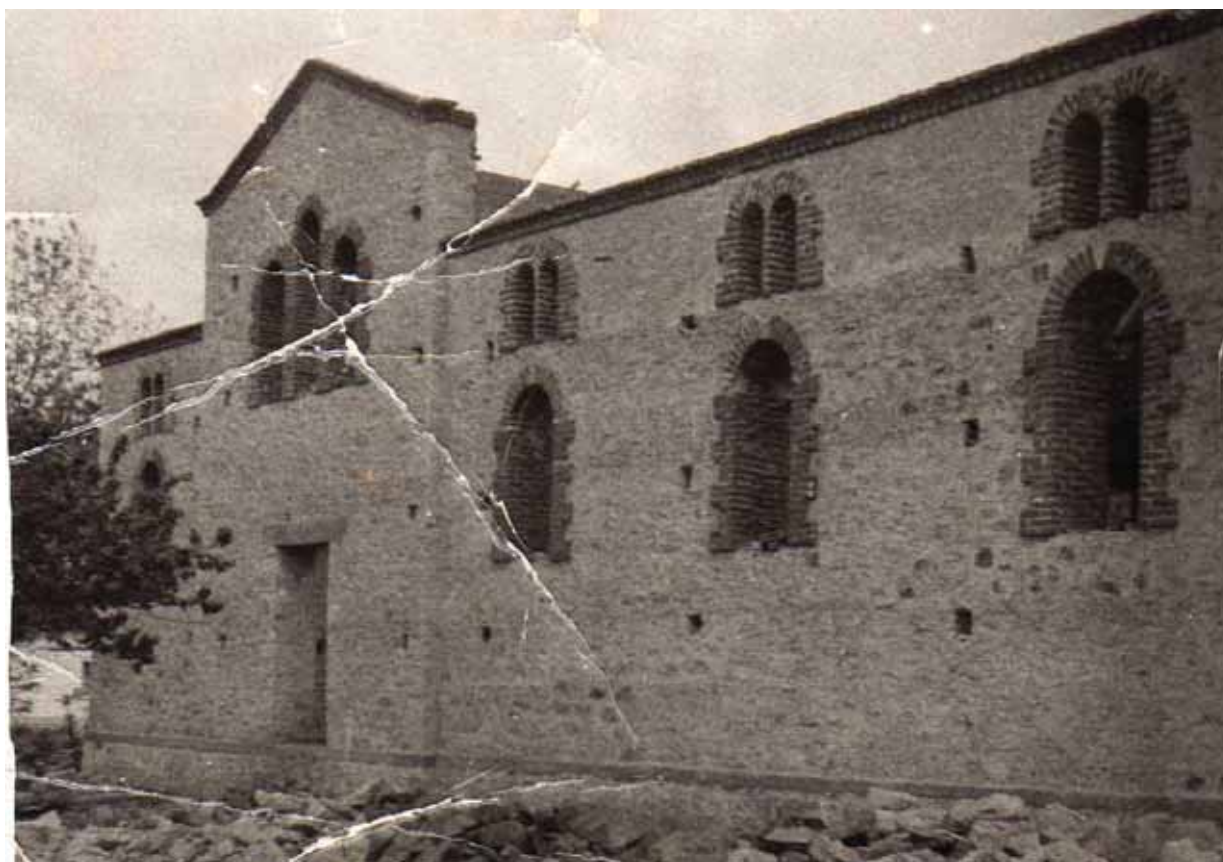

ΜΝΗΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Πέμπτη 30 Ιουνίου 1927. Αποκαλυπτήρια Ήρώου Πεσόντων 1912 Περδίκας Μητροπολίτης Ν. Πελαγονίας - Καίλαριον Ίωακείμ Μαρτινιανός, ό Φλωρίνης Χρυσ. Καβουρίδης (άσπρα γένεια), ό Κοζάνης Ίωακείμ (άντάρτης) ό ψηλός παπάς με λευκά μαλλιά π' 'Σάββας Τσιροζίδης, άκρη δεξιά π' 'Σάββας Καζαντζίδης, πρόεδρος Αρσενίδης

25. ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ 1956

Ι.Ν ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ 6.9.2009

1958

1972

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ 1978

1998

26. ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ 2004

ΑΓΙΑΣΜΑ 1999

ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 2005

ΑΓΙΑΣΜΑ 2000

ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ 1937

ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ 2006

27. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΠΕΤΚΟ ΠΟΥΝΑΡ Η ΠΡΩΤΗ ΠΗΓΗ ΒΡΥΣΗ 1930

ΝΕΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΡΙΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΟΥΝ ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΟ 1950

ΣΤΙΓΜΕΣ ΞΕΚΟΥΡΑΣΗΣ ΣΕ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ 1954

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΚΑΣ 1931

ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΜΕ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΣΤΟΝ ΠΕΡΔΙΚΚΑ 1959-00 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΦΥΛΑΚΙΟ 1966

ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ 2008

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΟΤΗΤΑΣ 1968

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΕ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΦΥΛΑΚΙΟ 1969

ΦΙΛΙΚΗ ΠΑΡΕΑ 1969

ΩΡΕΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟΥ 1959

ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ τα χρόνια που πέρασαν

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 1971

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΠΝΟΥ 1962

ΣΤΗΝ ΟΧΘΗ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΓΙΑ ΠΛΥΣΙΜΟ ΡΟΥΧΩΝ 1961

Πρόσκοποι του Περδίκας με τον τοπικό τους έφορο κ.Κίτσο Χρήστο το 1949

1954 ΑΛΩΝΙΑ ΜΕ ΠΑΤΟΖΑ

1958 ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΒΕΛΟΝΙΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ 1947

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Α τ ε λ ω ς)

ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ *Καζαν*

ΕΚΛΟΓΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ *1457*
(ἀριθμός)

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Ι Σ

Βεβαιούται ότι *Γιανδραμάνης Αλέκος*
(ἐπίσημον)

(ὄνομα) (ὄνομα πατρός ἢ συζύγου)

ἐλήφθη κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῆς 29ης Ὀκτωβρίου.

Εν *Κ.α.ρ.δ.* τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1961

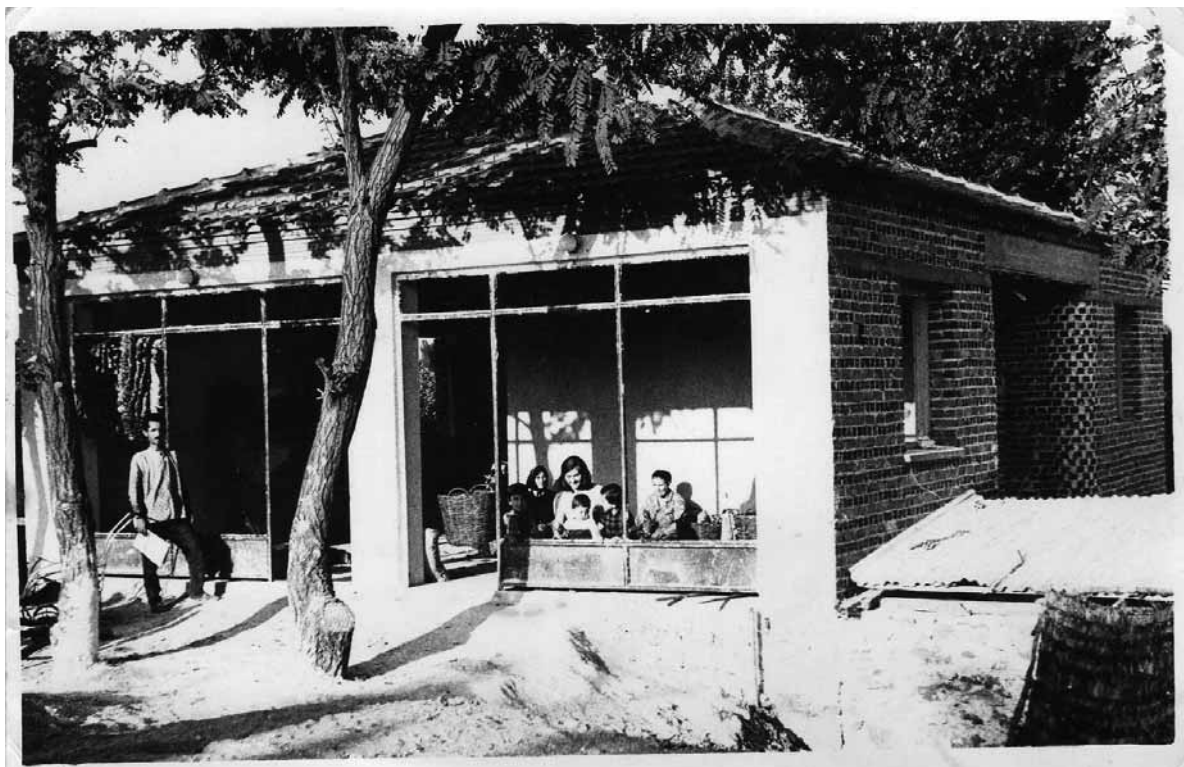
Ὁ Πρόεδρος τῆς Εφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς

ΠΡΟΣΚΟΠΟΙ ΠΕΡΔΙΚΚΑ 1967

ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ 1968

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΒΕΛΟΝΙΑΣΜΑ ΚΑΠΝΟΥ 1964

ΕΘΙΜΟ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ 1954

1958 ΕΘΙΜΟ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΓΑΜΟ

1969 ΓΛΕΝΤΙ ΣΕ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΑΝΗΓΥΡΗΣ

1951 ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

1967 Η ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΗ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΠΡΩΤΟ ΠΗΓΑΔΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 1938

1938

1935 ΝΕΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

1960 ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ ΣΤΑ ΛΙΒΑΔΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ 1960

1960 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΓΛΕΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1961 ΚΛΑΔΕΜΑ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΑ

1962 ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

1963 ΝΕΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ

1968 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

1962 ΩΡΕΣ ΞΕΚΟΥΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΑΖΕΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

1959 ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1962 ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

1963 ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟΥ

1963 ΣΚΑΠΤΙΚΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ

1961 ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΣΟΝ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

1968 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

28. ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΠΟΥ ΜΕΤΕΦΕΡΑΝ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΥ 1860

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ 1820

ΞΥΛΙΝΟ ΑΡΤΟΦΟΡΙΟ 1879

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΙΣΚΟΣ 1906

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ 1833

ΜΥΡΟΔΟΧΕΙΟ ΑΣΗΜΕΝΙΟ 1917

ΜΠΑΧΡΑΤΣΙ 1902

ΤΡΙΠΤΥΧΗ ΕΙΚΟΝΑ 1914

ΡΩΣΙΚΟ ΚΑΝΤΗΛΙ ΑΣΗΜΕΝΙΟ 1515

ΡΩΣΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΑ 1894

ΕΠΑΡΓΥΡΟ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΟ 1902

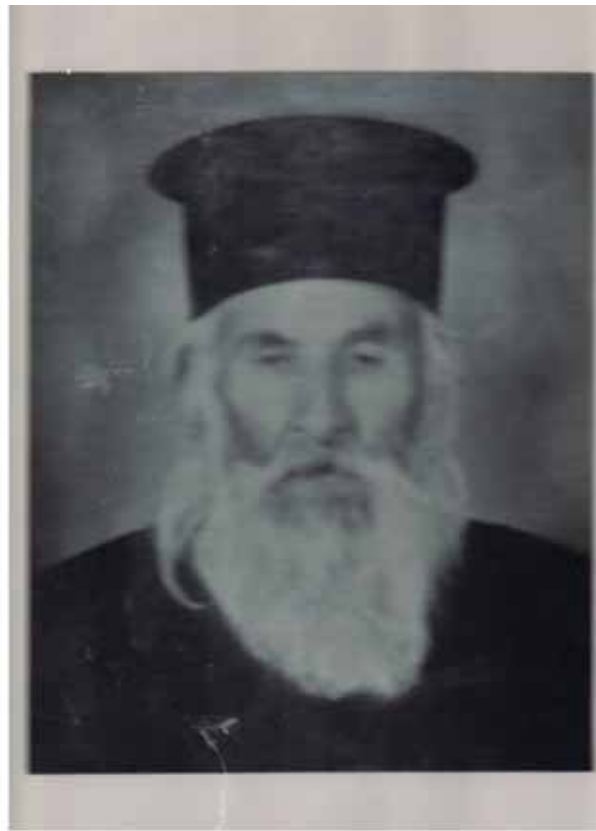
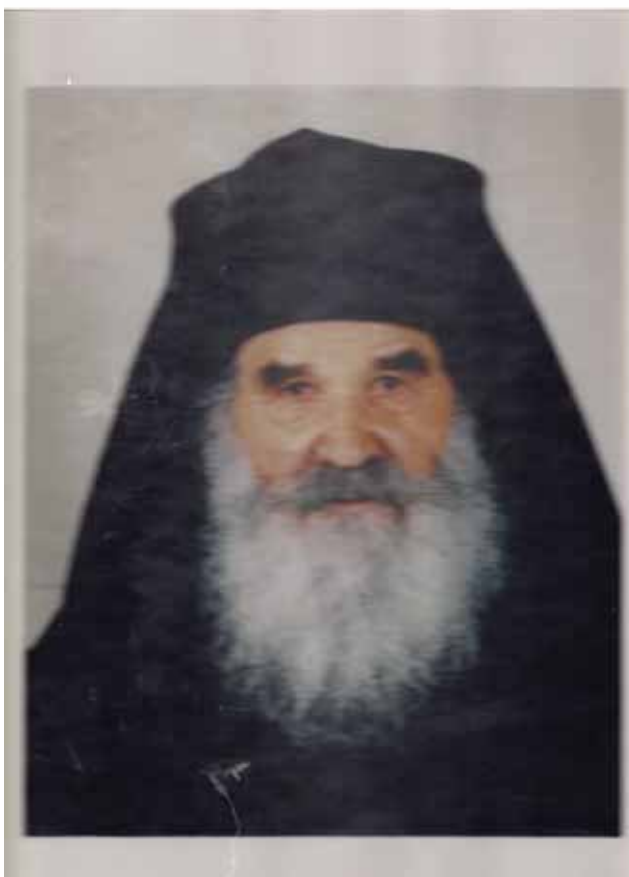
ΜΠΑΧΡΑΤΣΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΑΣΜΟ 1904

ΡΩΣΙΚΟ ΘΥΜΙΑΤΟ 1879

ΑΣΗΜΕΝΙΟ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΟ 1899

29. ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ**ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ** εγεν.1830, απεβ.1920*ΙΕΡΕΥΣ ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ 1922-1934**ΙΕΡΕΥΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ 1934-1970**ΙΕΡΕΥΣ ΦΩΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ 1970-1984**ΙΕΡΕΥΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΑΝΤΖΟΣ 1984-1996*

ΙΕΡΕΥΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ από 1997 έως και σήμερα

30. ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1964

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1965

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1967

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1968

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1969

ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ 1969

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1970

31. ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΕΠΕΤΕΙΩΝ

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1973

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1974

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1975

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΔΙΚΚΑ 2007

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ 2007

ΠΑΡΕΛΑΣΗ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1970

ΠΑΡΕΛΑΣΗ 25^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 2002

ΠΑΡΕΛΑΣΗ 28^{ης} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2003

32. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1962

1970

1964

1973

1959 ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1960 ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

33. ΠΕΡΔΙΚΚΕΙΑ

Τον Μάιο του 1960 με πρόεδρο του εκπολιτιστικού ομίλου «ΔΟΞΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ» ΧΟΝΔΡΟΜΑΤΙΔΗ ΠΕΡΙΚΛΗ ξεκίνησε μια νέα διοργάνωση τα ΠΕΡΔΙΚΚΕΙΑ. Σκοπός του ομίλου ήταν η ανάπτυξη και η διάδοση του αθλητισμού καθώς και η πολιτιστική αναβάθμιση του χωριού και γενικά της περιφέρειας. Ήταν κάτι καινούργιο και πρωτότυπο που άρχιζε εκείνη την εποχή. Σαν διοργάνωση των αγώνων διάλεξαν την ημέρα της Αναλήψεως που γιόρταζε το χωριό τον πολιούχο του και γινόταν το πανηγύρι.

Τα επόμενα χρόνια λόγω των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από την συμμετοχή των σχολείων, οι εκδηλώσεις μεταφέρθηκαν για την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου εκτός από αθλητικούς αγώνες, στην όλη εκδήλωση περιλαμβάνονταν και πολιτιστικές-καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Στα πρώτα Περδικκεία συμμετείχαν Αθλητικοί Σύλλογοι της περιοχής και χορευτικά των Γυμνασίων του Νομού Κοζάνης, επίσης και στρατιωτικά τμήματα σε επιδείξεις. Οι εκδηλώσεις των Περδικκείων συνεχίστηκαν μέχρι το 2007 είχαν γίνει πλέον γνώστες πανελλήνιος. Με την αναγνώριση και συμμετοχή της πολιτείας και την συμμετοχή μεγάλων καλλιτεχνών, την διάκριση πολλών αθλητών σε πανελλήνιους αγώνες οι εκδηλώσεις αποτελούν πλέον θεσμό για την ευρύτερη περιοχή.

1960

1961

1962

1963

1964

1964

1965

1965

1966

1967

1967

1968

1968

31.10.68. Από τας ἐκδηλώσεις τοῦ ὁμίλου "ΔΟΞΑ" Περδίκης.
Ὁ ἐκπρωσώπων τὸν κ. Νομάρχην Κοζάνης κ. Πιτσιάκη Ε.
προβαίνων εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς μαρμαρίνης πλάκῃς
τῶν μεγάλων εὐεργετῶν.

1968

1969

1970

1980

1981

1982

1999

34. ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΔΟΞΑ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

1951. ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΤΕΣ ΣΤΙΣ ΑΛΑΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΒΑΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

1952 ΣΤΙΣ ΑΛΑΝΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1956

1958

1959

1960

1961

1962 ΦΙΛΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΟΚ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1963

1964

1965

1966

1973

1975

1979

1982

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΟΠ ΣΕ ΝΕΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΑΕΠ

1985

1986

1987

1988

1989

1995

2000

2005

2007

ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ τα χρόνια που πέρασαν

ΟΜΑΔΑ ΧΑΝΤΜΠΟΛ 1980

ΦΙΛΑΘΛΟΙ ΤΗΣ ΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΖΑΝΗ 1980

ΑΓΩΝΑΣ ΜΠΑΡΑΖ ΔΟΞΑ-ΝΕΑΠΟΛΗ

1980

35. ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

Γήπεδο Περδίκκα 1955

ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ

2007

ΠΕΡΔΙΚΚΑΣ τα χρόνια που πέρασαν

ΚΕΡΚΙΔΕΣ ΓΗΠΕΔΟΥ

ΝΕΑ ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΓΗΠΕΔΟΥ

36. ΠΑΡΚΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

ΠΑΡΚΟ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ-ΠΑΡΚΟ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΩΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ

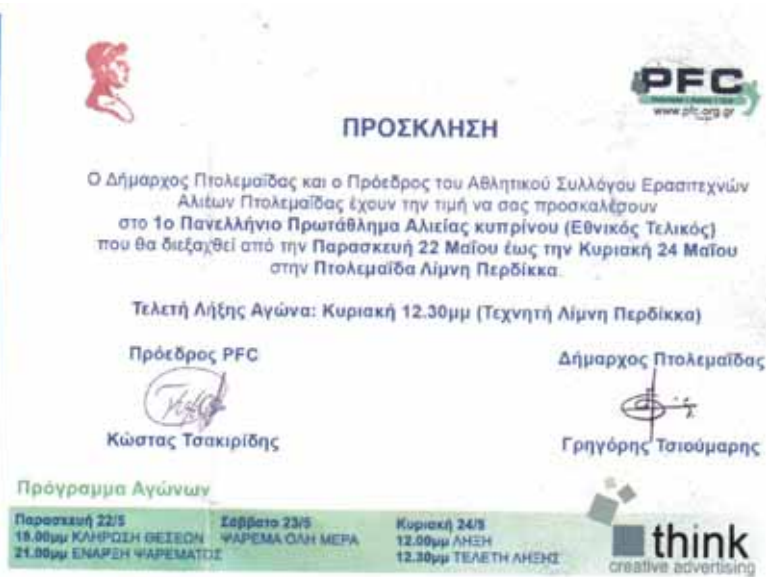
ΠΑΡΚΟ ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

37. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΝΟΥ

Στην Τεχνητή Λίμνη του Περδίκκα, διεξήχθη το 1^ο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Αλιείας Κυπρίνου (Εθνικός Τελικός).

Με απόλυτη οργανωτική επιτυχία και με τη συμμετοχή 54 αθλητών 27 ομάδων (από 7 συλλόγους) από όλη τη χώρα, ολοκληρώθηκε την Κυριακή 24 Μαΐου.

Όπως δήλωσε η Ρένα Βγενοπούλου έφορος της ομοσπονδίας Αθλητικής Αλιείας Ελλάδας η άποψη διοργάνωση του δήμου Πτολεμαΐδας και του Τοπικού Συμβουλίου Περδίκκα και συλλόγου Πτολεμαΐδας αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο στο μέλλον να πραγματοποιηθούν στην περιοχή διεθνείς αγώνες ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΙΚΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ μεταξύ των οποίων και το παγκόσμιο πρωτάθλημα αλιείας κυπρίνου.

38. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ 2004

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ 2003

ΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ
ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ 2005

39. ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ ΣΤΟ Τ.Δ. ΠΕΡΔΙΚΚΑ 2008

40. ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΙΣ 1974 - 2007

2007		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.977	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.685	
ΑΠΟΧΗ	29,61%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	51	
ΕΓΚΥΡΑ	1.634	
Ν . Δ	772	47,24%
ΠΑΣΟΚ	683	41,79%
ΚΚΕ	81	4,95%
ΣΥΡΙΖΑ	38	2,32%
ΛΑΟΣ	26	1,59%
ΛΟΙΠΟΙ	34	2,08%

2004		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.906	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.676	
ΑΠΟΧΗ	12,06%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	39	
ΕΓΚΥΡΑ	1.637	
Ν . Δ	777	47,46%
ΠΑΣΟΚ	750	45,89%
ΚΚΕ	50	3,05%
ΣΥΡΙΖΑ	18	1,09%
ΛΑΟΣ	7	0,42%
ΛΟΙΠΟΙ	35	2,13%

2000		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1912	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1609	
ΑΠΟΧΗ	15,42%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	37	
ΕΓΚΥΡΑ	1580	
Ν . Δ	718	45,45%
ΠΑΣΟΚ	726	45,95%
ΚΚΕ	40	2,53%
ΣΥΝ	30	1,89%
ΔΗΚΚΙ	33	2,08%
ΛΟΙΠΟΙ	33	2,08%

1996		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1908	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1667	
ΑΠΟΧΗ	241	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	34	
ΕΓΚΥΡΑ	1633	
Ν . Δ	683	41,82%
ΠΑΣΟΚ	674	41,27%
ΚΚΕ	41	2,51%
ΣΥΝ	40	2,45%
ΠΟΛΑ	37	2,27%
ΔΗΚΚΙ	67	4,10%
ΛΟΙΠΟΙ	91	5,58%

1993		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.826	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.559	
ΑΠΟΧΗ	12,43%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	22	
ΕΓΚΥΡΑ	1.577	
Ν . Δ	660	41,85%
ΠΑΣΟΚ	782	49,59%
ΚΚΕ	37	2,35%
ΠΟΛΑ	55	3,49%
ΛΟΙΠΟΙ	43	2,73%

8/4/1990		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.650	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.467	
ΑΠΟΧΗ	11,09%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	24	
ΕΓΚΥΡΑ	1.443	
Ν . Δ	705	48,86%
ΠΑΣΟΚ	575	39,85%
ΚΚΕ	133	9,22%
ΛΟΙΠΟΙ	30	2,08%

5/11/1989		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.660	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.501	
ΑΠΟΧΗ	9,58%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	18	
ΕΓΚΥΡΑ	1.483	
Ν . Δ	729	49,16%
ΠΑΣΟΚ	606	40,86%
ΚΚΕ	140	9,44%
ΛΟΙΠΟΙ	8	0,54%

18/6/1989		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.620	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.453	
ΑΠΟΧΗ	10,31%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	34	
ΕΓΚΥΡΑ	1.419	
Ν . Δ	652	45,95%
ΠΑΣΟΚ	573	40,38%
ΚΚΕ	166	11,70%
ΛΟΙΠΟΙ	28	1,97%

2/6/1985		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.525	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.336	
ΑΠΟΧΗ	12,39%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	3	
ΕΓΚΥΡΑ	1.333	
Ν . Δ	546	40,96%
ΠΑΣΟΚ	686	51,46%
ΚΚΕ	80	6,00%
ΛΟΙΠΟΙ	21	1,58%

18/10/1981		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.370	
ΨΗΦΙΣΑΝ	1.092	
ΑΠΟΧΗ	20,29%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	11	
ΕΓΚΥΡΑ	1.081	
Ν . Δ	477	44,13%
ΠΑΣΟΚ	530	49,03%
ΚΚΕ	49	4,53%
ΛΟΙΠΟΙ	25	2,31%

20/11/1977		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.197	
ΨΗΦΙΣΑΝ	983	
ΑΠΟΧΗ	14,03%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	8	
ΕΓΚΥΡΑ	975	
Ν . Δ	511	54,95%
ΠΑΣΟΚ	224	24,09%
ΕΔΗΚ	92	9,89%
ΚΚΕ	36	3,87%
Ε.Π.	61	6,56%
ΛΟΙΠΟΙ	6	0,65%

17/11/1974		
ΕΓ/ΜΜΕΝΟΙ	1.069	
ΨΗΦΙΣΑΝ	892	
ΑΠΟΧΗ	16,58%	
ΑΚ-ΛΕΥΚ	5	
ΕΓΚΥΡΑ	887	
Ν . Δ	479	54,00%
ΠΑΣΟΚ	47	5,03%
ΕΚΝΔ	336	37,88%
Ε.Π.	22	2,48%
ΛΟΙΠΟΙ	3	0,34%

Βιβλιογραφία

- **Ανθρωπολογική Εταιρεία Ελλάδος** - Παράρτημα Πτολεμαίδας:
Δήμος Πτολεμαίδας - έντυπα.
- **Βακαλόπουλος Κ.(1994)**
Σύγχρονα Εθνολογικά Όρια του Ελληνισμού στα Βαλκάνια, Κυριακίδης, Θεσ/νίκη.
- **Βακαλόπουλος Κ. (1986).** Η Μακεδονία στις παραμονές του Μακεδόνικου Αγώνα (1894-1904), Μπαρμπουνάκης, Θεσ/νίκη.
- **Β. Γ. Σαμπανόπουλου (1973).** Εκκλησία και επαναστατικά κινήματα στην Κοζάνη, Σύνδ. Γραμμάτων και Τεχνών Ν. Κοζάνης, Θεσ/νίκη.
- **Δυτικομακεδονικά Γράμματα (1992).**
Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνών Ν. Κοζάνης, Έτος Γ', Κοζάνη.
- **Έκδοσις Νομαρχία Κοζάνης (1970).** Γνωριμία με το νομό Κοζάνης, Θεσ/νίκη.
- **Ελεύθερος Τύπος, 20/8/1990:** δημοσίευμα που αφορά το χωριό.
- **Μοσχάκης Κώστας:** Ανασκαφικές έρευνες στην Άσπρη Πόλη Περδίκκα. Εορδαίας, εργασία Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής. κοινότητα Περδίκκα.
- **Χασιώτης Κώστας Ε. (1988)** Άγρια επιδρομή Γκέγκηδων στην Κοζάνη το έτος 1877, Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνών Ν. Κοζάνης, Κοζάνη.
- **Αρχιμ. Νικηφόρου Μανάδη "ΕΟΡΔΑΙΑ ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ"**
- **Αρχιμ. Νικηφόρου Μανάδη "ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Ν.ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΣ 1925 - 1930 ή ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ 1930-1935"**

